

Glossary

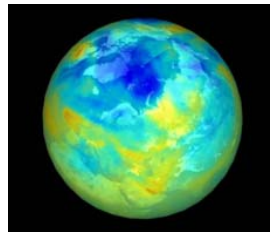
High School Level Living Environment Glossary

English | Tibetan

Translation of Living Environment terms based on the Coursework for Living Environment Grades 9 to 12.

This glossary is to PROVIDE PERMITTED TESTING ACCOMMODATIONS of ELL/MLL students. It should also be used for INSTRUCTION during the school year. The glossary may be downloaded, printed and disseminated to educators, parents and ELLs/MLLs.

Please click [here](#) for the New York State Office of Bilingual Education and World Languages Webpage on "[Assessment and Testing Accommodations](#)"

THE STATE EDUCATION DEPARTMENT / THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK / ALBANY, NY 12234

P-16

Office of Elementary, Middle, Secondary and Continuing Education and Office of Higher Education
Office of Bilingual Education and World Languages

<http://www.emsc.nysed.gov/biling/>

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK

Regents of The University

BETTY A. ROSA, <i>Chancellor</i> , B.A., M.S. in Ed., M.S. in Ed., M.Ed., Ed.D.	Bronx
T. ANDREW BROWN, <i>Vice Chancellor</i> , B.A., J.D.	Rochester
ROGER TILLES, B.A., J.D.	Great Neck
LESTER W. YOUNG, JR., B.S., M.S., Ed.D.	Beechhurst
CHRISTINE D. CEA, B.A., M.A., Ph.D.	Staten Island
WADE S. NORWOOD, B.A.	Rochester
KATHLEEN M. CASHIN, B.S., M.S., Ed.D.	Brooklyn
JAMES E. COTTRELL, B.S., M.D.	New York
JOSEPHINE VICTORIA FINN, B.A., J.D.	Monticello
JUDITH CHIN, M.S. in Ed.	Little Neck
BEVERLY L. OUDERKIRK, B.S. in Ed., M.S. in Ed.	Morristown
CATHERINE COLLINS, R.N., N.P., B.S., M.S. in Ed., Ed.D.	Buffalo
JUDITH JOHNSON, B.A., M.A., C.A.S.	New Hempstead
NAN EILEEN MEAD, B.A.	Manhattan
ELIZABETH S. HAKANSON, A.S., M.S., C.A.S.	Syracuse
LUIS O. REYES, B.A., M.A., Ph.D.	New York
SUSAN W. MITTLER, B.S., M.S.	Ithaca

Commissioner of Education and President of The University

MARYELLEN ELIA

Executive Deputy Commissioner

ELIZABETH R. BERLIN

The State Education Department does not discriminate on the basis of age, color, religion, creed, disability, marital status, veteran status, national origin, race, gender, genetic predisposition or carrier status, or sexual orientation in its educational programs, services and activities. Portions of this publication can be made available in a variety of formats, including braille, large print or audio tape, upon request. Inquiries concerning this policy of nondiscrimination should be directed to the Department's Office for Diversity and Access, Room 530, Education Building, Albany, NY 12234.

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
A	
abandon	འདོར་བ།
abbreviation	བསྐྱུས་ཚིག།
ability	འཛོལ་ཐང་།
abiogenesis	ཐོག་མའི་སྲིག་ཆགས་བཅ་པོ་ལས་སྐྱེ་བར་འདོད་ཚུལ།
abiotic	སྲིག་མེད།
abiotic factor	སྲིག་མེད་ཀྱི་རྒྱ་རྒྱུན།
abortion	སྐྱུ་གུ་མངལ་སྤྱང་།
absorption	སེམ་པ།
accomplish	མཐར་སྐྱེལ་བྱེད་པ།
according to	དེ་དང་བསྟུན་ནས།
account	རྩིས་ཐོ།
accumulate	གཅིག་ཏུ་འདུ་བ།
accurate	ཉག་ཉག།
acetylcholine	མི་དང་སེམས་ཅན་སྲིག་སྲིག་ཀྱི་དབང་ཚུལ་མའི་མ་ཕུང་གཞན་ལ་འཕོ་བའི་ཡོ་ཆས།
acid	སྐྱར་རྩིས།
acid rain	སྐྱར་ཚུ་ཅན་གྱི་ཆར་མུ།
acidity	སྐྱར་ཚུ་ཅན་གྱི་ངང་ཚུལ།
acne	འབྲུར་རྩོག།
acquire	ཐོབ་པ།
acquired characteristics	ཕྱིས་བྱུང་གཤམ་སྲོད།
acquired immunity	འགོ་ནད་རྩོན་འགོག་ཐོབ་པ།
acquired immunodeficiency syndrome (AIDS)	ནད་རིགས་རྩོན་འགོག་གི་རུས་སྒོ་བས་ཉམས་པར་བྱེད་པས་ནད་རྟགས། རྩི་མའི་རྩོ།
acromegaly	ལུས་བོངས་ལྷག་པ།
activation energy	བསྐྱུང་བྱེད་རུས་པ།
active immunity	འགོ་ནད་རྩོན་འགོག་རྒྱར་པོ།
active site	འགྲུལ་རུས་ཅན་གྱི་ས།
active transport	འོར་འདྲེན་རྒྱར་པོ།
activity	བྱེད་ལས།
adaptation	བཟོ་བཅོས།
adaptive	གོམས་འདྲིས་ཅན།
adaptive radiation	གོམས་འདྲིས་ཆེ་བའི་ཁོར་ལྷག་བབས་བསྐྱུས་གྱི་འཕེལ་འགྱུར།
adaptive value	གོམས་འདྲིས་ཆེ་བའི་ངོ་རྩོལ་བྱེད་ཚོས།
addiction	ལང་ཤོར།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
additional	འགྲོ་བཞི
adenine	འགྲུར་རྩམས།
adenosine diphosphate (ADP)	འགྲུར་རྩམས་ཨཱ་ཏི་མཐོ་སའ་དང་ཏི་ཕོས་ཕའི་གཉིས་ཀྱི་འདྲེས་མ། །ཨཱ་ཏི་ཕི།
adenosine monophosphate (AMP)	འགྲུར་རྩམས་ཨཱ་ཏི་མཐོ་སའ་དང་མེ་མོ་ཕོས་ཕའི་གཉིས་ཀྱི་འདྲེས་མ། །ཨཱ་ཨམ་ཕི།
adenosine triphosphate (ATP)	འགྲུར་རྩམས་ཨཱ་ཏི་མཐོ་སའ་དང་ཁྲི་ཕོས་ཕའི་གཉིས་ཀྱི་འདྲེས་མ། །ཨཱ་ཏི་ཕི།
adequate	འདད་ངེས།
adhesion	ནད་ཀྱིས་རྒྱུན་པས་རྩ་དང་རྒྱས་པའི་ངོས་འདྲེས་པའམ་འབྱུར་བ།
adipose tissue	ཚོལ་སྐྱེ།
adolescence	གཞོན་སྐྱེས།
adrenal cortex	མཁལ་མའི་སྐྱེ་ཤུག།
adrenal gland	མཁལ་མའི་རྩྭ་ཀྱི་ཚེན་བྲ།
adrenal medulla	མཁལ་མའི་རྩྭ་རྒྱ།
adrenaline	མཁལ་མའི་ཚེན་བྲ།
adrenocorticotrophic hormone (ACTH)	མཁལ་མའི་རྩྭ་རྒྱ་དང་ཚེན་བྲའི་སྐྱེས་རྒྱ། །ཨཱ་འི་ཏི་ཨེ།
adsorption	གསོག་སྐྱུར།
adult	ན་གཞོན།
advantage	ལེ་སའ།
aerobe	རྒྱང་ཉེན་ཕ་སོག
aerobic	རྒྱང་ཉེན་གྱི།
aerobic respiration	རྒྱང་ཉེན་གྱི་དབྱུགས་གཏོང་ལེན།
aerosol	བར་ཕྱང་རྒྱངས་གཟུགས།
afterbirth	སྐྱེས་པའི་རྩམས།
agar	མཚོ་རྩེ་བྱེ་བྲག་ཅིག
agarose	ས་རྩེ་སྤོང་པོ་གསལ་ཤིག
agglutination	མཐུད་སྐྱུར།
agglutinin	སྤོང་པའི་ཚང་ཚོང་རྒྱས་བྱེད་སྐྱབས་ཕུན།
agglutigen	སྤོང་པའི་ཚང་ཚོང་རྒྱས་བྱེད་ཀྱི་འགལ་གཟུགས་སྐྱེད་རྩམས།
aging	གྲ་བ།
agricultural	སོ་ནམ་གྱི།
agriculture	སོ་ནམ།
AIDS (acquired immunodeficiency syndrome)	ཨེའི་ཚི། །ནད་རིགས་སྤོན་འགོག་གི་རུས་སྤོབས་ཉམས་པར་བྱེད་པས་ནད་རྟགས།
ailment	ན་བྲག
air pollution	རྒྱང་གི་བཙོག་སྐྱིབ།
air sac	འ་རྒྱང་གི་སྐྱེ་བྲག་མ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
air space	མྱོད་གི་བར་སྣོད་།
albinism	རང་མདངས་ཉམས་པའི་ནད།
albino	ལུས་མདངས་ཉམས་པ།
albumen	སྒོ་ངའི་དཀར་ཆ།
alcoholic fermentation	སྣོན་བྱེད་རུས་སྣན་གྱི་ཕབས་སྦྱོར།
algae	ཚུ་བལ།
algal bloom	ཚུ་བལ་ཚུ་ངོས་སུ་ཁྱབ་པའི་མེ་དོག།
alimentary canal	ཟས་གྱི་རྒྱ་ལམ།
alkaline	བྱལ་ཚུས་སྣང་པའི།
all or none response	ལན་འདེབས་ཆ་ཚང་མེད་པའམ་ཅི་ཡང་མེད་པ།
allantois	ཟས་གྱི་རྒྱ་ལམ་དུ་འཕེལ་རྒྱས་འགོ་བའི་སྐྱེ་བགས་གྱི་ཁྱུག་མ་བྱེད་ལས་ཅན།
allele(s)	མི་མཐུན་པའི་ཁྱད་ཚོས་གཉིས་གྱི་འགྱུར་ཚོགས་ལས་རིགས་རྒྱན་སྦྱོད་འཕེལ་རུས་པའི་སྐབས་ཐན་དུ་འགྱུར་བ།(དུ་མ་)
allergic	མི་འཕྲོད་པའི།
allergic reactions	མི་འཕྲོད་པའི་འགྱུར་ཚོགས།
allergy	མི་འཕྲོད་པ།
alter(ed)	འགྱུར་ཚོགས་བྱུང་བ།
altered gene	རིགས་རྒྱན་ས་བོན་བརྗེ་སྒྱུར་སོང་བ།
alternation of generation	དུས་རབས་འཕོ་འགྱུར།
alveolus	ཁུང་བ།
ameba	སྐབ་གཅིག་དུམ་སྐྱེས།
amoeboid movement	སྐབ་གཅིག་དུམ་སྐྱེས་གྱི་འགྲུལ་སྦྱོད།
amino acid(s)	སྦྱོར་དའི་ཚོ་ག་ཅན་གྱི་སྦྱར་རྗེས། (དུ་མ་)
amino group	སྦྱོར་དའི་ཚོ་གའི་སྡེ་ཚན།
ammonia	ཟེ་ཚའི་ལྷངས་རྒྱུད།
amniocentesis	མངལ་སྐྱའི་གཤེར་གཟུགས་འཕྲོད་བྱེད་གྱི་བྱ་བའི་རྒྱུད་རིམ།
amnion	མངལ་སྐྱ།
amniotic fluid	མངལ་སྐྱའི་གཤེར་གཟུགས།
amount	གྲངས་འབོར།
amphibian	ས་ཚུ་གཉིས་སྦྱོད་གྱི་སྐྱོག་ཆགས།
amylase	འཇུ་བྱེད་དུངས་མ།
anabolism	ཟས་བཅུད་འཕེལ་རྒྱས།
anaerobe	རྒྱུད་མེད་རང་འཚོ།
anaerobic	རྒྱུད་མེད་རང་འཚོའི།
analgesic	བྲུག་སྐྱེན།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
analogous structure	རྒྱུ་མཐུན་གྱི་བཟོ་བཞིན།
anaphase	རིག་བྱའི་ཚེར་བ་ཉམས་པ།
anatomy	བྱང་ཁོག་ལུས་ཐོག།
androgen	ཕོའི་དོ་བོའམ་ཁྱད་ཚོས་སྡེལ་བྱེད་ས་བོན་གྱི་དྲུངས་རྒྱས་སྤྱོད་མོ་ཞིག།
anemia	རྩྭ་བཟ།
angina pectoris	སྙིང་རྩུང་སྙིང་ལ་འཚང་བའི་ནད།
animal	སེམས་ཅན།
ant	སྲོག་ཆགས་གྲོག་མ།
antenna (e)	ཚོར་རྒྱ(དུ་མ་)
anterior	སྔན་གྱི་སྤྱོད་ལ་གྱི།
anther	ཟེའུ་འབྲུ་ཕོའི་ཁུ་སྔོན།
antibiotic(s)	ནད་འབྲུ་འགོག་སྒྲུབ་(དུ་མ་)
antibodies	ནད་འགོག་སྤྱོད་གཞུགས་ལག།
antibody	ནད་འགོག་སྤྱོད་གཞུགས།
anticodon	གྲུབ་རྒྱས་གཞན་གྱི་རྩུང་རིམ་སྡེལ་རྩུར་འགོག་ཚོལ།
antigen	འགལ་གཞུགས་སྙིང་རྒྱས།
antihistamine	ཟེ་ཚའི་རྩུང་རྩུངས་ཀྱི་སྔོན་བཟོ་ཉམས་འགོག་ཚོལ་གྱི་སྒྲུབ་རྒྱས།
antiseptics	རྩུ་སྤྲུངས་འགོག་རྒྱས།
antitoxin	སྤྱི་སྤྲན་སྤྲ་རབ་ལས་བྱུང་བའི་འགོག་རྒྱས།
anus	རྩྭ་བ།
aorta	འཕམ་རྩ་གཙོ་བོ།
aortic arch	འཕམ་རྩ་གཙོ་བོའི་གཞུང་བྱིབས།
aphotic zone	རྩུ་མ་ཚོའི་དོས།
appearance	སྤྱིའི་བཟོ་དབྱིབས།
appendage	ལ་སྔོན།
appendicitis	རྩུ་སྤྲན་གཞན་ཚད།
appendix	རྩུ་སྤྲན་རྩ་མ།
apply	འདུག་པ།
appropriate	འོས་འཚམས།
approval	དོས་ལེན།
aquaculture	རྩུ་ནང་གནས་སྡོད་ཀྱི་སྤྲན་འབྲུ་སོགས་ཀྱི་སྤྱོད་འབྲུ།
aquarium	གཞུང་གནས་སྲོག་ཆགས་འདོག་སྡོད་ཤེས་སྒྲུབ།
aquatic	རྩུ་གནས་པའི།
arid	རྩི་ཤིང་མེད་པའི་ས།
arrow	མདའ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
arteriole	འཕར་རྩའི་ཡན་ལག་རྩུང་རྩུང་།
artery	འཕར་རྩ།
arthritis	གྲུམ་ནད།
artificial selection	བཅོས་མའི་འདེམ་སྒྲུབ།
asbestos	རྩོ་བལ།
ascending colon	རྩུ་དཀར་གྱི་འཕེལ་རིམ།
ascorbic acid	སྟོབས་སྐྱེད་བཅུད་ཚ།
asexual	མཚན་མེད།
asexual reproduction	མཚན་མེད་སྐྱེ་འཕེལ།
asexually	མཚན་མེད་གྱི།
ash	ཤོ་ཐལ།
aspen	སྐུར་བ་མཐོ་འདར།
assembled	འདུས་པ།
assimilation	ཟས་བཅུད་དུངས་འགྱུར།
associate	འཚོགས་པ།
association neuron	དབང་རྩའི་སྤ་སྤང་མཐུན་ཚོགས།
assuming	ཚོད་དཔག་བྱེད་པ།
assumption	ཚོད་དཔག།
aster	སྐལ་བཟང་མེ་ཉོག།
asthma	དབྲགས་གཏོང་མི་བདེ་བའི་ནད།
astigmatism	དབྲགས་འཚང་སློ་སྤྱད་གྱི་རང་བཞིན།
atherosclerosis	ཁྲག་རྩ་མཐུགས་པོར་གྱུར་བའི་ནད།
athlete's foot	རྩལ་འགན་བའི་རྩང་པ།
atmosphere	རྒྱང་ཁམས།
atmospheric	རྒྱང་གི་གོ་ལའི།
atmospheric temperature	རྒྱང་གི་གོ་ལའི་ཚ་ཚད།
atom	རྩལ་ཕྱན།
atomic mass	རྩལ་ཕྱན་གྱི་བོངས་ཚད།
atomic number	རྩལ་ཕྱན་ཨང་གཤངས།
ATP (adenosine tri-phosphate)	ཨ་ཏི་ཕི། (ཨ་ཏི་ནོ་སིན་ཏི་ཕོ་སི་ཕེཎ།)
atria	སྟོང་ཁང་གི།
atrium	སྟོང་ཁང་།
attach	མཐུད་པ།
attack	གཞོད་འཚེ་བྱེད་པ།
attempt	འབད་བཅོན་བྱེད་པ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
auditory canal	ན་བ་ཕྱི་མའི་ཁུང་བུ།
auditory nerve	ཉན་ཤེས་ཀྱི་དབང་པོའི་རྩ།
auricle	སྒྲིང་ཁང་།
autoclave	ཏྱག་དབུང་ཁང་གི་ཚ་དྲོད་ཆེ་བའི་སྒྲོད།
automobile	སློའུ་འབྲུའུ་འཕུལ་འཁོར།
autonomic nervous system	རང་འགྲུལ་ཅན་གྱི་དབང་རྩའི་མ་ལག
autosome	རིགས་རྒྱུད་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་གྲུབ་རྩའི་ཤིག
autotroph	སློའུ་ཕྱན་སློག་ཆགས་ཀྱིས་རྒྱས་སྟོབས་ཐོན་ཁུངས་ཉི་འོད་སློགས་ལ་བརྟེན་མཁན།
autotrophic	ནག་རྩའི་སམ་ཀར་བོན་གྱི་རྩལ་ཕྱན་ཅན་གྱི་འདུས་རྩའི་ཐོན་སྐྱེད།
autotrophic nutrition	ནག་རྩའི་སམ་ཀར་བོན་གྱི་རྩལ་ཕྱན་ཅན་གྱི་འཚོ་བཅུད།
auxin	ཚི་ཤིང་གི་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བའི་རྒྱ་རྩའ།
availability	ཡོད་པའི་ཚུལ།
available	ཡོད།
axis	སྐལ་ཚེགས་གཉིས་པ།
axon	སྐལ་གཞུང་།
B	
bacteria	ཤིན་ཏུ་ཕྱ་བའི་སྲིན་འབྲུ་འམ་སློའུ་ཕྱན།
bacterial	ཤིན་ཏུ་ཕྱ་བའི་སྲིན་འབྲུ་འམ་སློའུ་ཕྱན་གྱི།
bacterial infections	ཤིན་ཏུ་ཕྱ་བའི་སྲིན་འབྲུ་འམ་སློའུ་ཕྱན་གྱི་གཉན་ལ།
bacterial pneumonia	ཤིན་ཏུ་ཕྱ་བའི་སྲིན་འབྲུ་འམ་སློའུ་ཕྱན་གྱི་སློ་ཚད།
bacteriophage	ཤིན་ཏུ་ཕྱ་བའི་སྲིན་འབྲུ་འམ་སློའུ་ཕྱན་ལ་གཞོན་འཚོ་བྱེད་མཁན་གྱི་དུག་སྲིན།
bacterium	ཕྱ་འབྲུ།
balance	ལྷག་འཕྲོ།
balanced diet	ཟས་བཅུད་ཆ་སྟོམས་པོ།
ball and socket joint	རིལ་བུ་དང་འཁོར་མེག་གི་སློར་མཚམས།
bare	རྩེན་པ།
bark	ཤིང་པགས།
barnacle	ཏཱའི་སྐྱ་གཟུགས།
basal metabolic rate	གཞི་རྩའི་རྩའི་འགྲུར་བསྐྱེད་ལེན་གྱི་གོང་ཚད།
base	ཞབས་གངས།
base-pairing	འགྲུར་རྩའི་བྱང་དུ་སྒྲེལ་བ།
bass	ཤིན་ཏུ་སྒྲོད་པའི་སྐྱ།
beak	བྱ་སློགས་ཀྱི་མཚུ་ཏེ།
bear	གཅན་གཟན་དོམ།
beaver	ཚུ་བྱི།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
beetle	འབྲུ་སྐྱུར་བ།
behavior	སྤྲོད་ལམ།
behavioral	སྤྲོད་ལམ་གྱི།
benedict's solution	རབ་གནས་ཀྱི་ཐབས་ལམ།
benthos	བྱིངས་གནས་སྐྱེ་དངོས།
beriberi	རྒྱ་སྤོང་ = ཟས་བཅུད་མ་ཕྱང་བ་ལས་བྱ་བའི་རྒྱ་ནད་ཀྱི་བྱེ་བྲག་ཅིག།
bias	བྱུང་།
bicarbonate	ནག་ཚུ་ཆ་ཤས་གཉིས་ཕྲན།
biceps	ཤ་གནད་སྐྱེ་གཉིས་མ།
bicuspid valve	ཉ་སོག་གི་འདབ་སྐྱོགས་རྩེ་གཉིས་མ།
bilateral symmetry	ཕྱོགས་གཉིས་མཐུན་མོང་སྟེ་བཀོད་མངོས་ཆ།
bile	བྱུང་།
bile duct	མཁྲིས་ཁུའི་རྒྱ་ལམ།
bile pigment	མཁྲིས་པ་ས་ཚོན་ཅན།
binary fission	གས་ཐོར་གཉིས་ཕྲན།
binomial nomenclature	ཐ་སྐད་ཀྱི་འགོས་ཅིས་གཉིས་ཕྲན།
biochemical processes	སྐྱེ་ཕྲན་ཇི་སྲོལ་གྱི་བྱ་བའི་རྒྱུ་རིམ།
biochemistry	སྐྱེ་ཕྲན་ཇི་སྲོལ།
biodegradable	སྐྱེ་ཕྲན་རུལ་སྐྱོན་རུང་བ་ཅན།
biodiversity	སྐྱེ་ཕྲན་སྐྱ་ཚོགས་ཀྱི་རང་བཞིན།
biogenesis	སྐྱེ་དངོས་རིགས་མཐུན་ལས་སྐྱེ་རྒྱུ།
biogeochemical cycle	སྐྱེ་ཕྲན་ཇི་སྲོལ་གྱི་རྒྱུ་འཁོར།
biological catalysis	སྐྱེ་དངོས་ཚན་རིག་གི་སྐུལ་ཇི་སྲོལ་གྱི་འགྲུལ།
biological control	སྐྱེ་དངོས་ཚན་རིག་གི་སྤངས་འཛིན།
biological magnification	སྐྱེ་དངོས་ཚན་རིག་གི་རྩ་ཆེར་གཏོང་བའི་བྱ་སྤྱོད།
biology	སྐྱེ་དངོས་ཚན་རིག།
biomass	སྐྱེ་ཕྲན་གྱི་བོངས་ཚད།
biome	སྐྱེ་དངོས་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཚོགས་སྡེ་ལག།
bioremediation	སྐྱེ་དངོས་ལྷ་རབ་རྣམས་རྒྱ་རྒྱུ་གཙང་མ་བཟོ་བྱེད་དུ་བེད་སྤྱོད་བྱེད་པའི་བྱ་སྤྱོད།
biosphere	སྐྱེ་ཕྲན་དངོས་པོ་དང་རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་གི།
biotechnological	སྐྱེ་ཕྲན་ཉལ་དབྱེད་འབྲུལ་ལས་རིག་པའི།
biotechnology	སྐྱེ་ཕྲན་ཉལ་དབྱེད་འབྲུལ་ལས་རིག།
biotic	སྐྱེ་ཕྲན་སྐྱེ་དངོས་ཀྱིས་བཟོ་སྐྱེན་བྱེད་པའི།
biotic factor	སྐྱེ་ཕྲན་སྐྱེ་དངོས་ཀྱི་རྒྱ་རྒྱུན།
birch	ཤིང་ཉལ་བ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
birth canal	རིགས་རྒྱུད་ལས་བྱུང་བའི་དབང་པོའི་བྱ་ག
birth control	རྒྱ་འཁོག
birth rate	རྒྱ་ས་ཚད།
biuret test	རྒྱ་ལྗན་བཟེ་སྤྱོད་ཀྱི་ཚོད་ལྟ།
bladder	གཅིན་སྒང་།
blade	གྲི་སོགས་ཀྱི་ཁ་འཕ་སོ།
blastula	རྒྱམ་མིང་དབྱེད་རིག
blending inheritance	པ་མས་ནས་རྒྱུད་པའི་བཟེ་སྤྱོད།
blind spot	མིག་རྒྱབ་ཅ་སྒོ།
blinking	དམར་མདངས་ཅན།
block	ཤིང་རྩོད་སོགས་ཀྱི་དུམ་བྱ།
blood	ཁྲག
blood cavity	ཁྲག་གི་བྱ་ག
blood circulation	ཁྲག་གི་འཁོར་སྐྱོད།
blood clotting	ཁྲག་དཀག
blood group	ཁྲག་གི་རྩི་ཚན།
blood plasma	ཁྲག་གི་ལྷན་མ།
blood platelet	ཁྲག་མིག
blood pressure	ཁྲག་ཤེད།
blood smear	ཁྲག་གི་བྱུག་བྱུལ།
blood sugar	ཁྲག་གི་མངར་རྩལ།
blood transfusion	ཁྲག་རྩོན་རྒྱག་པའི་བྱ་བ།
blood vessel	ཁྲག་གི་ཅ་སྐབས།
boil	རྒྱ་སོགས་བཀོལ་བ།
bond	མཐུད་བྱེད།
bone	རུས་པ།
bone marrow	རྐང་མར།
booklet	དེབ་རྒྱུད།
botany	རྩིང་རིག་པ།
Bowman's capsule	བའོ་མན་གྱི་བྱུན་བྱུམ་སྒྲན།
brain	ལྗང་པ།
brain stem	ལྗང་པའི་མཐུད་མཚམས།
bread mold	བག་ལེབ་ཉམ་སྐྱ་ཅན།
breathing	དབྱུགས་གཏོང་བ།
breeding	སྲིག་ཆགས་སོགས་རྒྱུད་སྐྱེལ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
briefly	སློང་བཟུང་གྱི།
broccoli	མེ་རྟོག་ལྗང་ཚལ།
bronchitis	སྒོ་ཡུའི་གཉམ་ཚད།
bronchus	སྒོ་ཡུ།
bubble	ཕྱུ་བ།
bud	མེ་རྟོག་གི་ཐུ།
budding	ཐུ་སྐྱེ་བ།
buffer	བར་གནས།
bulb	སྒོག་ཤུའི་ཤལ་རྟོག་
burn	མེར་སྲིག་གཏོང་བ།
C	
cabbage	མོ་འཁོར་བད་ཚལ།
calcium	དཀར་རྩམ།
calcium carbonate	དཀར་རྩམ་ནག་རྩམ་འབྲེས་མ་ཅན།
calibrate	ཚད་རྟགས་འགོད་བ།
calorie	རྫོང་ཚད། ཁེ་ལེ་རི།
calorimeter	རྫོང་ཚད་འཇལ་ཚས།
cancer	སྐན་ནད།
canopy	གནམ་ཡོལ།
capacity	ཤོང་ཚད།
capillary	ཁྲག་ཅ་ཕྱ་མོ།
capillary action	ཁྲག་ཅ་ཕྱ་མོའི་བྱེད་ལས།
carbohydrate	ས་ཚུའི་སློང་པོ།
carbohydrate(s)	ས་ཚུའི་སློང་པོ།
carbon	ཀར་བོན།
carbon cycle	ཀར་བོན་གྱི་རྒྱུན་འཁོར།
carbon dioxide	ཀར་བོན་འཚོ་རླུང་ཉེས་ལྡན།
carbon fixation	ཀར་བོན་བརྟན་འཇུགས།
carbon monoxide	ཀར་བོན་འཚོ་རླུང་རྒྱང་ལྡན།
carbon-containing	ཀར་བོན་ཡོད་བ།
carboxyl group	སྐྱེ་ལྡན་ཚུའི་རྩམ་སྐྱེར་རིག་པའི་སྡེ་ཚན།
carcinogen	འབྲས་ནད་སློང་བྱེད་རྒྱ།
cardiac muscle	སློང་གི་ཤ་རྒྱས།
cardiovascular disease	སློང་ཁམས་དང་ཁྲག་ཅའི་ནད།
carnivore	དུད་འགྲོ་ཤ་ཟན།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
carnivorous	ཤ་ཟེན།
carotene	ལ་སེར་བཟུང་ཇ་ས། = ཚི་ཤིང་དང་སོག་ཆགས་ནས་བྱུང་བའི་སྐྱ་བའི་བཟུང་ཇ་ས་ མདོག་སེར་པོ་འཕ་དམར་པོ་གང་རུང་ཞིག།
carrier	སྐྱུལ་འདྲན་པ།
carrying capacity	རྒྱས་སྤྲུགས་འདྲན་པའི།
cartilage	ཕུམ་རུས།
catabolism	ཇ་ས་འགྲུར་རང་བཞིན་གྱི་འཇུ་རིམ།
catalase	འཇུ་བྱེད་གཤེར་ལ།
catalyst	སྐྱུལ་ཇ་ས།
caterpillar	ཚལ་ཚོན་གྱི་འབྲ།
catfish	ཉ་སྐ་ར་ཅན།
cattail	ལོ་མང་འཚོ་བའི་ཚི་ཤིང་གི་རིགས།
caudal fin	ར་མ་ཉ་གཤོག་འདྲ་བ།
caudal vertebra	ར་མ་འདྲ་བའི་སྐལ་ཚིགས།
caudatum	ཀུ་ཏ་རུམ།
cauliflower	མེ་ཉོག་པད་ཚལ།
cell	ས་སུང་།
cell body	གཟུགས་པོའི་སྐྱབས་སྤྲུག།
cell cycle	སྐྱབས་སྤྲུག་གྱི་རྒྱན་འཁོར།
cell division	སྐྱབས་སྤྲུག་གྱི་ཚེ་ཚན།
cell membrane	སྐྱབས་སྤྲུག་སྐྱེ་མོ།
cell plate	སྐྱབས་སྤྲུག་གྱི་བྱང་བྲ།
cell respiration	སྐྱབས་སྤྲུག་གྱི་དབྱགས་གཏོང་ལེན།
cell specialization	སྐྱབས་སྤྲུག་གྱི་ཚད་ལས་སྐྱོབ་སྐྱོང་།
cell theory	སྐྱབས་སྤྲུག་གྱི་ནམ་གཞག།
cell wall	སྐྱབས་སྤྲུག་གྱི་མཐའ་འཁོར།
cell-mediated immunity	སྐྱབས་སྤྲུག་བར་སྐྱམ་བྱས་པའི་འགོ་ནད་ཚོན་འགོག།
cellular respiration	སྐྱག་སྤྲུག་ནམ་ཨི་ཁུང་ཅན་གྱི་དབྱགས་གཏོང་ལེན།
cellulose	ཤིང་ཇ་ས། = ཚི་ཤིང་གྲུབ་བྱེད་གྱི་ཇ་ས།
Celsius	སེལ་ཤི་ཨེས།
Celsius scale	སེལ་ཤི་སི་འཇལ་བྱེད་ཐིག་ཤིང་།
centigrade	བརྒྱ་རྩུར་ཚ་ཚད་ཡོ་ཆས།
centimeter	མི་ཏར་གྱི་བརྒྱ་རྩུར།
central nervous system	དབང་རྩའི་མ་ལག་གཙོ་བོ།
centrifuge	༼དབྱེ་གསེབ་བྱེད་པའི༽ ༼ཞེ་སྐལ་འཕྲུལ་འཁོར༽

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
centriole	སྒྲིབ་ཕྱོད་ཆ་བཞག་སྤྱི་འགྲུལ་སྤྱི་ཆ་ཤས་སྤྱོད་མོ།
centromere	རིགས་རྒྱན་དབྱུང་ཞིབ་ཀྱི་གཙོ་བོ།
centrosome	ཐོག་རྒྱན་གྱི་དབང་ཤེས་ཚོར་དབང་པོའི་རང་བཞིན།
cereal group	བཟའ་ཕུང་བའི་འབྲུ་ཡི་སྡེ་ཚན།
cerebellum	མྱད་རྒྱུང་།
cerebral cortex	མྱད་པའི་སྡེ་ཤུན།
cerebrospinal fluid	མྱད་པ་དང་མྱད་གཞུང་གི་གཤེར་རྫས།
cerebrum	མྱད་ཚན།
certain	དེས་པ།
cervix	བུ་སྡོད་ཀྱི་ལ།
challenge	གདོང་ལན།
chemical	རྫས་སྦྱོར་དངོས་རིགས།
chemical bond	རྫས་གྱི་བཟེ་སྦྱོར།
chemical equation	རྫས་གྱི་སྦྱོར་ཐབས།
chemical formula	རྫས་གྱི་སྦྱོར་ཐབས།
chemical reaction	རྫས་གྱི་རྒྱུ་འགྲུལ།
chemoautotroph	ཐོག་ཆགས་ཉམ་རྒྱུང་རིགས་ཀྱི་ལྷན་སྦྲེལ་རྫས་གྱི་བྱེད་ལས་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བའི་རིགས།
chemosynthesis	ཀར་བོན་ཉམ་ཡི་རྟེན་སོགས་ཀྱི་འདོན་སྲེལ་ཀར་བོན་འཚོ་རྒྱུང་རྒྱུང་ཕྱན་སོགས་ལས་བྱུང་བའི་རྫས་གྱི་སྦྲེབ་སྦྱོར།
chemotherapy	རྫས་སྦྱོར་གྱི་གསོ་དབྱུང།
chemotropism	སྦྱེ་ཕྱན་གྱི་འགྲུལ་སྦྱོང་དང་འཕེལ་རྒྱས་ལམ་ལུགས།
chicken pox	སྤྲུག་གྲོང་འབྲུ་བ།
chipmunk	འཇགས་མ་གི་འའི་བྱེ་བྲག་ཅིག།
chitin	ཆ་འདྲ་བའི་གྲུབ་རྫས་དུ་མ་འདུས་པའི་སྤུང་བོ།
chlorine	ཚོ་རླངས།
chlorophyll	ལྗང་རྫས།
chloroplast	ལྗང་རྫས་སྤྲ་སྤུང་།
cholera	འཇུག་སྤྲུག།
cholesterol	མཁྲིས་ཞག།
chordate	རྩི་ཤིང་དང་ཐོག་ཆགས་སོགས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཤིག།
chorion	ཤ་མའི་ནང་སྦྱི།
chromatid	ཐོག་མའི་འབྲུང་ཁུངས།
chromatin	ལྗང་གྲུབ་སྤྲ་སྤུངས།
chromatography	བཟེ་སྦྱོར་བྱས་པའི་ནང་གི་འདུས་རྫས་ལག་དབྱེ་འབྲེད་པའི་ཐབས་ལམ་རིག་པ།
chromosomal alteration	རིགས་རྒྱན་སྤྲ་རྫས་ཀྱི་འཕོ་འགྲུལ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
chromosomal recombinations	རིགས་རྒྱན་ཕྱུ་ཕྱུ་གྱི་སྐྱར་གསའི་མཉམ་ཕྲིན།
chromosome	རིགས་རྒྱན་ཕྱུ་ཕྱུ།
chyme	ཉྱལ་འབག།
cilia	ལོ་མ་དང་འབྲུའི་གཤོག་པའི་སྤྲང་གི་གཟི་སྒྲུ་ཕྱ་མོ།
ciliary motion	གཟི་མའི་འགྲུལ་སྐྱོད།
circulation	འཁོར་སྐྱོད།
circulate	འཁོར་སྐྱོད་བྱེད་པ།
circulatory	འཁོར་སྐྱོད་ཀྱི།
circulatory system	འགྲུག་གི་འཁོར་སྐྱོད་ཀྱི་མ་ལག།
claim	ཐོབ་ཐང་རྩོད་པ།
class	ཕྱི་ཚན།
classification	ཕྱི་ཚན་དབྱེ་འབྲེད།
classify	ཕྱི་ཚན་དུ་དབྱེ་བ།
clawed	སྤྲེང་མ་ཅན།
cleavage	ཤིང་སོགས་འགས་ལ།
climate	གནམ་གཤིས།
climax community	སྐྱེ་ཚོགས་ཡང་རྩེ་སོན་པ།
climax	ཡང་རྩེ་སོན་པ།
climax	ཡང་རྩེ་སོན་པ།
clipping	ཚགས་པར་བཅད་ཤོག།
clone	ཕན་ཚུན་གྱི་རིགས་རྒྱུད་ས་བོན་བསྐྱེས་ནས་སོག་ཆགས་སམ་དངོས་པོ་བསྐྱུན་ བའམ་བྱུང་བ།
cloning	ཕན་ཚུན་གྱི་རིགས་རྒྱུད་ས་བོན་བསྐྱེས་ནས་སོག་ཆགས་སམ་དངོས་པོ་བསྐྱུན་ བའམ་བྱུང་བ།
close circulatory systems	འགྲུག་གི་འཁོར་སྐྱོད་ཀྱི་མ་ལག།
coacervate	གོ་ལ་སྤྱི་མའི་བྲེགས་མ།
coal	རྩྭ་སོལ།
coarse adjustment	ཉེ་འགྲུར་གཤིས་སྐྱོད་རྩུབ་པོ།
coast	མཚོ་ངོགས།
coastal ocean	མཚོ་བརྒྱུད་ཀྱི་རྒྱ་མཚོ།
coastline	རྒྱ་མཚོའི་ངོགས་མཚམས།
cocci	བར་སྤྲང་གི་གཟུགས་ཅན་ཕྱ་འབྲུ།
coccus	བར་སྤྲང་གི་གཟུགས་ཅན་ཕྱ་འབྲུ་ཡི་མང་ཚོགས།
cockroach	ལྷ་ལུ་མ།
cocoon	དར་སྲིན་སོགས་ཀྱི་ཕྱི་ཤུན།
codominance	མི་མཐུན་པའི་ཁྱད་ཚོས་གཉིས་ཀྱི་འགྲུར་སྤོག་ལས་རིགས་རྒྱན་སྐྱོད་འབྲེལ་རྒྱས་

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
	པའི་སྐབས་ཐོན་ཏུ་འགྱུར་བ།
codon	གྲུབ་རྗེས་གསུམ་འདུས་ཀྱི་རྒྱན་རིམ།
coenzyme	འཇ་བྱེད་གཤེར་ལྷ་ཡི་བྱེད་ལས་གྲུབ་པར་འདུས་རྗེས་རྒྱུ་གང་ཅུང་སྣན་པ།
coevolution	སྐད་པའི་དོས་སྲུ་སྟེབ་སྲུལ་ཡོད་པ།
cohesion	འདུས་ཤུགས།
cohesive force	འབྱར་བྱེད་ཀྱི་རྒྱས་པ།
collect	བསྐྱུ་ཅུབ་བྱེད་པ།
collecting duct	རྒྱ་སྐྱུག་བསྐྱུ་ཅུབ།
colloidal dispersion	དོ་བོ་གཅིག་འདུས་ཀྱི་ཁ་ཐོར།
colon	རྒྱ་དཀར།
colony	མི་སེར་སློལ་ཡུལ་གྲོང་སྡེ།
color blindness	མཚོན་མདོག་མཐོང་ལུབ་པའི་རྒྱས་པ་ཉམས་པ།
coloration	མཚོན་མདོག་སློལ་སྤངས།
combat	འབབ་ཚེལ།
combination	མཉམ་སྡེབ།
commensalism	མཉམ་བཟུང་མཉམ་འབྱུང་གི་སྦྱོང་རྒྱལ།
common	དུལ་མ།
common ancestor	མི་རྒྱུད་མཐུན་མོང་བ།
common cold	ཆམ་ནད་དུལ་མ།
communicable	འབེལ་བ་བྱེད་སྲུང་བ།
communication	འབེལ་ལམ།
community	སྤྱི་ཚོགས།
competition	འགན་བསྐྱུར།
competitive exclusion principle	གཞན་སེལ་གཏན་སློལ་གྱི་འགན་བསྐྱུར།
complementary	ཁ་སྐོང་གི།
complete protein	ཕྱི་དཀར་ཆ་ཚང་བ།
complex multicellular	སྐྱུག་ཐོན་ཅན་རྣམས་ལ།
complexity	རྣམས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཅན།
compost	བ་ལྷད།
compound	འདུས་རྗེས།
compound eye	འདུས་རྗེས་ཀྱི་མིག་དབང།
compound light microscope	འདུས་རྗེས་ཀྱི་སྐྱ་མཐོང་ཆེ་ཤེལ།
compound microscope	འདུས་རྗེས་ཀྱི་སྐྱ་མཐོང་ཆེ་ཤེལ།
concentration	དོ་སྣང།
concentration gradient	འགྱུར་ཆའི་ཚད།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
concept	གོ་དོན།
conception	གོ་དོན་ལམ་མངལ་ཆགས།
concerning	སྐོར་ལམ་ཐད་ལ།
conclusion	མཇུག་ཕྱོམ།
condensation	གཤེར་པ་བ་རང་བཞིན།
conditioned reflex	བཅོས་སྐྱུར་བཏང་བའི་གཞུགས་བརྟན།
conditioning	ཆ་སྐྱོན་ལྡན་པ།
conduct	སློབ་ཚུལ།
conduction	བརྒྱུད་འཕྲིད།
cone	སྒྲིང་ཟུར།
conifer	ཐང་འབྲུ་ཅན་གྱི་སྒྲིང་པོ།
coniferous	ཐང་ཤིང་གི་རིགས་སུ་གཏོགས་པའི།
coniferous forest	ཐང་ཤིང་གི་ནགས་ཚལ།
conjugation	གཅིག་ཏུ་འདྲེས་པ།
connective tissue	སྐྲུལ་བྱེད་སྤྱད་ལུག།
conservation	ཉར་ཚགས།
conservation of environment	ལོར་ཡུག་གཉེར་སྤྱད།
considered	ཆ་འདོག་ལྡན་པ།
constipation	ཚ་ཚུ་འགག་ནད།
construct	བཟོས།
consumer	བོད་སློབ་བྱེད་མཁན།
contain	ཤོང་བའམ་ཚུད་པ།
content	ནང་ཚན།
contour farming	འབྲུར་གཞིང་ཞིང་ལས།
contour ploughing	འབྲུར་གཞིང་སྐོང་བཤོལ།
contraception	སྐྱེ་འགོག
contractile vacuole	འཁུམ་ཤས་ཅན་=འཁུམ་རྒྱ་ཅན་གྱི་ལུ་བ་དང་ཤ་གནད་རྩ་བ།
contribute	མཐུན་སྦྱོར་བྱེད་པ།
control	སྣངས་འདོན་བྱེད་པ།
controlled experiment	ཚོད་སྣའི་ཚོད་འདོན།
controlled variable	སྣངས་འདོན་ཅན་འགྲུར་སྐྱ་བ།
convergent evolution	ཉེ་བ་གཅིག་འདུས་ཀྱི་འོད་སོགས་ཀྱི་འཕེལ་རིམ།
convert	སྐྱུར་བ།
convulsion	ཚ་འཚུས།
coordinating system	འབྲེལ་མཐུད་མ་ལག།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
coordination	འབྲེལ་མཐུན།
coral	བྱུ་བ།
coral reef	མཚོ་ལོག་བྱུ་བུའི་རི་བོ།
coronary circulation	སྙིང་གི་ལྷག་ཚའི་འཁོར་སྐྱོད།
coronary artery	སྙིང་གི་ལྷག་རྩ།
corpus luteum	ལྷགས་རིགས་གཏོར་རྩས་ཀྱི་ཕུང་བོ།
cortex	ལྷན་ཚེན།
cortisone	ཚེན་བུའི་སྐལ་རྒྱ་ཡི་ནང་གསལ་ཤིག།
cotyledon	སོན་འདབ། = སོན་སྐྱགས་ཡོད་པའི་རྩི་ཤིང་རིགས་ཀྱི་ས་བོན་གྱི་ཐོག་མའི་འདབ་མ།
covalent bond	རྒྱལ་ཕྱན་གཉིས་ལས་མང་བ་བསྐྱེས་པའི་རྩས་སྐྱོར།
cover	ཁོབས་རྒྱག་པ།
cover crop	ལོ་དྲོག་སྐྱུང་སྐྱོབ།
coverslip	ཁ་ཁོབས་པར་བྱེད་པའི་ཤེལ་གྱི་སྒྲིབ་མ་ཕྲ་མོ།
Cowper's gland	ཁུ་པར་གྱི་གཤེར་ཚེན།
Cranial nerve	ལྷན་ཅུས་ཀྱི་ཚ།
crayfish	ཉ་མ་ཕྱིག།
crescent	ཡར་ངོའི་རྩ་བ།
cretinism	ཉ་ད་ནད།
cricket	འབྲུ་ཅོག་ཅོག་པ།
crisp	སྐམ་ཉོག་ཉོག།
crop	ལོ་དྲོག།
crop rotation	ལོ་དྲོག་སྐོར་འདེབས།
crop breeding	ལོ་དྲོག་གཞི་སྐྱོང་།
crop fertilization	ལོ་དྲོག་ལྷན་སྐྱོར་བྱེད་པའི་ལམ་ལུགས།
crop pollination	ལོ་དྲོག་ཟེགས་རྒྱལ་སྐྱོབ་སྐྱོར།
crossing-over	བཞི་མདོ་པར་སྐྱགས་སྐྱ།
crustacean	ཕུན་སྐལགས་ཅན་གྱི་སྐོག་ཆགས།
cryptic coloration	སྐོག་གྱུར་གྱི་མཚོན་མདོག་སྐྱེལ་སྤངས།
cultivated plant	ཞིང་ག་ཚོ་རྒྱས་པའི་རྩི་ཤིང་།
culture	རིག་གཞུང་།
currently	ད་སྟེང་ཚར།
cuticle	སོན་ལྷགས།
cutting	གཅོད་པ།
cycling	རྒྱུན་འཁོར།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
cyclonic	དག་རྒྱུང་དགུ་འཕྲོ་མའི།
cysteine	ཟས་ལང་ཤོར་ཡོང་ཆེད་ཀྱི་སྦྱོར་དེའི་ཚོ་ག་ཞིག།
cytokinesis	སྤ་ཕུང་ཕྱི་རྒྱུད་ཀྱི་སྤྲུབས་སྤོན་གྱི་བྱ་བའི་རྒྱུད་རིམ།
cytolysis	ནད་རིགས་ཏྲག་དབྱེད་ཀྱིས་སྤྲུབས་སྤོན་ཆ་གསལ་སྤྱི་གཏོང་བའི་ལམ་ལུགས།
cyton	དབང་ཚའི་ཕུང་ལྷུབ་ཀྱི་གཟུགས།
cytoplasm	སྤ་ཕུང་ཕྱི་རྒྱུད།
cytoplasmic division	སྤ་ཕུང་ཕྱི་རྒྱུད་ཀྱི་ཕྱེ་ཚན།
cytosine	འགྲུར་རྩིས་ཤིག།
cytoskeleton	ས་འོག་ཏུ་ཡོད་པའི་རུས་གྲང་སྤྲུག་སྤོན་ཅན་ཞིག།
D	
damage	སྦྱོན་ཆག།
dangerous	ཉུན་ཁ་ཅན།
dark reaction	རྩིས་ཀྱི་འགྲུར་རྩིས་མདོག་ནག་ཤས་ཆེ་བ།
Darwinism	ཏར་མིན་གྱི་གྲུབ་མཐའ་སྒྲིབ།
data	གྲངས་ཤོ།
daughter cell	རིགས་བུ་མོ་སྦྱེ་བའི་སྤྲུབས་སྤོན།
deamination	གྲུབ་རྩིས་ནས་སྦྱོར་དེའི་ཚོ་ག་ཕྱིར་དབྱེད།
decay	རུལ་བ།
deciduous	ལོ་མ་དང་འབྲུ་སྲིན་གྱི་གཤོག་པ་སོགས་སྤྱང་བའི་རུས།
deciduous tree	ལོ་མ་སྤྱང་བའི་སྤོང་པོ།
decomposer (s)	རུལ་སྦྱོན་བྱེད་པོ། (རུ་མ་)
decomposition	རུལ་སྦྱོན།
decrease	ཉུང་དུ་གཏོང་བ།
defecation	གཙང་བཟོ།
defective	སྦྱོན་ཅན།
defective gene	རིགས་རྒྱན་ས་བོན་སྦྱོན་ཅན།
deficiency disease	འཚོ་བཅུད་ཉུང་སྦྱོན་གྱི་ནད།
defoliation	ཤིང་སྤོང་ལས་སྦྱོན་ཟིན་ལོ་མ་དབྱེ་འབྱེད།
deforestation	ཤིང་ནགས་རྩ་གཏོར།
degeneration	ཉུམས་རྒྱུད་ཀྱི་རུས་རབས།
dehydration	ཆུ་དང་བྲལ་ཞིང་སྐམ་བཟོའི་རང་བཞིན།
dehydration synthesis	ཆུ་དང་བྲལ་ཞིང་སྐམ་བཟོའི་རང་བཞིན་གྱི་རྩིས་རིགས་སྤོན།
dehydrogenase	ཆུ་དང་བྲལ་ཞིང་སྐམ་བཟོའི་འཇུ་བྱེད་གཤེར་ལ།
deletion	གསུབ་བཞིན་པ།
demand	དགོས་མཁོ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
demographic transition	ཕྱི་འཛའི་གྲངས་ཚད་ཀྱི་འཕེལ་རིམ།
demography	ཕྱི་འཛའི་གྲངས་ཚད་རིུ་མེག།
denaturation	ཕྲ་སྟོང།
dendrite	ཅ་ལག་སྤ་མོ།
denitrification	ཟེ་ཚུ་སེལ་སྐྱོར་བྱེད་པའི་ལམ་ལུགས།
denitrifying bacteria	ཟེ་ཚུ་སེལ་སྐྱོར་བྱེད་པའི་སྤ་མེག།
density-dependent limiting factor	གཞན་བརྟེན་མཐུག་ཚད་བཅད་མཚམས་ཀྱི་རྒྱ་རྒྱུ།
density-independent limiting factor	རང་དབང་ཅན་གྱི་མཐུག་ཚད་བཅད་མཚམས་ཀྱི་རྒྱ་རྒྱུ།
deoxyribonucleic acid (DNA)	སྐྱེ་ཐུན་གྱི་རིགས་རྒྱུད་དོས་འཛིན་བྱེད་པའི་སྐྱབས་ཐོན། (ཉི་ཨེན་ཨེ།)
deoxyribose	དྲངས་པའི་དདོས་པོ་མངར་རྩིས་ཅན།
dependent variable	རང་དབང་གི་འགྱུར་ཚློག་ཅན།
deplete	བསྐབས་ཟེན་པ།
depletion	འཛོད་པ།
depressant	གཏོར་རྩིས་ཀྱི་འཕྱོ་བ་བཀག་འགོག་བྱེད་པོ་ཞིག།
dermis	དདོས་གཞིའི་པགས་རིམ།
desalination	མཚོ་ནམ་ཚུ་དབྱེ་བ་འབྱེད་པའི་བྱ་བའི་རྒྱུད་རིམ།
desert	བྱེ་ཐང་།
desertification	ས་བཤད་ཀྱི་མངའ་ཁུལ་བྱེ་ཐང་དུ་སྐྱར་བའི་བརྒྱུད་རིམ།
desirable	དགོས་འདོད་ཀྱི།
destroy	གཏོར་བཤེག་གཏོང་བ།
destruction	གཏོར་བཤེགས།
detect	རྟོན་པ།
detection	ཤེས་རྟོགས་རྒྱུད་གཙོད།
determine	ཐག་གཙོད་བྱེད་པ།
detoxication	ཟས་དུག་གི་ནད་ལས་ཐར་བྱེད་ཀྱི་བཅོས་ཐབས།
detrimental	གཞོན་འཚོ་ཅན།
detritus	བྱེ་རུལ།
development	ཡར་རྒྱས།
deviation	འཁྱར་གོལ། = ཚད་གཞི་སོགས་ལས་བཟལ་བའི་དོན།
dextrose	མངར་རྩིས་རང་བཞིན་གྱི་གྲུབ་རྒྱུ།
diabetes	ཀ་རའི་ནད།
diagram	དབུ་མཚོན་རི་མོ།
dialysis	ཚགས་འབྱེད།
diaphragm	མཚན་དྲི། = སློག་ཆགས་ཀྱི་བྲང་དང་རྩོ་བའི་མཚམས་འབྱེད་པའི་ཡོལ་བ་ལྟ་ བུའི་སྐྱེ་པགས།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
diarrhea	བཤལ་ནད།
diastole	སྒྲིང་ཁང་དང་སྒྲིང་ཤག་གི་སྒྲོད་འབྱེད།
diastolic pressure	སྒྲིང་ཁམས་ཀྱི་སྒྲོད་འབྱེད་ཀྱི་གཞོན་ཤུགས།
diatom	ཚུ་ཚྭ་བྱང་ཕྱོག།
dichotomous	གཉིས་སུ་གྲེས་པ་ཅན།
dichotomous key	གཉིས་སུ་གྲེས་པ་ཅན་གྱི་གནད་འགག།
died off	འཇོན་པར་འགྱུར་བ།
diet	ཟས།
differ	ཁྱད་པར་ཤོར་བ།
differences	ཁྱད་པར།
differentiation	དབྱེ་འབྱེད།
diffusion	ཁྱུག་གདལ།
digest	ཟས་འཇུ་བ།
digestion	སྒོ་བར་ཟས་འཇུ་བའི་རུས་པ།
digestive enzyme	འཇུ་བྱེད་གཤེར་ཁྱུ།
digestive juices	འཇུ་བྱེད་སྒྲིང་ཁྱུ།
digestive system	འཇུ་བྱེད་མ་ལག།
dihybrid	རིགས་འདྲེས་མ།
dihybrid cross	རིགས་རྒྱུད་འདྲེས་མ།
dilation of blood vessel	ཁྱག་རྩའི་འཕེལ་རྒྱས།
dimorphism	རྒྱུད་གཅིག་རིགས་གཉིས་སུ་ཡོད་པ།
dinosaur	མིགས་པ་སྐྱང་གཟུགས།
dioxide	སྒོག་རྒྱུད་གཉིས་ཕྱོག།
dipeptide	སྒྲི་ཕྱན་འདུས་རྩས་ཞིག།
diphtheria	མིད་པའི་འགོས་ནད་ཞིག།
diploid	རིགས་རྒྱུན་ཕྲ་རྩས་ཅན་གྱི་སྐྱབས་ཕྱོག།
direct harvesting	ཐད་ཀར་བཅས་མ་རྩ་བ།
direction	ལམ་སྟོགས།
directly	ཐད་ཀར་གྱི།
disaccharide	བྱེ་མ་གཞུང་རིགས་གཉིས་ཕྱོག་མ།
disadvantage	གཞོན་སྒྲོན།
disaster	སྐྱབས་ཉེས།
discs	དཀྱིལ་འཁོར།
disease	ན་ཚ།
disjunction	མཚམས་འཕྲལ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
dislocation	མཐུད་མཚམས་ཁ་བྲལ།
dispersal	ཁ་ཐོར།
disposal	སློབ་པ་དོར།
dispose	གཞུག་པ།
disrupt	ཁ་གཏོར་བ།
dissecting microscope	འབྲུ་སྐོར་སོགས་གཤམ་དབྱེད་གཏོང་བའི་ཕྱ་མཐོང་ཆེ་ཤེས།
dissection	ཞིབ་དབྱེད།
dissolve	གཤམ་རྒྱས་ནང་འཐིམ་པ།
diuretic	གཅིན་པ་འདྲན་བྱེད་གྲི།
diurnal	ཉིན་མོར་འཆར་བའི། རྒྱུ་ལྡན་སོགས།
diversity	སྣ་མང་རང་བཞིན།
divide	བཞོས་པ།
(DNA) deoxyribonucleic acid	ཤི་ཨིན་ཨི། རིགས་རྒྱུད་དོས་འཛིན་བྱེད་བའི་སྐྱབས་ཐུན།
DNA fingerprinting	ཤི་ཨིན་ཨི། ཡི་མཚུབ་རིས།
DNA polymerase	ཤི་ཨིན་ཨི། ཆ་འདྲ་བའི་གྲུབ་རྒྱས་དུ་མ།
dominance	དབང་ཤུགས་ཁྱབ་གདལ།
dominant	ཁྱབ་ཆེ་བ།
dominant gene	འདྲ་ཚོས་ཆེ་བ།
dominant species	དབང་ཤུགས་ཆེ་བའི་ཉེ་རིགས།
dominant trait	དབང་ཤུགས་ཆེ་བའི་རང་གཤིས།
dormancy	བག་ལ་ཉལ་བའི་གནས་སྐབས།
dorsal	སྐལ་གཞུང་གི།
double fertilization	ལུང་སྦྱོར་གཉིས་བརྟེན།
double helix	གཞུས་རིས་ཅན་གྱི་དངོས་པོ་རྣམ་པ་གཉིས་ཅན།
Down's syndrome	མཉམ་འདུས་ནད་ཉླགས།
drainage	བཙོག་ཆུའི་ཡུར་བ།
drilling	གསོར་འབྲིགས།
drone	སྤྱང་མ་པོ།
drosophila	ཤིང་ཉླག་གནམ་འཕུར་ཅན།
drug	བཟེ་སློབ།
drug abuse	སློབ་རྒྱུན་འཇུགས།
drug dependence	སློབ་རྒྱུན་ལ་བརྟེན་མཁམ།
drug overdose	སློབ་སྤྱོད་ཚད་ཆལ།
duckweed	རྩ་ཞིག།
ductless gland	སྐྱ་གུ་མེད་བའི་གཤམ་ཆེན།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
dump	གད་སྒྲིགས་ཕུང་པོ།
duodenum	པ་བོའི་བུང་ས་ཚགས།
dwarfism	མིའུ་མུང་གི་རང་བཞིན།
dynamic	སྐྱལ་ཤུགས་ལྡན་པའི།
dynamic equilibrium	སྐྱལ་ཤུགས་ཆ་མཉམ་པ།
dysentery	དམར་བཤལ།
E	
eagle	བྱ་ཚོད།
ear	ན་བ།
ear canal	ན་ཤེས་དབང་བོའི་བྱ་ག
eardrum	ན་བོའི་ར་སྒྲི།
earthworm	ས་འབྲ།
echinoderm	པགས་ཚོར་ཅན།
ecological	སྣོད་བཅུད་རྟེན་འབྲེལ་གྱི།
ecological niche (s)	སྣོད་བཅུད་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་ལོར་རྩལ། (དུ་མ་)
ecological pyramid	སྣོད་བཅུད་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་དེའུ་བང་སོ།
ecological succession	སྣོད་བཅུད་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་རྒྱུད་རིམ།
ecologically	སྣོད་བཅུད་རྟེན་འབྲེལ་གྱི།
ecology	སྣོད་བཅུད་རྟེན་འབྲེལ་རིག་པ།
economically	དཔལ་འབྱོར་གྱི།
ecosystem	བྲག་ཅའི་མ་ལག་སྣ་ཚོགས།
ecosystem diversity	བྲག་ཅའི་མ་ལག་སྣ་ཚོགས།
ectoderm	མངལ་གྱི་ཕྱི་ཤུལ།
edema	ལུས་བོའི་ནང་ཚུ་སར་ཚད་གལ་ལྡན་པ།
effective	རྣམ་པ་དང་ལྡན་པ།
effectiveness	རྣམ་ལྡན་རང་བཞིན།
effector	རྣམ་ལྡན་བྱེད་པོ།
egg	སྣོ་ང།
ejection	ཕྱིར་འདོན།
elbow joint	ཤུ་མོའི་སྣོར་མཚམས།
electrocardiogram (EGG) or (EKG)	སྣོང་གི་འཕར་ཚད་རིུ་མིག་ ། ཨི་ཇི་ཇི། ། ཡང་ན། ། ཨི་གེ་ཇི། །
electron	སྣོག་རྒྱལ།
electron microscope	སྣོག་རྒྱལ་མཐོང་བྱེད་ཀྱི་སྣ་མཐོང་ཆེ་ཤེལ།
electronic balance	སྣོག་རྒྱལ་ཚད་འཇལ་རྒྱ་མ།
electrophoresis	ཤུབ་རྩལ་ཆེ་བ་རྣམས་དབྱེ་བ་འབྱེད་པའི་ཐབས་ལམ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
element	ཆ་རྒྱུན།
elephantiasis	ལྷང་ཚེན་གྱི་རྒྱུ་རྒྱུ་ལྷན་སྦྲེལ་བའི་ཚུ་སེར་གྱི་ནད་ཅིག།
eliminate	སེལ་བ།
elongation region	རིང་དུ་བཏང་བའི་ལུས་ཀྱི་གནས།
elongation zone	རིང་དུ་བཏང་བའི་ས་ཁུལ།
embolism	རྩ་ལམ་རྩ་འགོག།
embolus	རྩ་ལམ་འཁོར་ནད་འཕྱུལ་བ།
embryo	མངལ་གནས།
embryo sac	མངལ་གནས་ཀྱི་སྐྱེ་ཁུག།
embryology	རྩམ་མིང་དཔྱད་རིག།
embryonic	རྩམ་མིང་གི།
embryonic membrane	རྩམ་མིང་གི་སྐྱེ་མོ།
emigration	ཡུལ་སྐྱོན།
emit	འོད་འཕྲོ་བ།
emphysema	རྩུ་སྐབ་རྒྱང་ནད།
emulsification	རྩུ་མ་རྩུ་རྩུ་བའི་རང་བཞིན།
enable	ལྷུབ་པ་བཟོ་བ།
enamel	ཕོ་ཚ།
end product	ལྷུབ་རྩུ་མཐའ་མ།
endangered species	སྤོང་ཉེན་ཅན་གྱི་རིགས།
endemic	མི་རིགས་བྱེ་བྲག་བའི་ནད།
endocrine gland(s)	རྩུ་གུ་མེད་བའི་མེན་བྲ། (དུ་མ་)
endocrine system	རྩུ་གུ་མེད་བའི་མ་ལག་རྩུངས་འཛིན།
endocrinology	རྩུ་གུ་མེད་བའི་མ་ལག་རྩུངས་འཛིན་རིག་བ།
endocytosis	ལྷག་འབར་སྐྱེ་མའི་སྐྱབས་ཕན་གྱི་བྱ་བའི་རྒྱུ་རིམ།
endoderm	མངལ་གནས་སྐྱབས་ཀྱི་ཆགས་རིམ་ལྷུང་གྲུབ་གཅིག།
endoparasite	གཞན་རྒྱུ་སྐྱེན་འཁུ་འམ་ཚེ་ཤིང་།
endoplasmic	ལྷག་འབར་གྱི།
endoskeleton	རྩུ་གྲང་གི།
endosperm	ས་བོན་འཚོ་བཅུད།
endosperm nucleus	ས་བོན་འཚོ་བཅུད་ཀྱི་རྩུ་རྩུ་ཕན་སྤོང་བོ།
energy flow	རྩུ་གུ་ལྷགས་གཡོ་བ།
energy pyramid	རྩུ་གུ་ལྷགས་ཀྱི་དེུ་བང་སོ།
engineering	བཟོ་སྐྱོན་རིག་གནས།
engulf	ལྷུང་མེད་གཏོང་བ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
enlist	མིང་ཐོ་འགོད་པ།
enrich	ལྗངས་པོ་བརྗོད་པ།
environment	ཁོར་ལྗང
environmental	ཁོར་ལྗང་གི།
environmental impact statement	ཁོར་ལྗང་ལྗངས་རྒྱུན་གྱི་གནས་སྟངས་།
enzyme(s)	འཇུ་བྱེད་གཤེར་ལྷ་ (དུ་མ་)
enzyme-substrate complex	འཇུ་བྱེད་གཤེར་ལྷ་-འཇུ་བྱེད་གཤེར་ལུའི་བྱེད་ལས་སྣ་ཚོགས་པ།
epicotyl	རྩི་བོང་གི་སྐྱུ་མ་སྲིང་ས་བོན་གྱི་ཆ་ཤས།
epidemic	རིམས་ནད།
epidermis	པགས་པའི་ཕྱི་རིམ།
epididymis	གཟུགས་ཕུང་ཆགས་རིམ།
epiglottis	ཕྱེ་རྒྱུང་།
epinephrine (adrenaline)	མཁལ་མའི་མེན་ལྷ་ (ཨ་དཱ་རི་ལེན།)
epithelium	རྩི་ལྗང་ཕུང་གྲུབ།
equatorial plane	སའི་གོ་ལའི་དགྱིལ་ཐོག་དང་འཁོད་སྟོན་པོ།
equatorial plate	སའི་གོ་ལའི་དགྱིལ་ཐོག་དང་ཉེ་བའི་བྱང་བྲ།
equilibrium	དོ་མཉམ།
era	དུས་རབས།
erect posture	ཀེ་ར་ལངས་པའི་ལུས་ཀྱི་སྟངས་སྟབས།
erosion	ཉེལ་བ།
error	འོ་འཁྲུལ།
Escherichia coli (e. coli)	ཨེ་ཤི་ཆེ་རི་ཅི་ཡ། ཁོ་ལ། (ཨི་ ཁོ་ལ།)
esophagus	མིད་པ།
essential amino acid	གལ་ཚའི་སྦྱོར་དའི་ཚོ་ག།
estrogen	མེན་བྱའི་སྐལ་རྒྱ།
estuary	རྩ་བའི་རྒྱུ་ལ།
ethyl alcohol	པལ་སྐྱུ་མ་ཨ་རག་གམ་ཆང་བཅུད།
euglena	དོ་སྐལ་བྱེད་པའི་རིགས།
eukaryote	སྐྱུ་བས་ཕྱན་གཅིག་གམ་མང་བ་ཕྱན་པའི་ཕྱོག་ཕྱན།
eukaryotic cell	སྐྱུ་བས་ཕྱན་གཅིག་གམ་དེ་ལས་མང་བའི་རྩྭ་ཕྱན།
Eustachian tube	གྲོ་རྩི་སྐྱ་གྲ། = རྩ་བ་ནང་མ་ནས་མིད་པར་མཐུད་པའི་རྩ་སྐྱ།
evaporate	རྒྱངས་པར་འགྱུར་བ།
evaporation	རྒྱངས་འགྱུར།
evidence	དབང་པོ།
evolution	འགྱུར་ལྷངས།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
evolutionary	རིམ་འགོས་འགྱུར་སྒྲིག་གི་ཆགས་རིམ་འཕེལ་རིམ་གྱི།
evolve	རིམ་གྱིས་འབྱུང་བ་འཕེལ་ཆགས་པ།
examination	བརྟག་དཔྱད།
except	མ་གཏོགས།
excess	ཚད་ཆལ།
excessive	ཚད་ཆལ་གྱི།
excretion	མི་གཙང་བ་ཕྱི་འདོར།
excretory	མི་གཙང་འདོར་བྱེད།
exercise	ལུས་རྩལ་སྦྱོང་བཟུང་བྱེད་པ།
exhalation	དབྲགས་ཕྱིར་གཏོང་།
exhale	དབྲགས་ཕྱིར་གཏོང་བ།
exhaust	རྒྱང་སོགས་ཕྱིར་འཐེན་པ།འཛད་དུ་འཇུག་པ།
exhibit	འགམས་སྟོན་བྱེད་པ།
exist(s)	འཚོ་བ།
exocrine gland	གཤེར་སྐྱུག་རྒྱུད་ནས་གཏོང་བའི་མེན་བྲ།
exon	རིགས་རྒྱན་ས་བོན་གྱི་གནས།
exoskeleton	ཕྱི་ཡི་རུས་བཟ།
experiment	ཉམས་ཞིབ།
expiration	དུས་ཚོད་ལས་འདའ་བ།
explanation	སྟུལ་ཞིབ།
explosive	འབར་ཤུགས་ཅན།
exponential growth	མི་མངོན་པའི་འཕེལ་རྒྱས།
expose(d)	ཕྱིར་མངོན་པ།(ཟིན་པ་)
expressed	བརྗོད་པ།
expression	བརྗོད་ཚུལ།
extensor	བརྒྱར་སྐྱོད་ཤ་གནད།
extent	ཁྱབ་ཚད།
external	ཕྱི་རིལ་གྱི།
external fertilization	ཕྱི་ཡི་ལུད་སྦྱོར།
external respiration	ཕྱི་ཡི་དབྲགས་གཏོང་ལེན།
extinct	སོག་ཆགས་གྱི་རིགས་སོགས་སྟོང་བ།
extinction	སྔ་སྟོང་།
extinction of fauna	ཁོར་ལུག་སོག་ཆགས་སྔ་སྟོང་།
extracellular digestion	སྐྱུག་ཕྱན་ཅན་ལས་གཞན་པའི་བས་འཇུག་རུས་པ།
extract	སྟོང་བཅུད་ལན་པ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
eye	མིག
eyepiece (ocular)	ལྟ་ཤིལ། {མི་ལྟ་ལམ།}
F	
facilitated diffusion	སྐྱབས་བདེ་གཏོང་བའི་ལ་ཐོར།
Fahrenheit scale	ཚུའི་འབྲུག་ཚད་འཇལ་ཆས།
fallopian tube (oviduct)	བསམ་སའི་རྩ་ཚེན། {མི་མི་ཇུ།}
fallout	ཕྱིར་ཟག་པ།
family	ནང་མི།
fangs	བྱི་སོགས་ཀྱི་མཚེ་བ།
farsightedness	མིག་རྒྱང་རིང་པོ་མཐོང་བྱུང་བའི་ནུས་པ།
fat	རྒྱུག་པ།
fatal	འཚེ་བ་ལས་མི་སྒོག་པ།
fatigue	ངལ་དུག།
fatty acid	མིའི་ཤ་རྒྱུག་བྱེད་ཀྱི་སྐྱར་རྩལ།
feather	བྱ་སྒོ།
feces	ཟས་འཇུ་བྱས་ཟེན་པའི་བཅོག་པ།
feedback	ཡ་ལན།
feedback mechanism	བཟོ་བཅོས་བྱེད་ཚུལ་གྱི་འཕུལ་འཁོར་མ་ལག།
female gamete	སྐྱེ་བྱེད་སྤ་ཕུང་མོ་རིགས།
female reproductive system	མིའི་རིགས་ཀྱི་སྐྱེ་འཕེལ་མ་ལག།
femur	རྐང་རྒྱུང་།
fermentation	སྐྱར་ཅི་སྐྱལ་སྒྱུར།
fern	སྐྱེད་མ་སྐྱོ་ལྷུ་མ།
fertilization	ལྷན་སྒྱུར།
fertilizer(s)	ཚོ་ལྷན།
fetal	སྐྱུ་མ་སྤིང་གི།
fetal alcohol syndrome	སྐྱུ་མ་སྤིང་ཚང་རག་གི་མཉམ་འདུས་ནད་རྟགས།
fetus	མངལ་གནས་སྐྱུ་གྲ།
fever	ཚ་བའི་ནད།
fewer	ཉུང་ཤས།
fiber	ཤོབ་ཤོད་མཐུན།
fibrin	ཅ་རྒྱས་སྤ་མོ།
fibrinogen	བྲག་ཚེའི་རྩལ།
fibrous root system	ཅ་རྒྱས་ཅན་གྱི་མ་ལག།
field	ཞིང་ཁ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
field of microscope	ཕྱ་མཐོང་ཆེ་ཤེལ་གྱི་གནས།
filament	ཟླ་འབྲུའི་ཉག་ཕྲན།
filter out	ཚུ་ཚགས་རྒྱག་པ།
filtered	ཚུ་ཚགས་བརྒྱབས་ཟེན་པ།
filtrate	ཚགས་རྒྱག་པ།
filtration	ཚུ་ཚགས།
fin	ཉ་གཤོག།
finches	བྲག་བྱིའུ།
fine adjustment	ཉེས་ཚད་གྲུ་ཡངས་གཏོང་བ།
fingerprinting	མཇུབ་རིས།
finite	ཚད་ཅན།
firm	བརྟན་པོ།
first filial generation	ཐོག་མའི་བྱ་དང་བྱ་མོ་ཡི་སྐུ་འཕེལ།
first-level consumer	ཐོག་མའི་ལོངས་སྤྱོད་པ་པོ་ཡི་རིམ་པ།
fission	གས་ཐོར།
flagella	སྐུ་ཕྲན་ཕྲ་རིགས་ཀྱི་ཉ་ང་འདྲ་བའི་ཡན་ལག།
flagellum	སྐུ་ཕྲན་ཕྲ་རིགས་ཀྱི་ཉ་ང་འདྲ་བའི་ཡན་ལག།
flatworm	འབྲུ་ཐོན་ལེབ་ལེབ།
flea	ཁྱི་ཤིག།
flexor	སྐྱམ་བྱེད་གནད།
flipper of whale	ཉ་ཚེན་མེལ་གྱི་རྒྱལ་བྱེད་ཡན་ལག།
fluorescence	མེ་ཏོག་བཀྲ་བའི་ནམ་དུས།
flow	ཚུ་སོགས་རྒྱག་པ།
flow of energy	རྒྱས་ཤུགས་ཀྱི་གཡོ་བ་འམ་འགུལ་སྐྱོད།
flower	མེ་ཏོག།
fluid	གཤེར་གཟུགས་རྣམས།
fluke	ཉ་ལེབ་ལྷག་གི་མཚེན་འབྲུ།
fluoridation	ཕྱ་ལའོ་རིན་གྱི་སྐྱོར་ད།
fluoride	ཕྱ་ལའོ་རིན་དང་སྦྱར་བའི་རྣམས་གང་ཅུང་།
folic acid	ཕྱོ་ལིག་ཡི་སྦྱར་རྣམས།
follicle	ས་བོན་རྒྱང་བའི་སྐོགས་ཤུག།
follicle stimulating hormone (FSH)	ས་བོན་རྒྱང་བའི་སྐོབས་ཤུགས་སྐྱེད་བའི་རུས་ཀྱང་། ། ཉམས་ཉམས་ཉམས་ །
food allergen	འབྲུང་ཁམས་ལ་མི་འཕྲོད་བའི་བས།
food chain	བས་བརྒྱད།
food poisoning	བས་དུག།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
food pyramid	དེའུའི་དབྱིབས་ཅན་གྱི་ཟས།
food vacuole	ཟས་འབྱུང་གྱི་ལས་ལྗན་པའི་སྐྱབས་ཕན་ནང་གི་སྒྲིམ།
food web	ཟས་གྱི་དྲ་བ།
forceps	སྐྱམ་པ།
forest conservation	ཤིང་ནགས་ཉེས་སྲུང་།
form	དབྱིབས།
formation	བཟོ་དབྱིབས།
formula	སྒྲིམ་ལྟེན།
fossil	རྗེས་ཤུལ་འགྲུར་རྒྱ།
fossil fuel	ས་འོག་ནས་ཐོན་པའི་གཉེན་དངོས་གྱི་བྱུང་རྗེས།
fossil record	རྗེས་ཤུལ་འགྲུར་རྒྱ་ཡི་ཐོ་འཛོད།
four o'clock flower	ལྷ་ཚོད་བཞི་པའི་མེ་ཉྱལ།
fracture	གས་སྒྲིལ།
fragment	དུམ་བུ།
fraternal twin	མཚོ་མ་ཚས་མི་མཐུན།
freeze drying	འབྲུགས་པ་རྒྱག་སྟེ་སྐྱམ་པོ་བཟོ་བ།
frequently	ཡང་ཡང་།
freshwater	ལྷ་གསར་པ།
fructose	ཤིང་འབྲས་གྱི་མངར་ཆ།
fruit	ཤིང་ཉྱལ།
fruit fly	ཤིང་ཉྱལ་གནམ་འཕུར་ཅན།
fumes	རྒྱངས་འཚུབ།
fungi	དུམ་བུ།
fungus	ཤ་མོ།
fur	སྒྲུ།
G	
galactose	མངར་རྗེས་གྱི་རིགས་ཤིག།
galactosemia	རིགས་རྒྱན་རྗེས་འགྲུར་བསྐྱེད་ལེན་གྱི་ནད་ཅིག།
gall bladder	མཁྲིས་སྒོད།
gallon	ལི་ཏར་ 3.785 དང་མཉམ་པའི་འབྲུ་རིགས་དང་གཤེར་རྗེས་འཇལ་ཆས།
gallstone	མཁྲིས་རྒྱུ།
gamete	སྒྲིའབྱེད་པ་ཕུང་།
gametogenesis	སྒྲིའབྱེད་པ་ཕུང་རྣམས་འཕེལ་བའི་བྱ་བའི་རྒྱུ་རིམ།
gamma globulin	ཐག་ནང་གི་སྒྲིའབྱེད་ཀར་གྱི་སྟེ་ཚན།
ganglion	ཅུ་འདུ་ས།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
gas exchange	མྱེད་མཁུགས་བརྗེ་ལེན།
gaseous exchange	མྱེད་མཁུགས་ཅན་གྱི་བརྗེ་ལེན།
gasoline	མྱེད་སྐྱམ།
gastric	སོ་བའི།
gastric juice	འཇུ་བྱེད་གཤེར་ལུ།
gastro vascular cavity	སོ་བའི་རྩ་རྒྱུག་གི་བྱ་ག
gastrula	སོག་ཚགས་ཀྱི་མངལ་གནས་འཚར་ལོང་བྱེད་བའི་རིམ་པ།
gastrulation	སོག་ཚགས་ཀྱི་མངལ་གནས་འཚར་ལོང་བྱེད་བའི་ལམ་ལུགས།
gel electrophoresis	ཕིག་ཕིག་ཅན་གྱི་འདུས་རྩལ་དབྱེ་འབྱེད་ཀྱི་ཐབས་ལམ།
gene	རིགས་རྒྱན་ས་བོན།
gene expression	རིགས་རྒྱན་ས་བོན་གྱི་རྣམ་འགྲུལ།
gene frequency	རིགས་རྒྱན་ས་བོན་གྱི་འཁོར་ཤུགས།
gene linkage	རིགས་རྒྱན་ས་བོན་གྱི་མཐུན་མཚམས།
gene mutation	རིགས་རྒྱན་གྱི་རྣམ་པ་རིམ་འགྲུལ་འགྲོ་བའི་བྱ་སྤྱོད།
gene	རིགས་རྒྱན་ས་བོན།
gene(s)	རིགས་རྒྱན་ས་བོན་(དུ་མ་)
generalization	སྦྱོར་བཏང་ཅན་དུ་སྦྱར་བ།
genetic	རིགས་རྒྱན་དབྱེད་ཞིབ་ཀྱི།
genetic counseling	རིགས་རྒྱན་དབྱེད་ཞིབ་ཀྱི་ལམ་སྟོན།
genetic disease	སྦྱོར་འཕེལ་གྱི་ནད་གཞི།
genetic diversity	སྦྱོར་འཕེལ་སྣ་ཚོགས་རང་བཞིན།
genetic engineering	སྦྱོར་འཕེལ་དབྱེད་ཞིབ་ཚན་རིག་གི་འཚར་བཞུགས་ལས་རིགས།
genetic marker	སྦྱོར་འཕེལ་གྱི་མཚམས་རྟགས།
genetic recombination	སྦྱོར་འཕེལ་རྩིས་ཀྱི་སྦྱོར་བསྐྱར་མ།
genetic variation	རིགས་རྒྱན་ས་བོན་འདྲ་མེན།
genetically	རིགས་རྒྱན་ས་བོན་གྱི།
genetics	རིགས་རྒྱན་དབྱེད་ཞིབ་རིག་པ།
genome	རིགས་རྒྱན་དབྱེད་ཞིབ་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཞིབ་པ།
genotype	མི་མཐུན་པའི་ཚོས་གཞིས་ཀྱི་འགྲུལ་ཕྱོག་ལས་རིགས་རྒྱན་སྦྱོར་འཕེལ་རྣམས་པའི་ སྦྱོར་པས་ཕན་དུ་འགྲུལ་བའི་རྩིས་ཀྱི་སྦྱོར་བ།
genus	རིགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན།
geographic isolation	ས་བཤད་ཀྱི་ཁེར་རྒྱུང་རིང་ལུགས།
geologic time scale	ས་བཤད་དུས་ཚོགས།
geotropism	ཐུར་སྦྱོར་རྩ་བ། = སའི་འཐེན་ཤུགས་ལ་སྦྱོར་བའི་རྩ་བའི་སྦྱོར་ཚུལ།
germ theory of disease	ནད་འབྱུང་ཕྱི་མའི་ནད་གཞིའི་རྣམ་གཞག

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
German measles	རང་མཚན་སིབ་བི།
germination	སྐྱུ་གུ་ཁ་འབྱས།
gestation period	མངལ་གྱི་གནས་སྐབས།
GH (growth hormone)	རི་མཚན། {མིན་བྱའི་འཕལ་རྒྱས།}
gigantism	གཞུགས་པོའི་བོངས་ཚད་རྒྱས་ཐལ་ཚེ་བའི་ནད།
gibberellin	ཚི་ཤིང་གི་མིན་བྱའི་སྐྱེ་འཕལ།
gill	ཉ་སྐྱོགས།
gizzard	བྱའི་ཕོ་བ།
gland	གཤེར་མེན།
global warming	གོ་ལའི་སྐྱི་དྲོད་འཕལ་བ།
glomerulus	རིལ་བུར་སྐྱེལ་བ་ཅན།
glucagon	འཇུ་བྱེད་གྱི་གཤེར་ཁུའི་སྐྱོད་གྱིས་འདོན་སྲེལ་བྱས་པའི་མིན་བྱ།
glucose	མངར་རྫས།
glycerol	སྐྱི་ལྗན་འདུས་རྫས་ཤིག་གྱི་བྱེ་བྲག་ཅིག།
glycine	ལྷག་སྐྱུམ།
glycogen	སོག་ཚགས་གྱི་ལུས་པོའི་ནང་གི་ཀར་བོན་ཡང་རྒྱང་ཞིག།
glycolysis	སྐྱག་ལྗན་ཅན་གྱི་གནས་པའི་གྱི་མངར་རྫས་ཤིག།
gaiter	ཉ་དྲུགས།
Golgi body (apparatus)	ལུས་གྱི་ཡན་ལག་དང་ཉིང་ལག་སོགས།(ཡོ་བྱད་)
gonad	ལུས་གྱི་དབང་པོའི་མཚན་མ་རྟེ་རྟེག་འབྲས་སམ་སྐྱོང་རིལ།
gonadotropin	སྐྱི་དྲུགས་མིན་བྱ།
gonorrhea	པོ་མའི་མཚན་མ་ནས་འབྲས་ལྗན་འཇོགས་པའི་གྲང་གཞིའི་ནད་རིགས་ཤིག།
gorilla	མི་ཚོད།
gout	སོངས་ཤིག།
gradualism	རིམ་བཤ་བཞིན་གྱི་ངང་ཚུལ།
graduated cylinder	ཚད་འཇལ་ལྗན་པའི་ཀ་དུམ།
grafting	ཚི་ཤིང་མཐུད་སྦྱོར།
gram	གླ་རམ།
grana	འབྲུའི་ཐོན་སྐྱེད་གྱི།
graph	ཐིག་རིས།
grasshopper	འབྲུ་ཨ་ཚག་ཚག་བ།
grassland	རྩ་ཐང།
gray matter	ལྷན་པའམ་སྐལ་རྣལ་གི་སྐྱེ་མདོག་ཅན་གྱི་ཕུང་གྲུབ།
green algae	རྩ་བ་དང་ལོ་མ་སོགས་དབྱེ་རྒྱ་མེད་པའི་རྩ་ནང་སྐྱེས་པའི་ཚི་ཤིང་ལྗང་ཁུ་ཞིག།
green revolution	ལྗང་ཁུའི་མདོག་ཏུ་སྐྱུར་བའི་གསར་བརྗེ་རིང་ལུགས།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
greenhouse effect	ཤེལ་སྐྱའི་བཟོ་གྲའི་ཤུགས་རྒྱུ།
greenhouse gas	ཤེལ་སྐྱའི་བཟོ་གྲའི་རྒྱངས་གཟུགས།
grid	ལྷགས་སྒྲིལ།
growth	འཕལ་སྐྱེད།
guanine	མཚོ་བུའི་བྱུན་ལུང་ལས་བྱུང་བའི་རྒྱ་རྩིས་ཤིག།
guard cell(s)	འགོག་སྲུང་སྐབས་སྤྲུལ།(དུ་མ་)
gullet	མིད་བ།
gymnosperm	སོན་སྐྱེས་མེད་པའི་རྩི་ཤིང་།
gypsy moth	ལྷག་པའི་འབྲུ་ཡི་རིགས་ཤིག།
H	
habit	གོམས་གཤེས།
habitat	རྩི་ཤིང་དང་དུད་འགྲོའི་རང་བྱུང་གནས་ཡུལ།
habitat fragmentation	རྩི་ཤིང་དང་དུད་འགྲོ་སོགས་ཀྱི་རང་བྱུང་གནས་ཡུལ་དུ་མ་བུར་གཏོང་ཐབས།
hair follicle	སྐྱའི་ཤུགས་སྐྱེས་ཅན།
half-life	མི་ཚེ་ཕྱད་ཀ།
haploid (monoploid)	རིགས་རྒྱུན་སྤྲ་རྩིས་མི་མཐུན་པ་ཡོད་པའི་སྐབས་སྤྲུལ། (རིགས་རྒྱུན་སྤྲ་རྩིས་ཁེར་རྒྱུང་བ།)
Hardy Weinberg law	ཏཱ་འི་མན་བག་གི་ཁྲིམས་སྲོལ།
harm	གནོད་འཚེ།
harmful	གནོད་འཚེ་ཅན།
harmless	གནོད་འཚེ་མེད་པ།
harvesting	བཅས་མ་རྩ་བ།
hatching	སྐྱོང་ནས་བྱ་སྐྱུག་ཐོན་པའི་དང་རྒྱུ།
Haversian canal	དུས་རབས་བརྒྱ་བདུན་ནང་གི་ཨིན་ཇིའི་སྐབས་པ་ཁོ་ལོ་ཀྲོན་ཏཱ་མཱ་གྲིས་སྲོལ་གཏོང་ཡུར་བ།
hay	ཅ་སྐམ་པོ།
hay fever	དབྱར་དུས་སུ་སྐྱ་རྒྱ་འཇག་པའི་ཚམ་ཚད་ཅིག།
heart	སྙིང་།
heart attack	སྙིང་ཁྲག་དགག་བ།
heart transplant	སྙིང་ཁྲགས་སྒོ་འཇུགས།
heart-lung machine	སྙིང་དང་སྙིང་པའི་འཕྲུལ་འཁོར་བཀོལ་བ།
heart beat cycle	སྙིང་ཁྲགས་ཀྱི་འཕར་ཤུགས་འཁོར་སྐྱོད།
helix	གཞུས་རིས་དབྱིབས་ཅན་གྱི་དངོས་པོ།
hemoglobin	ཁྲག་དམར་གང་ཞིག་སྲོག་འཛིན་རྒྱུ་སྤེལ་མོག་སེ་རྩི་བ་ནས་ལུས་པོའི་ཚ་ཤས་གཞན་དུ་སྐྱེལ་འདྲེན་བྱ་བའི་ཁྲག་གི་བྱེ་བྲག་ཅིག།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
hemolysis	ལུས་པོའི་ནང་གི་ཁྲག་དམར་གཏོར་བཤེགས་གཏོང་བ།
hemophilia	རྟོ་མོ་མེ་ལེ་ཡ་ཡི་ཁྲག་གི་གྲུབ་ཚུལ།
heparin	དཀག་ཚི་འཛོམས་བྱེད།
hepatic artery	མཚོན་པའི་འཕར་ཚ།
hepatic portal circulation	མཚོན་པའི་གཞུང་སྒོ་འཁོར་སྐྱོད།
herb	སྐྱན་ཚ།
herbivore(s)	རྩ་ཟུན།(དུ་མ་)
hereditary	པ་ཤུལ་བུ་འཛིན་གྱི།
heredity	རིགས་རྒྱུད་ཀྱི་རང་གཤེས།
hermaphrodite	མཚན་གཉིས་མ་ལོང་།
heterotroph	སྐྱེ་ལྔན་གང་ཞིག་ཕྱིའི་རྩས་ཤུགས་ལས་ཟས་ཀྱི་མཐོ་སྐྱོད་དགོས་པ།
heterotroph hypothesis	སྐྱེ་ལྔན་གང་ཞིག་ཕྱིའི་རྩས་ཤུགས་ཀྱི་ཟས་ཀྱི་མཐོ་སྐྱོད་དགོས་པར་ཚོད་དཔག་གཞིར་གཞག།
heterotrophic	སྐྱེ་ལྔན་གང་ཞིག་ཕྱིའི་རྩས་ཤུགས་ལས་ཟས་ཀྱི་མཐོ་སྐྱོད་དགོས་པའི།
heterotrophic nutrition	སྐྱེ་ལྔན་གང་ཞིག་ཕྱིའི་རྩས་ཤུགས་ལས་ཟས་ཀྱི་མཐོ་སྐྱོད་དགོས་པའི་ཟས་བཟུང།
heterotrophs	སྐྱེ་ལྔན་གང་ཞིག་ཕྱིའི་རྩས་ཤུགས་ལས་ཟས་ཀྱི་མཐོ་སྐྱོད་དགོས་པ།
heterozygous	སྐྱེ་ལྔན་གང་ཞིག་ལ་མི་མཐུན་པའི་ཁྱད་ཚོས་གཉིས་ཀྱི་འགྱུར་ཕྱོག་ལས་རིགས་རྒྱན་སྐྱོད་འཕེལ་རྩས་པའི་སྐབས་ཤན་དུ་འགྱུར་བ།
heterozygous genotype	སྐྱེ་ལྔན་གང་ཞིག་ལ་མི་མཐུན་པའི་ཁྱད་ཚོས་གཉིས་ཀྱི་འགྱུར་ཕྱོག་ལས་རིགས་རྒྱན་སྐྱོད་འཕེལ་རྩས་པའི་སྐབས་ཤན་དུ་འགྱུར་བ།
hibernation	དགུན་ཉལ།
high blood pressure	ཁྲག་ཤེད་མཐོ་བོ།
high energy bond	རྩས་ཤུགས་ཚེན་བོ།
hindbrain	རྒྱབ་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱད་པ།
hip joint	སྐྱེ་པའི་མཐུད་མཚམས།
histamine	ཟེ་རྩངས་དང་སྐྱུར་བའི་སྐྱེ་ལྔན་གྱི་སྐྱུར་རྩས།
histidine	ཟེ་རྩངས་དང་སྐྱུར་བའི་སྐྱེ་ལྔན་གྱི་སྐྱུར་རྩས་གལ་ཚེན་ཞིག།
histology	སྐྱེ་དངོས་ཤུང་གྲུབ་ཆགས་ཚུལ་དཔྱད་རིག།
histone	རྒྱན་གཤེར་རུང་བའི་སྐྱེ་དཀར་གྱི་རིགས།
homeostasis	སྐྱོག་སྐྱོན་དངོས་པོས་ནང་བཟུང་གྱི་ཁོར་ཡུག་དང་བསྐྱུར་ཐབས་བྱེད་རྩས་པ།
homeowner	ནང་གི་བདག་པོ།
hominid	ཁྱིམ་གྱི་འཕེལ་རིམ་ཚད་མཐོ་བོར་བསྐྱེབས་པའི་སྐྱོག་ཆགས་ཏེ་མི་ཚོད་དང་མི་ལྟ་བུ།
homo sapiens	ཚོས་མཚུངས་སྒོ་གོས་ཅན་གྱི།
homologous chromosome	ཚོས་མཚུངས་ཅན་གྱི་དངོས་པོའི་རིགས་རྒྱན་པ་རྩས།
homologous structure	ཚོས་མཚུངས་ཅན་གྱི་དངོས་པོའི་འཇུགས་བསྐྱུར།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
homozygous	མཐུན་པའི་སྐྱེ་ལྗན་པ་ལྟར་ཅན།
homozygous genotype	མཐུན་པའི་སྐྱེ་ལྗན་པ་ལྟར་ཅན་གྱི་རིགས་རྒྱན་སྦྱང་འཕེལ་རྒྱས་པའི་སྐྱབས་ལྗན་དུ་འགྱུར་བ།
hoofed animal	མིག་པ་ལྗན་པའི་སེམས་ཅན།
hookworm	ལྷགས་ཀྱི་འབྲུ།
hormone	མིན་བྱའི་སྐལ་རྒྱ།
host	གཞན་རྟེན་སྲོག་ཆགས་ཀྱི་རྟེན་གཞི་སྲོག་ཆགས་གཞན།
hot	ཚ་བོ།
hot water bath	ཚུ་ཚ་བོས་གཟུགས་འཁྲུ་བ།
huge	ཤིན་ཏུ་ཚན་བོ།
hull	ཕྱི་སྐྱགས།
humerus	དབྱུང་རུས།
humidity	བཞའ་ཚན།
hummingbird	བྱིུ་ལུར་བ།
humoral immunity	ཚུ་སེར་ནད་ཀྱི་སྦྱོན་འགོག
humus	སྦོ་ལྗང།
hunting	ཁྱི་ར་རྒྱག་པ།
hybrid	རིགས་འདྲེས་མ།
hybrid vigor	རིགས་འདྲེས་མའི་ཤེད་ཤུགས།
hybridization	རིགས་གཉིས་སྦྱོར་བའི་བྱ་སྤྱོད།
hydra	ཚུ་སྐྱལ།
hydrocarbon	ཚུ་སྐབ་ནག་རྫས།
hydrochloric acid	རྫས་རྒྱངས་དྲི་དན་ཞིང་སྐྱར་ཚྲི་བྲོ་བ་ཅན་གྱི་སྐྱར་རྫས།
hydrogen acceptor	ཡང་རྒྱང་དང་དུ་ལེན་བོ།
hydrolysis	ཚུའི་སེལ་སྦྱོར།
hydroponics	ཚུ་སྐྱ་ཉན་བྱེད་ཀྱི།
hydrotropism	ཚུ་སྐྱ་ཉན་བྱེད་ཀྱི་ལམ་ལུགས།
hyper parasitism	ཚད་ཆལ་གཞན་རྟེན་རང་བཞིན་གྱི།
hypertension	ཚད་ཆལ་ཁྲག་ཤད།
hyperthyroidism	མིན་བྱའི་སྐལ་རྒྱ་ལི་ཚད་ཆལ་ཐོན་སྦྱང་དངོས་བོ།
hypertonic solution	ཚགས་བསིང་གི་གཞོན་ཤུགས་ཆེ་བ་ལྗན་པའི་རྫས་ལྷན།
hypocotyl	ཚེ་ཤིང་ལ་མངལ་གནས་ཀྱི་ས་བོན་གྱི་ཆ་ཤས་ལྗན་བ།
hypo secretion	སྐྱེ་ལྗན་གྱིས་ཚུ་རྫས་སྐྱོག་ཉར་ཚད་ཆལ་བྱེད་པའི་བྱ་སྤྱོད།
hypothalamus	སྐད་པའི་མདུན་ངོས་ཀྱི་ཚགས་ལུལ།
hypothesis	ཚོད་དཔག་གཞིར་གཞག

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
hypothyroidism	ཨོ་མི་མེད་མེད་བྱ་བའི་སྐྱོན་གྱི་བྱ་སྤྱོད།
hypotonic solution	ཚགས་བསིང་གི་གཞོན་ཤུགས་ཚུང་བ་ལྡན་པའི་རྩིས་ལྷན།
I	
ibuprofen	ལྷན་སྐྱོར་བཞོལ་སྤྱོད་གྱི་བཟེ་ལྷན་ཞིག།
ICF (intercellular fluid)	ཨའི་སི་ཨེལ། (ས་འོག་ཏུ་སྡོད་པའི་སྐྱུ་ལྔ་ལྔ་ཅན་གྱི་གཤེར་རྩིས།)
identical	གཅིག་མཚུངས་ཀྱི།
identical twin	ཚོས་མཚུངས་ཀྱི་མཚེ་མ།
identity	ངོས་འཛིན་བྱེད་པ།
ileum	རྩུ་རྩུང་གི་ཆ་ཤས་ཤིག།
illustrate	དབུ་རིས་གྱི་ལམ་ནས་གསལ་ཁ་འདོན་པ།
immigration	ཡུལ་སྐྱོན།
immune	འགོས་ནད་སྐྱོན་འགོག།
immune response	འགོས་ནད་སྐྱོན་འགོག་གི་ཡ་ལན།
immune system	འགོས་ནད་སྐྱོན་འགོག་གི་མ་ལག།
immunity	འགོས་ནད་སྐྱོན་འགོག།
inorganic	སྐྱེ་མེད་རྩིས་ཀྱི།
immunization	འགོས་ནད་སྐྱོན་འགོག་བྱེད་པའི་བྱ་སྤྱོད།
impact	ཤུགས་རྐྱེན།
implantation	འདབས་འཇུགས།
import	ནང་འདྲེན།
importation	ཚོང་སོགས་ནང་འདྲེན་ལམ་ལུགས།
imprint	བར་རྩིས།
impulse	ངར་ཤུགས།
in vitro fertilization	སྐྱུ་རྩལ་དངོས་རིགས་ཀྱི་ལུང་སྐྱོར་བྱེད་པའི་བྱ་སྤྱོད།
inappropriate	མི་འཚམས་པ།
inborn immunity	སྐྱེས་ཐོབ་ཀྱི་འགོས་ནད་སྐྱོན་འགོག།
inbreeding	རྒྱུད་འཇོམ་འཕེལ་སྤྱོད།
incidence	དེ་མ་ཐག་རྐྱེན།
incisors	མདུན་སོ།
include	ཚུད་པ།
incomplete dominance	ཡོངས་སྤུ་མ་རྩོགས་པའི་དབང་ཤུགས་བྱུང་གསལ།
incomplete protein	ཡོངས་སྤུ་མ་རྩོགས་པའི་སྤྱི་དཀར།
increase	འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་བ།
incubation period	སྐྱོང་བསྐྱེལ་འཛོག་གི་དུས་ལུགས།
independent (manipulated) variable	རང་དབང་གི་(བཅོས་སྐྱོར་བྱེད་ཐུག་པའི་)རྒྱ་གཞུང་སྤྱི།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
independent assortment	རང་དབང་གི་དབྱེ་འབྱེད།
index fossil	དཀར་ཆག་མ་དེབ་གྱི་རྗེས་ཤུལ་འགྱུར་དོ།
indicate	གོ་དོན་མཚོན་པ།
indicator	བད་སྟོན་ཡོ་ཆས།
individual	སྒྲེར་སོ་སོ།
industrial hazard	བཟོ་ལས་གྱི་ཉེན་ཁ།
industrial melanism	བཟོ་ལས་གྱི་ནག་ཤས་ཆེ་བའི་ཁ་མདོག།
industrialization	བཟོ་ལས་རང་གཤེས།
infantile paralysis	ཕུ་གུའི་སྤོབ་སྟོན་ནད།
infection	འགོ་བའམ་ཁུབ་པའི་བྱ་སྦྱོད་ལེན་ཁ།
infectious	འགོས་ནད་ཅན།
infer	རྗེས་སུ་དཔྱད་པ།
inference	རྗེས་དཔག།
inferior vena cava	ལོག་སྐྱད་གྱི་སྐྱོད་ཅ།
infinite	མཐའ་མེད།
inflammation	གཉན་ཁ་དང་ཚ་བ་རྒྱས་པ།
Inflammatory response	གཉན་ཚད་གྱི་ཡ་ལན།
influence	ཤུགས་རྒྱུ།
ingestion	ཟས་ལོག་པར་གཏོང་བའི་བྱ་སྦྱོད།
inhibition center	སེམས་ཅན་སོགས་ཀྱི་གནས་ལུལ་ལྟོ་གནས།
inhalation	དབུགས་རྩལ་པའི་བྱ་སྦྱོད།
inherit	པ་ཤུལ་རྒྱུན་འཛིན་བྱེད་པ།
inheritance	རིགས་རྒྱུན་ནས་འཇགས་པའི་གཤེས་སྦྱོད།
innate behavior	ལྟན་སྦྱོར་གྱི་གཤེས་ཀ།
inorganic compound	སྦྱི་མིན་འདུས་རྒྱས།
insect	འབྲུ་སྟོན།
insecticide(s)	འབྲུ་གསོད་བྱེད་གྱི་རྒྱས། (དུམ་)
insectivorous plant	འབྲུ་སྟོན་ཟོས་ཏེ་འཚོ་བའི་རྩི་ཤིང་། མཁན་གྱི་རྩི་ཤིང་།
insert	ནང་དུ་རྒྱུག།
Inspect	ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པ།
inspiration	དབུགས་དབྱུང་།
instinct	བག་ཆགས།
insulin	གཤེར་སྐྱེན་གྱི།
interaction	གཅིག་ལན་གཅིག་འཇུག་གྱི་འབྲེལ་བ།
interbreed(ing)	རིགས་གཉིས་སྦྱོར་ཐབས།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
Intercellular fluid	སྐྱབས་ཕྱན་ཞིག་གི་ནང་ཕྱན་པའི་གཤེར་རྩིས།
interference	བྱུས་གཏོགས།
interferon	ནད་འབྱུང་འགོག་རྩིས།
internal development	ནང་གི་སྐྱེ་འཕེལ།
internal fertilization	ནང་གི་ལྷན་སྦྲུང།
internally	ནང་ཁུལ་གྱི།
interneuron	ནང་ཕན་ཚུན་གྱི་དབང་རྩེ་ཕྱད་གྲུབ།
interphase	ནང་ཕན་ཚུན་གྱི་འཕེལ་གྲིབ།
interspecific competition	ལྷན་ཚོས་ངེས་ཅན་ནང་ཕན་ཚུན་གྱི་འགྲན་བསྐྱར།
intestinal juice	རྩུ་མའི་གཤེར་ལ།
intestine	རྩུ་མ།
intracellular digestion	ནང་ངོས་སྐྱུག་ཕྱན་གྱི་བས་འཇུ།
introduce	སློབ་གཏོང་བ།
intron	རྟོགས་རྒྱན་ས་བོན་ཁ་ཐོར།
invasion	བཅོན་འཇུག།
invasive species	བཅོན་ཤེད་བྱེད་པའི་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་ཉེ་རྟོགས།
inversion	གསར་གཏོང།
invertebrate	སྐལ་རྩལ་མེད་པའི་སློབ་ཆགས།
investigation	ཞིབ་འཇུག།
involuntary muscle	དང་དུ་མ་བསྐྱངས་པའི་ཤ་གནད།
involve(ing)	འཇུག་པའི།(བཞིན་པ་)
iodine	བ་ཚླ།
ion	སློབ་ཕྱན་རྩལ་ཕྱན།
ionic bond	སློབ་ཕྱན་རྩལ་ཕྱན་གྱི་མཐུད་མཚམས།
iron	ལྷགས།
irradiation	འོད་ཟེར་འཕྲོ་མདངས།
irritability	ཁོང་སློང་པའི་རང་བཞིན།
islet of Langerhans	ལན་གར་ཉན་གྱི་སྤོང་ཕན་རྒྱུད།
isolated	ཁོར་རྒྱུད་ཅན།
isotonic solution	རྩུ་རྩིས་གང་ཞིག་ཚགས་བསེང་གི་གཞོན་ཤུགས་གཅིག་མཚུངས་ཡོད་པ།
isotope	གནས་མཐུན་ཁམས་རྩིས།
J	
jellyfish	ཉ་ལྷེ་གུའི་གཟུགས་ཅན།
joint	མཉམ་འབྲེལ་གྱི་སྤྲེལ་མཚམས།
juvenile hormone	ལང་ཚོ་དར་མའི་མེན་ལ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
K	
karyotype	རིགས་རྒྱན་ཕྱ་རྒྱུ་མཐུན་མེན་ཁྱད་ཚོས།
karyotyping	རིགས་རྒྱན་ཕྱ་རྒྱུ་མཐུན་མེན་ཁྱད་ཚོས་ཅན།
kelp forest	བ་ཚཱ་འབྲེན་གྱི་ཤིང་ནགས།
keratin	སྐྱ་དང་སེན་མོའི་སྤྱི་དཀར།
kernels	ཚི་གྲ།
kidney	མཁལ་མ།
kinetic energy	འགྲུལ་སྐབས་རྒྱལ་བ།
kingdom(s)	རྒྱལ་ཁབས་ (མང་བོ།)
Klinefelter's syndrome	རིགས་རྒྱན་སྤྱི་འཕེལ་སྐབས་ཕོ་དེ་རིགས་རྒྱན་ཕྱ་རྒྱུ་གཉིས་གྱི་སྒོ་ནས་སྤྱི་ཚུལ།
knee joint	དབུས་མོའི་སྦྱོར་མཚམས།
knee-jerk reflex	དབུས་མོའི་ཤ་རྒྱས་འཕར་བའི་འཆར་སྤང་།
knowledge	ཤེས་བྲ།
L	
labor	ངལ་རྩལ།
laboratory	ཚན་རིག་བརྟག་དཔྱད་ཁང་།
labyrinth	ན་བའི་སྐྱུག་གྱིག
lack	མ་འདང་བ།
lactase	འོ་མ་འཛོ་བ།
lacteal	འོ་མའི།
lactic acid	འོ་མ་ལས་བྱུང་བའི་རྩལ།
lactose	འོ་མ་མངར་རྩེ།
ladybug	འདྲེ་ཤིག་མོ།
lake	མཚོ།
Lamarckism	གྲུབ་མཐའ་ཞིག
lamella	ཤ་མོའི་ནགས་རོང་།
lancet	གཤམ་བཅོས་གཅགས་གྱི།
landfill	གད་སྐྱེགས་གཡུག་ས།
large intestine	རྒྱ་ཚེན།
larva	ཚང་འབྲ།
larynx	མིད་ཐག
latitude	འཕྲེད་ཐིག
law of dominance	དབང་ཤུགས་ཁྱབ་གདལ་གྱི་ཚོས་ཉིད།
law of independent assortment	རང་དབང་དབྱེ་འབྲེད་གྱི་ཁྲིམས་སྲོལ།
law of segregation	རིགས་ལོགས་བཀར་བའི་ཁྲིམས་སྲོལ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
law of use and disuse	བོད་སྐྱོད་བྱེད་དང་མི་བྱེད་ཀྱི་ཁྲིམས་སྲོལ།
laxative	གཤམ་སྒྲུབ།
layering	བརྗེགས་རིམ།
loop of Henle	སྟོད་ཐུང་ལོང་བ་མེད་པའི་གྲུག་མེག
leaf sheath	འདབ་མའི་སྐློགས་ཤུབས།
leaflet	གསར་སྐྱེས་ལོ་མ།
leaks	ཐེགས་པ་རྒྱག་པ།
learning	སློབ་གཉེར།
least	ཉུང་མཐར།
legume	གང་བུའི་འབྲས་བུ།
leguminous plant	གང་བུ་ཅན་གྱི་ཚི་ཤིང་།
lens	དུངས་ཤེལ།
leopard	སེམས་ཅན་གཟེག
leucine	སྦྱོར་དའི་ཚོ་ག་ཡི་རྩས།
leukemia	ཁྲག་ཐུང་དཀར་པོའི་མང་སྐྱོན།
leukocyte	ཁྲག་རིལ་དཀར་པོ།
lichen(s)	ཤོག་ཤིང་། (དུ་མ་)
life cycle	སྐྱེ་རིམ་འཁོར་ལོ།
lifespan	ཚོ་ཚད།
ligament	ཚུ་རྒྱས།
light microscope	སྤ་མཐོང་ཚེ་ཤེལ་ཡང་པོ།
light-dependent reaction	གཞན་རྟེན་རྩས་ཀྱི་འགྱུར་ཚོགས་སྐྱེ་ཤས་ཅན།
lily	མེ་རྟོག་ཀྱུ་མུད།
limestone	རྩ་ཐལ་གྱི་རྩ་བ།
limit	ཚད།
limiting factor(s)	ཚད་ཅན་རྒྱ་རྒྱུན། (དུ་མ་)
limiting nutrient	ཚད་ཅན་བས་བརྒྱད་ཀྱི།
litmus paper	རམས་ཤོག
linked gene	སྐྱེལ་མཚམས་ལྡན་པའི་རིགས་རྒྱན་ས་བོན།
lipase	འཇུ་བྱེད་གཤེར་ཁུའི་སྡེ་ཚན།
lipid	སྐྱེས་ལྡན་འདུས་རྩས།
lipid bilayer	སྐྱེས་ལྡན་འདུས་རྩས་ཀྱི་འདུས་རྩལ་གཉིས་ཀྱི་རིམ་པ་ཅན།
lithosphere	སའི་གོ་ལ་ཕྱིའི་ངོས་ཀྱི་རིམ་པ།
liver	མཚན་པ།
livestock	སྐོ་ཕྱུགས།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
lizard	ཕྱོག་ཆགས་མིགས་པ།
lobster	སེམས་ཅན་ཕྱོག་ཕྱིན།
lock	ཕྱོ་ལྷགས།
lockjaw	འགྲམ་པ་ཁ་འདམ།
locomotion	གནས་སློབ་འགྲུལ་སྐྱོད།
log	ཤིང་དུམ།
logging	ཤིང་གཅོད།
logistic growth	ལག་ལེན་ཐབས་ཅུས་ཀྱི་འཕལ་རྒྱས།
longitudinal muscle	གཞུང་ཐོག་གི་ཤ་རྒྱས།
louse	ཤིག་གི་མང་ཚོགས།
lubricating oil	འཇམ་ལྗང་ལ།
luminescent	འཕྲོ་མདངས་ཅན།
lung	སྤོ་བ།
Luteinizing hormone (LH)	མིན་བྱའི་སྤྲུལ་རྒྱ། རྩེལ་མེད།
lymph	མིན་ལུ།
lymph gland	མིན་བྱ།
lymph node	མིན་མདུད།
lymph vessel	མིན་བྱའི་སྤོད་ཆས།
lymphatic system	མིན་ལུ་རྒྱ་རྒྱ་ཚའི་མ་ལག།
lymphocyte	མིན་ལུ་རྒྱ་རྒྱ་ཚའི་རང་བཞིན་གྱི།
lysosome	ཟས་འཇུའི་དབང་རྟེན།
M	
macroevolution	རྒྱ་ཁྱབ་བྱུང་རིམ།
macromolecule	རྒྱ་ཁྱབ་གྲུབ་རྒྱས།
maggot	ཤ་འབྲ།
magnification	རི་ཚོར་གཏོང་བའི་བྱ་སྐྱོད།
maintaining	རྒྱན་སྲིབ།
malaria	འདར་ཚད། = དུག་སྤང་ལས་བྱུང་བའི་ཚད་རིམས་ཤིག།
malathion	འབྲ་སྤྲུལ།
malfunction	བྱེད་ལས་སྐྱོན་ཅན།
malignant	གཙོད་ནད་དམ་ནད་གཞི་དྲག་པོ།
malnutrition	འཚོ་བསྐྱེད་མ་འདད་བ།
maltase	འཇུ་བྱེད་གཤེར་ལ།
maltose	མངར་རྒྱས་ཤིག།
mammal(s)	འོ་མ་ཅན་གྱི་ཕྱོག་ཆགས། (དུ་མ་)

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
mammary gland	འུ་ཏོག་གི་གཤེར་ལུ།
manage	སྣངས་འཛིན།
manageable	སྣངས་འཛིན་བྱེད་ཐུབ་པའི།
mane	སང་གི་སོགས་ཀྱི་རལ་པ།
manipulated (independent) variable	རྒྱུ་བཅོས་བཏང་པའི་(རང་དབང་ཅན་)རྒྱ་གཞུངས།
manufacturing	བཟོ་སྐྱུལ།
marine	རྒྱ་མཚོར་གནས་པའི།
marine biome	རྒྱ་མཚོར་གནས་པའི་སྐྱེ་ལྗན་གྱི་ཚོགས་ཚུལ།
marrow	རྩ་མར།
marsupial	ཕུ་གུ་འབྲེར་སའི་བོད་ཁོག་ཅན་གྱི་སྐྱོན་ཆགས།
mass	བོངས་ཚད།
mass extinction	ཅུ་སྟོང་རྒྱ་ཚེ།
mass number	གཞུངས་ཚད་རྒྱ་ཚེ།
mate	ལས་རྒྱལ།
material	རྒྱ་ཚེ།
maternal immunity	མའི་སྐྱོགས་ཀྱི་འགོས་ནད་སྟོན་འགོག།
melting	ལྷུ་བ།
measles	སི་བ་བི།
measurement	ཚད་འཇལ་སྣངས།
mechanism	འདུལ་འཁོར་གྱི་མ་ལག།
medulla oblongata	ལྷན་རྒྱུ་ལྷ་བ།
meiosis	སྐྱབས་ཕྱན་གྱི་ཞིག་འགྱུར།
melanin	ནག་ཇས།=ལུས་སྤང་གི་སྐྱ་དང་པགས་པ་སོགས་ནག་པོར་འགྱུར་བྱེད་ཀྱི་ཇས།
melanocyte cell	གཟུགས་པོའི་ནང་གི་སྐྱབས་ཕྱན་གང་ཞིག་ནག་ཇས་སྐྱུན་པར་བྱེད་མཁན།
melt(ing)	ལྷུ་བ།(བཞིན་པ།)
membrane	སྐྱེ་མོ།
Mendelism	མན་ཏེལ་ཞེས་པའི་རིགས་རྒྱན་ས་བོན་འཕེལ་རྒྱས་འགོ་ལུགས་ཀྱི་བཞེད་སྟོལ།
meninges	ལྷན་སྐྱེའི་གཉན་ཚད།
meningitis	ལྷན་སྐྱེའི་གཉན་ཚད།
meniscus	སྐྱེ་མོ་གང་ཞིག་ལྷན་པ་དང་སྐལ་ཚོགས་མཐའ་སྐྱོར་བར་བྱེད་པ།
menopause	ལྷ་མཚན་ཚད་མཚམས་ཀྱི་ན་ཚོད།
menstrual cycle	ལྷ་མཚན་གྱི་རྒྱུན་འཁོར།
menstruation	ལྷ་མཚན།
mention	གསལ་བ།
mesentery	རྒྱ་མའི་འབྲེལ་སྐྱེ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
mesoderm	སྐྱུ་མ་གྲིང་བར་ཤུམ།
mesophyll	ལོ་མའི་ནང་གི་བྱེད་ལས་དབང་པོའི་ཆ་ཤས།
mesophyte	སྒོ་མས་གནས་ཚུ་ཤིང་།
messenger RNA (mRNA)	བང་ཚེ། ཨར་ཨེན་ཨོ། (ཨེམ་ཨར་ཨེན་ཨོ།)
metabolic	རྩིས་འགྲུར་བསྐྱུ་ལེན་གྱི།
metabolic waste	རྩིས་འགྲུར་བསྐྱུ་ལེན་གྱི་སྒྲིགས་པོ།
metabolism	རྩིས་འགྲུར་བསྐྱུ་ལེན་གྱི་རང་བཞིན།
metal	ལྗགས་རིགས།
metamorphic rock	དབྱིབས་འགྲུར་བྱས་དོ།
metaphase	སྐབས་ཐུན་ཞིག་འགྲུར་གྱི་རིམ་བ།
metastasis	སྐྱེ་ལྡན་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་གནས་ལྡགས།
method	ཐབས་ལམ།
methylene blue	སྐྱེ་ལྡན་འདུས་རྩིས་ཀྱི་གས་ཤིག
metric ruler	མི་ཏར་ཚི་ཚུལ་གྱི་ཐིག་ཤིང་།
metric system	བརྒྱ་ཚིས་ཚི་སྲིལ།
microbe(s)	སྐྱེ་དངོས་སྤ་རབ། (དུ་མ་)
microclimate	ཆ་གང་སྤ་མོ།
micro dissection	གཤག་བཅོས་སྤ་མོ།
microfilament	ཚ་རྒྱས་སྤ་མོ།
micrometer	སྤ་འཇལ་མི་ཏར།
micronucleus	དངོས་གཞུགས་གྱི་གོང་བུ་སྤ་མོ།
microorganism	སྐྱེ་དངོས་སྤ་རབ།
microscope	སྤ་མཐོང་ཆེ་ཤེལ།
microscopic	སྤ་མཐོང་ཆེ་ཤེལ་གྱི།
microtubule	དབྱིབས་ལྡན་སྐྱེ་དཀར་ནང་འཇལ་སྐྱུག་མདོང་ཅན་གྱི་ཆ་སྒོ་མས།
midbrain	ལྷན་པ་དབྱུང་མ།
migration	གནས་ལུལ་སློབ་བཤུད།
milk	འོ་མ།
milk tooth	འོ་སོ།
milligram	སྤ་རམ་གྱི་བརྒྱ་ཟུར།
milliliter	མི་ལི་ལི་ཏར།
millimeter	མི་ལི་མི་ཏར།
mimicry	ལད་སྒྲིལ།
mineral	གཏེར་རྩིས།
mitochondria	འབྲུ་སྐྱེན་དང་དངོས་རྩིས་རྒྱུང་ཅན།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
mitochondrion	འབྲུ་མིན་དང་དངོས་རྩིས་ཚུང་ཅག
mitosis	སྐྱབས་ཕྱུ་ཞིག་འགྱུར།
mitotic cell division	སྐྱབས་ཕྱུ་ཞིག་འགྱུར་གྱི་ཕྱི་ཚོན།
mixture	འདྲེས་མ།
model	མ་དཔེ།
modification	སྒྱུར་བཅོས།
molar	འགམ་མོ།
mold	ས་རྩལ།
molecular	ལྷན་རྒྱུ།
molecular formula	ལྷན་རྒྱུ་སྒྲིལ་ཐབས།
molecule(s)	ལྷན་རྒྱུ། (དུ་མ་)
Mollusca	ལྷན་སྟེ། = སྐྱོགས་ཤུབས་ཅན་གྱི་ལྷན་སྟེ་བའི་སྐྱོག་ཆགས་ཏེ་ཉ་སྟེ་བས་ཉ་བྱ།
mollusk	ལྷན་སྟེ། = སྐྱོགས་ཤུབས་ཅན་གྱི་ལྷན་སྟེ་བའི་སྐྱོག་ཆགས།
Monera	རྒྱལ་ཁབས་མོ་ནི་ར་སྐྱོག་སྟེ།
monocotyledon	ཚེ་ཤིང་ཞིག་གི་བྱ་བྱ་ཅིག
monocycle	རྒྱུ་འཁོར་འཁོར་ཅིག་མ།
monohybrid cross	རིགས་གཉིས་འདྲེས་མ།
monomer	ལྷན་རྒྱུ་ཚུང་དུ་ཞིག
monoploid	རིགས་རྒྱུ་སྐྱ་སྐྱ་ཆ་གཅིག་མ།
monosaccharide	མངར་རྩིས་ཀྱི་རིགས་ཤིག
monoxide	བཅོམ་རྩིས་རྒྱུ་མ།
morphine	ཉལ་ཐ་ལང་ཤོར་གྱི།
morphology	ཕྱད་ལྷན་རིག་པ།
mortality	མི་རྟག་པའི་རང་བཞིན།
morula	སྐྱོ་ངར་ས་བོན་འདེབས་པར་བྱེད་པ་ལས་བྱུང་བའི་རྒྱུ་གཞུགས་ཅན་གྱི་སྐྱབས་ཕྱུ།
mosaic	དོ་རྩལ་སྐྱོག་རིས།
mosquito	དག་རྒྱུང་།
moss(es)	ཤོག་ཤིང་བ། (དུ་མ་)
moth	སྐྱུ་པའི་འབྲུ།
motile	རང་ཤུགས་ཀྱིས་གཡོ་འགུལ་བྱེད་ཀྱི་ལྷན་པ།
motility	རང་ཤུགས་ཀྱིས་གཡོ་འགུལ་བྱེད་ཀྱི་ལྷན་པའི་རང་བཞིན།
motor nerve	འགུལ་ཤུགས་སྐྱེད་བྱེད་ཀྱི་དབང་རྩ།
motor neuron	འགུལ་ཤུགས་སྐྱེད་བྱེད་ཀྱི་དབང་རྩའི་ཕྱད་ལྷན་པ།
movement	འགྲོ་འོང་།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
mucous membrane	བེ་སྐྱབས་ཅན་གྱི་སྤྱི་མོ།
mucus	བེ་སྐྱབས་ཅན།
multicellular	སྤྲུག་ཕན་ཅན་སྐྱ་ཚོགས་གྱི།
multiple allele(s)	མི་མཐུན་ཁྱད་ཚོས་གཉིས་ཀྱི་འགྲུར་ཚོག་ལས་རིགས་རྒྱན་སྦྱང་འཕེལ་ལུས་པའི་ སྤྲུག་ཕན་ཅན་དུ་འགྲུར་བའི་རིགས་སྐྱ་ཚོགས།
multiple birth	སྤྱི་ཚུལ་སྐྱ་ཚོགས་པ།
multiple-gene inheritance	རིགས་རྒྱད་ནས་འཇགས་པའི་གཤིས་སྦྱང་སྐྱ་ཚོགས་པ།
multiple	དུ་མ་ཅན།
multiply	སྐྱར་བ།
mumps	འགམ་མེན་སྤངས་ནད།
muscle	ཤ་རྒྱས།
muscle contraction	ཤ་རྒྱས་འཁྱམ་སྤྱད།
muscle fatigue	ཤ་རྒྱས་ངལ་དུ་བ།
muscular	ཤ་ཤེད་ཅན།
muscular system	ཤ་གནད་གྱི་མ་ལག།
mushroom	ཤ་མོ།
mussel	ཉ་སོག
mutagen	རིགས་རྒྱད་གྱི་རྣམ་པ་རིམ་འགྲུར་འགོ་བའི་བྱེད་སྤྱོད།
mutagenic agent	རིགས་རྒྱད་གྱི་རྣམ་པ་རིམ་འགྲུར་འགོ་བའི་བྱེད་པོ།
mutant	རིགས་རྒྱད་རིམ་འགྲུར།
mutate(d)	རིགས་རྒྱད་རིམ་འགྲུར་ཅན།
mutation	རིགས་རྒྱད་གྱི་རྣམ་པ་རིམ་འགྲུར་འགོ་བའི་བྱ་སྤྱོད།
mutualism	ཕན་ཚུན་ཉོན་ལྷན་གྱི་ལམ་ལུགས།
mycelia	ཤ་མོ་སྤོ་རིགས་གྱི་ཆ་ཤས།
mycelium	ཤ་མོ་སྤོ་རིགས་གྱི་ཅན།
myelin sheath	རྩས་དཀར་པའི་མདོག་ཅན་གྱི་སྒོགས་ལུགས།
myofibril	ཤ་རྒྱས་གྱི་སྤྲུག་ཕན།
myopia	རྒྱད་ཚྭ་བ།
N	
narcotic drug	ཚྱོས་བྱད་གྱི་སྐྱབ་རྩས།
nasal cavity	སྐྱ་ཡི་བྱ་ག
natural immunity	རང་བྱུང་གི་འགོས་ནད་ཚོན་འགོག
natural selection	རང་བྱུང་གི་འདེམས་རྒྱུག
naturally	རང་བྱུང་གི།
nature and nurture controversy	རང་བྱུང་དང་འཚོ་བརྒྱད་གྱིས་སྦྱང་བའི་ཚོད་རྙོག

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
nearby	ཉེ་འགམ་གྱི།
nearsightedness	མིག་རྒྱང་མཐོང་ཐུབ་པའི་རང་བཞིན།
nectar	ཚི་བཅུད།
negative feedback	དགག་པའི་ཡ་ལན།
negative	མི་མཐུན་པའི།
nematode	སྐལ་ཏུས་མེད་པའི་སེམས་ཅན་རྒྱང་ཏུ་ཞིག།
nephron	མ་ལལ་མའི་བྱེད་ལས་གཙོ་བོ།
nerve	དབང་རྩ།
nerve cell (neuron)	དབང་རྩའི་སྤ་ཕུང་། (འི་ཏུ་རོན།)
nerve cord	དབང་རྩའི་རྩུས་པ།
nerve fiber	དབང་རྩའི་སྤུ་ཡི་ཉག་མ།
nerve impulse	དབང་རྩའི་འཕར་ཕྱགས།
nerve net	དབང་རྩའི་བྲ་བ།
nervous system	དབང་རྩའི་མ་ལག།
neural plate	དབང་རྩའི་མ་ལག་གི་བྱང་བ།
neurohormone (neurotransmitter)	དབང་རྩའི་ཕུང་ཐུབ་ཀྱི་མེན་བ། (དབང་རྩའི་ངར་ཕྱགས་འོར་འདྲེན་བྱེད་པའི་རྩིས་སྤྱོར་རྩྭ་ཆ།)
neuromuscular junction	དབང་རྩའི་ཤ་གནད་ཀྱི་བྱེད་ལས།
neuron	རྩའི་སྤ་ཕུང་།
neurotransmitter	དབང་རྩའི་ངར་ཕྱགས་འོར་འདྲེན་བྱེད་པའི་རྩིས་སྤྱོར་རྩྭ་ཆ།
neutral	ཕྱོགས་སུ་མ་གཏོགས་པ།
neutralization	བར་གནས་ཀྱི་རང་བཞིན་གནས་ལྷགས།
neutron	མ་འོང་རྩལ་སྤན།
niche(s)	ཚིག་ཐུང་། (རྩ་མ་)
nicotine	རྩི་ཐའི་རྩྭ་རྩིས།
night blindness	མེད་ལོང་ཅན།
nitrification	ཟེ་རྒྱང་ཉྱེ་ལོ་ཉོ་རིལ་གྱི་རྩིས་དང་བསྐྱོར་བྱེད་ལྷགས།
nitrifying bacteria	ཟེ་རྒྱང་ཉྱེ་ལོ་ཉོ་རིལ་གྱི་རྩིས་བསྐྱོར་བྱས་ནས་སྤ་ཉྱེན་སྐྱེ་སྤན་གཙང་བཟོ།
nitrogen cycle	ཟེ་རྒྱང་ཉྱེ་ལོ་ཉོ་རིལ་གྱི་རྩིས་ཀྱི་རྩུན་འཁོར།
nitrogen fixation	ཟེ་རྒྱང་དམ་སྦྱོར།
nitrogen-fixing bacteria	ཟེ་རྒྱང་ཉྱེ་ལོ་ཉོ་རིལ་གྱི་རྩིས་སྤ་ཉྱེན་བརྟན་འཇུགས་བྱེད་པ།
nitrogenous	ཟེ་རྒྱང་འབྲེལ་བའི།
nitrogenous waste	ཟེ་རྒྱང་འབྲེལ་བའི་སྤྱིགས་རོ།
nocturnal	མཚན་མོ་རྩྭ་བའི།
node	མཐུད་མཚནས།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
nodule	ཚ་མདུད།
noise pollution	སྐད་ཚིང་གི་བཙོག་སྒྲིབ།
non-communicable	འབྲེལ་བ་བྱེད་མི་ཐུབ་པའི།
nondisjunction	འབྲེལ་མཚམས་གཅོད་ཚུལ་མེད་པ།
no placental mammal	བྱ་རོགས་མེད་པའི་འོ་མ་ཚན་གྱི་སྒོག་ཆགས།
nonrenewable resources	བསྐྱར་གསོ་བྱེད་ཅུང་བའི་ཐོན་ལུངས།
nonvascular plant	ཚ་བུག་མེད་པའི་ཚི་ཤིང་།
noradrenaline	ནོ་རི་བན་སི་རན་ཇས་ཀྱིས་བསེ་སྦྱོར་བྱེད་པ།
nostril	ཕྱ་བུག།
notochord	སྒྲན་རིག་སྒོར།
nourish	འཚོ་བཅུད་ཀྱིས་སྦྱོང་བ།
nuclear fuel	རྩལ་ཕན་གྱི་བྱུང་ཇས།
nuclear membrane (envelope)	རྩལ་ཕན་གྱི་སྦྱོ་མོ། (ཕྱི་བྱུམ་)
nuclei	རུ་ཁི་ལི་འ་སྐྱར་ཇས་ཤིག།
nucleic acids	རུ་ཁི་ལི་འ་སྐྱར་ཇས།
nucleoli	རྩལ་ཕན་སྦྱིང་པོའི་ནང་གི་ལྗུམ་པོའི་དབྱིབས་ཚན་གྱི་སྐྱབས་ཕན་ཞིག།
nucleolus	རྩལ་ཕན་སྦྱིང་པོའི་ཇས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཤིག།
nucleotide	ཆ་འདྲ་བའི་གྲུབ་ཇས་དུ་མ་འདུས་པའི་ཕྱང་པོ་གྲུབ་བྱེད་ཀྱི་འདུས་རྩལ།
nurture	འཚོ་བཅུད་ཀྱིས་སྦྱོང་བ།
numerous	གངས་ཚད་ངེས་མེད་ཚན།
nutrient(s)	བཅུད་ཇས།(དུ་མ་)
nutrition	ཟས་བཅུད།
nutritional	ཟས་བཅུད་ཀྱི།
nymph	སྒྲན་མོ།
O	
objective	དམིགས་ལུལ།
observation	ཞིབ་རྟོགས།
observe	རྟོགས།
obtain	རག་པ།
occasionally	སྐབས་རེ།
occur	རྐྱེན་འཕྲད་པ།
octopus	ཡན་ལག་བརྒྱུད་ཚན་གྱི་སྒོག་ཆགས།
ocular	མིག་གི་མཐོང་རྒྱའི།
official	གཞུང་འབྲེལ།
offset	ལྷུ་གུ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
offspring	རིགས་རྒྱུད་ཀྱི་ཕྱུ་གུ།
olfaction	དྲི་སྒྲོམ།
olfactory bulb	སྒྲོམ་དབང་པོའི་ཚ་རྩྭ།
olfactory cell	སྒྲོམ་དབང་པོའི་སྐྱབས་ཕྱུག།
omnivore	སྔོག་ཆགས་ཤ་དང་ཚ་གཉིས་ཀ་ཟ་མཁན།
oncogene	རིགས་རྒྱུན་ས་བོན་གང་ཅུང་།
one gene-one polypeptide hypothesis	རིགས་རྒྱུན་ས་བོན་གཅིག་- ཆ་འདྲ་བའི་སྐུར་རྩིས་དུ་མ་འདུས་པའི་ཕྱང་བོ་ཚོད་དཔག་གཞིར་གཞག་གཅིག།
ontogeny	སྐྱེ་ལྔ་གང་ཅུང་གཅིག་གི་འཕེལ་རྒྱས།
oocyst	སྐྱེ་ཉམ་བུའི་བང་དུ་འཕེལ་བྱུང་བའི་སྐྱབས་ཕྱུག།
oocyte	སྐྱབས་ཕྱུག་གང་ཞིག་སྐྱོང་འོ་ནང་དུ་འཕེལ་རྒྱས་འགོ་བ།
oogenesis	མའི་ས་བོན་ནང་གི་ཆགས་རིམ་དང་འཕེལ་རྒྱས།
open circulatory system	ཁྲག་གི་འཁོར་སྐྱོད་ཀྱི་མ་ལག།
operon	སྐྱེ་འཕེལ་རྩིས་ཀྱི་ཁེར་རྒྱུང་སྤྲོ་ཚན་ཞིག།
opinion	བསམ་ཚུལ།
opium	ཉལ་ཐ།
opossum	ཨ་རི་དང་ཨོ་སྤུ་ལི་ཡའི་སྔོག་ཆགས་བྱི་བ་འདྲ་བ་ཞིག།
opportunity	གོ་སྐབས།
optic nerve	མིག་དབང་གི་སྐ།
optical microscope	མཐོང་རིག་གི་སྐ་མཐོང་ཆེ་ཤེས།
optimum	གནས་སྤངས་བཟང་ཤོས།
order	བང་རིམ།
organ	ཚོར་ཤེས་ཀྱི་དབང་པོ།
organ system	ཚོར་ཤེས་ཀྱི་དབང་པོའི་མ་ལག།
organelle(s)	དམིགས་བསལ་བྱེད་ལས་ལྔ་པའི་སྐ་ཕྱང་གི་ཆ་ཤས་ཤིག (དུ་མ་)
organic	སྐྱེ་ལྔ་གྱི།
organic acid	སྐྱེ་ལྔ་འཕེལ་བའི་སྐུར་རྩིས་ཤིག།
organic compound	སྐྱེ་ལྔ་འདུས་རྩིས།
organism	སྔོག་ལྔ།
osmosis	ཚགས་བསིང་།
osmotic potential	ཚགས་བསིང་གི་རྒྱས་པ།
osmotic pressure	ཚགས་བསིང་གི་གཞོན་ཤུགས།
ossification	རུས་པ་ཆགས་ཚུལ།
osteoarthritis	གྲུམ་ནད་ཆགས་ཚུལ།
osteoblast	རུས་རྒྱུའི་ཕྱང་གྲུབ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
osteocyte	ཡོངས་སུ་སྒྲིན་པའི་རུས་པའི་སྐབས་ཕྱན།
osteology	རུས་དབྱུང་རིག་པ།
osteoporosis	རུས་དབྱུང་རིག་པའི་བྱ་བའི་རང་བཞིན།
outbreeding	སྐྱེ་ལྗན་རིགས་མི་འདྲ་བའི་སྐྱེ་འཕེལ།
ova	སྐྱོང་།
ovaries	སོན་སྐྱོང་རྣམས།
ovary	སོན་སྐྱོང།
overall	ཁྱོན་ཡོངས།
overfishing	ཉ་འཛིན་ཚད་ཀླུ།
overgraze	ཕྱུགས་རྩ་ཁར་འཚོ་བའི་ཚད་ཀླུ།
overproduction	ཐོན་སྐྱེད་འདོན་སྤེལ་ཚད་ཀླུ།
oviduct	ཁམས་དམར་རྒྱུག་ཅུ།
oviparity	སྐྱོང་སྐྱེས་སོག་ཆགས་ཀྱི་རང་བཞིན།
oviparous	སྐྱོང་སྐྱེས་སོག་ཆགས།
ovulation	སྐྱོང་འམ་མའི་ས་བོན་ཁམས་དམར་སྐྱེད་སྤེལ།
ovule	སྐྱུམ་སྐྱོང།
ovum	མའི་ས་བོན་ཁམས་དམར།
oxidation	སོག་འཛིན་རྒྱང་དང་ཕྱེབ་སྐྱོར།
oxygen consumption	སོག་འཛིན་རྒྱང་ཡོངས་སུ་སྐྱོད་པ།
oxygen cycle	སོག་འཛིན་རྒྱང་གི་རྒྱུན་འཁོར།
oxygen-carbon dioxide cycle	སོག་འཛིན་རྒྱང་-ཉག་རྩལ་དང་སོག་རྒྱང་གཉིས་ལྡན་གྱི་རྒྱུན་འཁོར།
oxyhemoglobin	ཉེ་མོ་གོ་ལོ་བིན་གྱི་ཆགས་རིམ།
oyster	ཉ་ཕྱིས།
ozone	ཨོ་ཚོན་རྒྱང་བཟང་།
ozone layer	ཨོ་ཚོན་རྒྱང་བཟང་གི་ཆགས་རིམ།
ozone shield	ཨོ་ཚོན་རྒྱང་བཟང་འགོག་སྲུང་བྱེད་པོ།
P	
pacemaker	གོམ་ཚད་འཇལ་མཁན།
paired	ཆ་ལྡན།
Paleozoic	བ་ལི་ཨོ་ཚོན་ཡི་དུས་རབས།
palisade mesophyll	ཤིང་རྒྱུམ་སྒོམས་གནས་ཚེ་ཤིང་།
pancreas	འཇུ་བྱེད་གཤེར་ཁུའི་སྐྱོད།
pancreatic duct	གཤེར་མན་གྱི་སྐྱུ་གུ།
pancreatic juice	གཤེར་མན་གྱི་ཁུ་བ།
paramecium	སྐྱོང་དབྱིབས་ཅན།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
parasite	གཞན་རྟོན་སྲིན་འབྲུ།
parasitic relationship	གཞན་རྟོན་གྱི་འབྲེལ་ལམ།
parasitism	གཞན་རྟོན་རིང་ལུགས།
parasympathetic nervous system (PNS)	རང་འགྲུལ་དབང་རྩེ་མ་ལག་གི་སྡེ་ཚན་ཞིག (པི་ཨིན་ཨིས།)
parathyroid hormone	ཚོལ་ལེའི་ཉེ་འབྲེལ་སྲུ་ཡོད་པའི་ཆེན་བྱའི་འཇག་ཐོན་བྱེད་པའི་སྐྱལ་རྒྱ།
parent cell	པ་མ་བྱུང་རྩེ་སྐབས་ཐོན།
parent generation	པ་མ་བྱུང་རྩེ་སྐྱེད་འཕེལ།
parental care	པ་མའི་གཅེས་སྐྱོད།
parietal lobe	ཐོད་རིས་གྱི་ཤ་ལེབ།
parrot	ནོ་ཙོ།
Parthenogenesis	ལུང་སྦྱོར་གྱི་ས་བོན་གཅིག་ཀྱང་མེད་པར་སྐྱེ་འཕེལ་བྱུང་བའི་སྐྱེ་བྱེད་སྤྲ་ལུང་།
partial	དབྱེ་འབྲེད།
particular	བྱེ་བྲག་པ།
passive immunity	མངོན་དུ་མ་འགྱུར་བའི་འགོས་ནད་སྦྱོན་འགོག
passive transport	མངོན་དུ་མ་འགྱུར་བའི་འོར་འབྲེན།
pasteurization	ཕུ་སི་ཚོར་སྲིན་འཛོམས་ཐབས་ལམ།
patella	ལུས་མའི་ལྗང་།
pathogen(s)	ནད་རིགས་སྐྱེལ་བྱས། (དུ་མ་)
pathogenic	ནད་རིགས་སྐྱེལ་བྱས་ཀྱི།
peat	སྤང་བོག
pedigree	པ་མས་གྱི་རྒྱུད་རིམ།
pedigree chart	རིགས་རྒྱུད་འབྲུང་ཁྲུངས་གྱི་རཱི་མིག
peer review	གོ་གནས་འདྲ་མཉམ་གྱི་ཞིབ་འཇུག
pellagra	བསྟན་རྩལ་མ་འདད་པའི་རྒྱན་གྱིས་པགས་པ་གས་པའི་ནད།
pelvis	མཚང་སྐྱོམ།
penicillin	པི་ནི་སི་ལིན། = རད་འབྲུ་སྤྲ་མོ་འགོག་བྱེད་གྱི་སྐྱེན།
penis	རྩྭ་པ།
pepsin	འཇུ་བྱེད་ཁུ་བ།
peptic ulcer	འཇུ་བྱེད་གྱི་བ་ཤུ་ཆགས་པ།
peptidase	འཇུ་བྱེད་གཤེར་ཁུའི་རིགས།
peptide bond	འཇུ་བྱེད་གཤེར་ཁུའི་མཐུད་མཚམས།
percentage	བརྒྱ་ཚ།
perennial	རྒྱུན་པར་གནས་པའི།
perform	ལག་ལེན་བསྟར་བ།
pericardium	སྦྱིང་ཤུབས།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
period	དུས་ལུག།
peripheral nervous system	ལྷ་ལྷུང་དབང་ཚའི་མ་ལག།
peristalsis	སྤར་སེལ་རང་འགྲུལ།
permafrost	གཏན་འགྲུགས་ཆགས་རིམ།
permeable	དལ་ཁྲུབ་འགོ་རུང་།
permit	ཚོག་མཚན་ཡོད་པ།
perspiration	རླུང་ལྡུ།
pest	སྲོག་ཆགས་གཞོན་འཚོ་ཅན།
pesticide(s)	འབྲུ་སྐྱུན།(དུ་མ་)
petal	མེ་དྲོག་གི་འདབ་མ།
petri dish	ཕ་སིན་གོང་འཕེལ་གཏོང་བྱེད་ཟས།
petrification	རྩྭ་འགྲུར་བའི་ཚུལ།
pH indicator	པི་ཨེའུ་བརྟེན་སྟོན་ཡོ་ཆས།
pH scale	པི་ཨེའུ་ཚད་འཇལ་ཐོག་ཤིང་།
phagocyte	ལྷན་ལ་གཞོན་པའི་ཕ་སྤང་རིགས་ཟ་བའི་ལྷག་གི་ཕ་སྤང་དཀར་པོ།
phagocytosis	ལྷན་ལ་གཞོན་པའི་ཕ་སྤང་རིགས་ཟ་བའི་ལྷག་གི་ཕ་སྤང་དཀར་པོ་ཅན།
pharynx	སྤྲོ་ནས་མར་སྤེ་རྒྱུང་ཐད་དུ་རྒྱག་པའི་བྲུ་ག།
phase contrast microscope	འཕེལ་སྐྱེབ་ཅན་གྱི་ལྷོག་ཚོས་ཕ་མཐོང་ཆེ་ཤིང་།
phenol	འཚོག་བྱེད་གྱི་གྲུབ་རྒྱས།
phenotype	འཚོག་བྱེད་གྱི་གྲུབ་རྒྱས་གྱི་རིགས།
phenylalanine	སྦྱོར་དའི་ཆ་གའི་རིགས།
phenylketonuria (PKU)	རྒྱས་འགྲུར་བསྐྱེད་ལེན་གྲུལ་སྤང་བའི་ནད་རིགས་ཤིག (པི་ཀེ་ཡུ།)
pheromone	སེམས་ཅན་རྒྱུད་གྱི་རྒྱས་ཤིག
phloem	སྐྱེལ་འདྲེན་ཕྱང་གྲུབ།
phosphate	འོད་གྱི་མ་མའི་སྦྱར་ཚོ།
phospholipid	སྦྱེ་ཐུན་འདུས་རྒྱས་སུ་འོད་གྱི་མ་མའི་སྦྱར་ཚོ་ཐུན་པའི་རིགས་ཤིག
phosphorus	འོད་གྱི་མ་མའི་སྦྱར་ཚོ་ཅན།
phosphorylation	འོད་གྱི་མ་མའི་སྦྱར་ཚོ་ཞལ་འདེབས་འབྲུལ་མཁན་གྱི་རྒྱུད་ནས་ཞལ་འདེབས་ལེན་པའི་རྒྱུད་ལ་འོར་འདྲེན་བྱེད་པའི་བྱ་བའི་རྒྱུད་རིམ།
photic zone	འོད་ཟེར་འཕྲོ་བའི་ས་ཁུལ།
photolysis	རྒྱས་གྱི་བསེ་སྦྱོར་གང་ཞིག་གྲུབ་རྒྱས་དེ་ཅུལ་སྦྱོན་དུ་འགོ་བའི་ཚུལ།
photon	འོད་ཟེར་སྐྱོག་རྒྱུ།
photosynthesis	འོད་གྱི་སྐབ་སྦྱོར།
phototropism	ཚི་ཤིང་འོད་སྐྱོགས་སུ་འགྲུལ་བའམ་འོད་སྐྱོགས་ནས་པ་རོལ་དུ་འགྲུལ་བའི་རྣམ་པ།
phylum	ཚི་ཤིང་དང་སྲོག་ཆགས་གྱི་སྤེ་ཚན།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
physical	རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི།
physiology	གཟུགས་ཁམས་ཆགས་ཚུལ་རིག་པ།
physiotherapy	ཕྱི་བཅོས་གསོ་ཐབས།
phytoplankton	མཚོ་དང་ཚུ་སྐྱང་འགམ་གྱི་སྐྱེ་དངོས་ལ་འོད་ཀྱི་སྐྱོར་ཕྱིན་ལས་ལྷན་པ་རག་ཚུལ།
pigment	མཚོན་ཇས།
pill	རིལ་བ།
pimple	སྒོན་ཐོར།
pineal	གཟུགས་ཐང་འབྲུའི་དབྱིབས་ཅན།
pineal body	ཐང་འབྲུ་གཤེར་མཚན།
pinocytosis	ལྷག་མའི་སྐྱེ་མོ་ཡི་དབྱིབས་ཅན།
pioneer	སྐྱོལ་གཏོང་བོ།
pioneer species	སྐྱོལ་གཏོང་ཉི་རིགས།
pistil	མ་ཏིག་གི་བྱ་སྒྲོད།
pituitary dwarfism	བོ་སྐྱབས་མེན་བྱ་ཅན་གྱི་མིའུ་ཐུང་གི་རང་བཞིན།
pituitary gland	བོ་སྐྱབས་མེན་བྱ།
placenta	མངལ་གྱི་པད་མ།
placental mammal	བྱ་རོགས་གྱི་འོ་མ་ཅན་གྱི་སྐྱོག་ཆགས།
placental membranes	བྱ་རོགས་གྱི་སྐྱེ་མོ།
plague	ནད་ཡམས་དྲག་བོ།
plankton	མཚོ་དང་ཚུ་སྐྱང་གྱི་ཚུར་གཡེང་བའི་སྐྱེ་དངོས།
plant	ཚི་ཤིང་།
plasma	ལྷག་མ།
plasma membrane	ལྷག་མའི་སྐྱེ་མོ།
plasmid	ལྷག་མའི་རང་བཞིན་ཅན་གྱི།
plasmolysis	ལྷག་མའི་རང་བཞིན་ཅན།
plastid	སྐྱེ་མོ་སྐྱ་ཚོགས་པ།
platelet	ལྷག་མིག
Platyhelminthes	ཚི་ཤིང་དང་སྐྱོག་ཆགས་རྒྱུད་གྱི་འབྲུ་ལེབ་ལེབ།
pleura	སྐྱོ་བའི་སྐྱེ་པགས།
pleural cavity	སྐྱོ་བའི་སྐྱེ་པགས་གྱི་བྱ་ག
plexus	ལྷག་རྩའི་བྲ་བ།
pneumonia	སྐྱོ་ཚད།
poaching	རི་དྭགས་ལོག་གསོད་བྱེད་པ།
point mutation	རིགས་རྒྱུད་གྱི་རྣམ་པ་རིམ་འགྱུར་འགོ་བའི་རྣམ་གྲངས་སམ་ཚད་མཚམས།
poisonous	དུག་ཅན།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
polar zone	ས་གཞི་བྱང་སྤྲིའི་མངའ་ཁུལ།
pole	ཚེ་གནས།
polio	དབང་ཚ་རིངས་བའི་ནད།
pollen grain	ཟེའུ་འབྲུའི་ཟེགས་རྩལ།
pollen tube	ཟེའུ་འབྲུའི་ཟེགས་རྩལ་གྱི་སྐྱུག་སྟོང།
pollination	ཟེགས་རྩལ་སྐྱེབ་སྐྱོད།
pollutant	བཙོག་སྐྱོབ་ཅན།
pollution	བཙོག་སྐྱོབ།
polygenic	རིགས་རྒྱན་སྐྱེ་འཕེལ་གང་ཞིག་གཅིག་ལན་གཅིག་འཇམ་གྱི་རིགས་རྒྱན་ས་བོན་གཅིག་ལས་མང་བ་ཚོགས་པ།
polygenic traits	རིགས་རྒྱན་སྐྱེ་འཕེལ་གྱི་རང་གཤིས།
polymer	ཆ་འདྲ་བའི་གྲུབ་རྒྱས་རྩལ་མ་འདྲུས་པའི་ཕྱང་བོ།
polymerase chain reaction (PCR)	སྐྱེ་ལྡན་རིག་པའི་འདུས་རྩལ་གྱིས་ རྟེན་ཞེན་ཞེ། ཡི་ས་བོན་སྐྱ་ཚོགས་སྐྱུན་ཐབས། (བི་སི་ཨར།)
polymorphism	གཟུགས་སུ་དབྱེབས་སྐྱ་ཚོགས་གྱི་ཆ་ལྟགས་འཛིན་རྒྱས་ཅན།
polyp	དམའ་རིམ་སྐྱོག་ཆགས།
polypeptide	སྐྱེ་ལྡན་ཚའི་རྒྱས་སྐྱོར་རིག་པའི་རིགས་ཤིག།
polyploidy	རིགས་རྒྱན་ཕྱ་རྒྱས་གྱི་སྐྱབས་ཕྱན་གཅིག་ནང་ནམ་རྒྱུན་ལས་གངས་ཚད་མང་བའི་གནས་སྐབས།
polysaccharide	ནག་རླང་དང་ཚུའི་ཕྱ་རྩལ་ཡོངས་སུ་རྒྱུགས་པའི་རང་བཞིན།
pond	རྫིང་པ།
population	མི་འབོར།
population density	མི་འབོར་མཐུག་ཚད།
population genetics	རིགས་རྒྱན་སྐྱེ་འཕེལ་གྱི་གངས་འབོར།
positive feedback	ལེགས་པའི་ཡ་ལན།
posterior	རྗེས་ཐོགས་གྱི།
potential	རྒྱས་པ།
pouched mammal	འོ་མ་ཅན་གྱི་སེམས་ཅན་གྱི་ཐོག་མའི་ཟེ་འབྲུག་ལྡན་པའི་གནས་སྐབས།
precipitation	རྒྱངས་པ་ཚུ་ཟེགས།
predation	སྐོག་ཆགས་གཞན་ཟ་བའི་སྐོམས་འདྲིས་གྱི་རང་བཞིན།
predator	གཞན་ཟས་སུ་སྦྱོང་བའི་སྐོག་ཆགས།
predator-prey relationship	གཞན་ཟས་སུ་སྦྱོང་བའི་སྐོག་ཆགས་གྱི་ཟས་གྱི་འབྲེལ་ལམ།
predatory	གཞན་ཟས་སུ་སྦྱོང་བའི་སྐོག་ཆགས།
predict	མངོན་ཤེས་བཤད་པ།
prediction	མངོན་ཤེས།
pregnancy	སྐྱུ་མའི་གནས་སྐབས།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
premature birth	དུས་ལྡན་མ་བབས་པའི་སྐྱེ་བ།
prepare	བསྐྱོད་ལྗོད་པ།
present-day	དུས་ད་ལྟ།
preserve	ལྷུང་སྐྱོབ་ལྗོད་པ།
prevent	སྐྱོབ་འགོག་ལྗོད་པ།
prevention	སྐྱོབ་འགོག
prey	བརྗོད་བྱའི་ཡུལ།
primarily	དང་ཐོག་གི་
primary consumer	ཐོག་མའི་ལོངས་སྤྱོད་པ་པོ།
primary productivity	ཐོན་སྐྱེད་བཟང་པོའི་རང་བཞིན་གྱི་བརྒྱུ་གཞི།
primary root	རྩ་བ་ལྟ་བུ།
primary succession	ཐོག་མའི་རྒྱུད་རིམ།
primate	མཐོ་རིམ་སྐྱོད་ཆགས།
probability	ཤིན་མཐའ།
procedure	རྒྱུད་རིམ།
process	བྱ་བའི་རྒྱུད་རིམ།
producer	ཐོན་སྐྱེད་ལྗོད་པོ།
product	ཐོན་སྐྱེད།
progesterone	སྐྱེ་ལྷན་འདུས་རྩིས་ཀྱི་མེན་བྱ།
prohibit	སྐྱོབ་འགོག་ལྗོད་པ།
prokaryote	སྐྱེ་ལྷན་ནམ་སོག་ལྷན་གང་ཞིག་དེ་ཡི་སྐབས་སྐྱེ་རྩལ་སྐྱེ་གྱི་སྐྱོང་བོ་མ་ཚང་ བའི་སྐྱོན་ས་ཁྱུང་ཚོས་མཚོན་པར་བྱེད་པའི་རིགས།
promoter	འཕེལ་སྐྱེད་གཏོང་མཁན།
property	རྒྱ་ལོར།
prophase	སྐབས་སྐྱེ་ཞིག་འགྱུར་གྱི་གནས་སྐབས་དང་པོ།
proportion	སྒྲིམ་ཚད།
proposal	འཆར་གཞི།
prostaglandin	སྐྱེ་ལྷན་འདུས་རྩིས་ཀྱི་རིགས་ཤིག།
prostate gland	གཅིན་སྐང་གི་ཁ་རྒྱུད་དུ་གནས་པའི་སྐྱེས་པའི་སྐྱེ་འཕེལ་མ་ལག་གི་མེན་བྱ།
protease	འཇུ་བྱེད་གཤེར་ཁུ་ལྷ་ཚོགས།
protect	ལྷུང་སྐྱོབ་ལྗོད་པ།
protein	སྐྱིད་ཀར།
prothrombin	མངར་རྩིས་ཅན་གྱི་སྐྱིད་ཀར།
proton	ཐོག་ལྷན་པ་རྩལ།
protoplasm	ལྷུངས་བརྒྱུད།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
protozoan	སྐྱབས་ཕྱུ་རྒྱུ་པའི་ཚན་པར་གཏོགས་པའི་སྲོག་ཆགས།
provide(d)	མཐུན་ཀློན་སྤྲོད་པ། (ཟེན་པ་)
pseudopod	ཡན་ལག་རྒྱུ་མ་ཅན།
psychosis	སེམས་ཀྱི་ན་ཚ།
ptyalin	མཚེལ་མའི་ནང་འཇུ་བྱེད་དངས་མའི་དོ་བོ་ལྡན།
puberty	ལང་ཚོ་དར་བབས།
pulmonary artery	སྒོ་བའི་འཕར་རྩ།
pulmonary circulation	སྒོ་བའི་འཕོར་སྒྱུད།
pulmonary vein	སྒོ་བའི་རྩ་རིས།
pulp	ཤིང་འབྲས་ཀྱི་ལྗེག་ཤ།
pulse	སྐྱ་གདངས་རྒྱུང་བ།
punctuated equilibrium	རྒྱུད་ཤུགས་ཆ་མཉམ།
pupa	ཚང་འབྲ།
pupil	འཚོ་སྐྱོང་གནས་ཀྱི་བྱིས་པ།
pure	དངས་མ།
pure dominant	ལྷན་མེད་འདྲ་ཚོས་ཆེ་བའི།
pure recessive	ལྷན་མེད་ཀྱི་གཤེས་སྐྱོད་སོགས་ཉམས་རྒྱད་འགོ་བའི།
purine	སྐྱེ་ལྡན་འདུས་རྩིས་ཀྱི་བྱེ་བྲག།
purple	ལྷ་མེན།
pus	ནྟག།
pyloric sphincter	གྲོད་ལོག་བར་ཤ་རྒྱས་ཀྱི་འདབ་སྐྱེ་མཐུད་མཚམས།
pyramid	གཏོར་དབྱིབས།
pyramid of biomass	སྐྱེ་དངོས་ཀྱི་གཏོར་དབྱིབས་ཅན།
pyramid of energy	སྐྱེ་དངོས་ཀྱི་རྒྱས་སྐྱོབས།
pyrimidine	པ་རི་མི་ཤིན།
pyruvic acid	མཚོན་མེད་ཀྱི་གཤེར་ཁུ་ལྡན་པའི་སྐྱར་རྩིས།
Q	
qualitative	སྐྱས་ཚད་ཅན་གྱི།
quality	སྐྱས་ཚད།
quantitative	གྲངས་འབོར་གྱི།
quarantine	སྲོན་འགོག་ཟུར་འགག།
quinine	ཤིན་ཏུ་རོ་ཁ་བའི་རྩ་སྐྱན།
quotation	ལུང་འདྲན།
R	
radial symmetry	འོད་ཟེར་གྱི་ཆ་སྟོམས་ཐིག་རིས།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
radiant energy	འོད་ཟེར་གྱི་རྒྱས་ལྷགས།
radiation	འོད་ཟེར་ཁྱབ་འཕྲོ།
radiation	འོད་ཟེར་ཁྱབ་འཕྲོ།
radicle	རྩུམ་ཅ།
radioactive	ཁྱབ་འཕྲེད་འོད་ཟེར་འཕྲོ་བའི།
radioactive dating	ཁྱབ་འཕྲེད་འོད་ཟེར་འཕྲོ་བའི་དུས་སྐབས།
radioactive element	ཁྱབ་འཕྲེད་འོད་ཟེར་འཕྲོ་བའི་རྒྱ་ཆ་འཕུལ་ཚུལ།
radio-carbon method	འོད་ཟེར་འཕྲོ་བའི་-རྟ་ཚུལ་གྱི་ཐབས་ལམ།
radiotherapy	ཟེར་མདའི་བཅོས་ཐབས།
radius	ཚངས་ཕྱེད།
ragweed	རྩ་ཡུར་མ་བོད་མེད་ཅན།
random	ངེས་མེད་ཐོལ་བྱུང་།
rapidly	རྒྱུར་བའི་ངང་།
reabsorption	བསྐྱར་དུ་འཐེམ་པ།
reactant	ཕྱོག་འགྱུར་གྱི།
reaction rate	འགྱུར་ཕྱོག་གི་ཚད།
recently	ཉེ་ཆར།
receptacle	རྟེན་གཞི།
receptor	འཛིན་ཚུལ་པ།
receptor molecule(s)	འཛིན་ཚུལ་བྱེད་བའི་འདུས་རྒྱལ། (དུ་མ་)
recessive	གཤམ་སྤོང་སོགས་ཉམས་རྒྱད་འགོ་བའི།
recessive gene	གཤམ་སྤོང་སོགས་ཉམས་རྒྱད་འགོ་བའི་རིགས་རྒྱན་ས་བོན།
recombinant DNA	རྩིས་གྱི་སྤྲེལ་སྤྱོད་བསྐྱར་མ་བྱེད་པའི་རྟེ་ཨེན་ཨེ།
recombination	རྩིས་གྱི་སྤྲེལ་སྤྱོད་བསྐྱར་མ།
recombination gamete	རྩིས་གྱི་སྤྲེལ་སྤྱོད་བསྐྱར་མ་བྱེད་པའི་སྐྱེ་བྱེད་པ་ཕྱེད།
record	བཀོད།
recover	སྐྱར་གསོ།
rectum	རྩུ་མ་དཀར་ནག
recycle	བསྐྱར་བཟོ།
recycling	བསྐྱར་བཟོ་བྱེད་ལྷགས།
red blood cell	ཁྲག་དམར་སྐྱབས་པ།
red corpuscle (red blood cell)	ཁྲག་དམར་པ་ཕྱེད། །ཁྲག་དམར་སྐྱབས་པ། །
reduced	ཉུང་དུ་གཏོང་བ།
reduction	ཁམས་ཚུལ་བཞུ་བྱུང་།
reduction division (meiosis)	ཁམས་ཚུལ་བཞུ་བྱུང་གི་ཕྱེ་ཚན། །སྐྱབས་པ་ཕྱེ་ཞིག་འགྱུར། །

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
reflex	ཕྱོག་འཕྲོས་ཀྱི།
reflex arc	ཕྱོག་འཕྲོས་ཀྱི་གཞུང་བྱིབས།
reflex center	ཕྱོག་འཕྲོས་ཀྱི་དབུས་སུ་དུས།
reforestation	ས་གནས་སུ་སྐྱར་ཡང་ནགས་ཚལ་འདེབས་འཇུགས།
refractory period	གཞོམ་གཞིག་དཀའ་བའི་དུས།
refute	དགག་པ་རྒྱག།
regeneration	སྐྱེ་འཕེལ་བསྐྱར་མ།
regular	རྒྱུན་གཏན་གྱི།
regulated	ཚད་གཞི་བཟོ་བ།
regulation	སྐྱད་ས་འཛིན།
related	དེ་དང་འབྲེལ་བའི།
relationship	འབྲེལ་ལམ།
relative dating	ཕན་ཚུན་ལྗོངས་བཅས་ཀྱི་དུས།
release	འགྲུལ་སྐྱེལ།
reliable	ཡིད་བརྟན་འཕེར་ངེས།
rely on	གཞན་ལ་བརྟེན་པ།
remain	སྐྱག་པ།
remote	ཐག་རིང་གི།
renal artery	མ་ལལ་མའི་འཕམ་རྩ།
renal circulation	མ་ལལ་མའི་འཁོར་སྐྱོད།
renal portal vein	མ་ལལ་མའི་གཞུང་སྐྱོའི་རྩ་རིས།
renal vein	མ་ལལ་མའི་རྩ་རིས།
renewable	བསྐྱར་གསོ་བྱེད་ཅུང་བ།
renewable resource(s)	བསྐྱར་གསོ་བྱེད་ཅུང་བའི་ཐོན་ལུངས། (དུ་མ་)
rennin	རེ་ནོན།
replicate	སྐྱེར་འགྲུགས་པ།
replication	སྐྱེར་འགྲུགས།
represent	མཚོན་པ།
reproduce	བསྐྱར་དུ་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་བ།
reproduction	བསྐྱར་འཕེལ།
reproductive isolation	ཁེར་རྒྱུང་སྐྱེ་འཕེལ་རྒྱས་བའི།
reptile	རྩྭ་འགྲོའི་རིགས་ཀྱི་སྐྱོག་ཆགས།
require	དགོས་པ།
research plan	ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་འཆར་བཞོན།
researcher	ཉམས་ཞིབ་པ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
resemble	མཚུངས་པ།
residue	སྒྲག་མ།
resistance	འགོག་ཤུགས།
resource(s)	ཐོན་ཁུངས། (དུ་མ་)
resources management	ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་སྤྲུངས་འཛིན།
respiration	དབྲུགས་གཏོང་ལེན།
respiratory chain	དབྲུགས་གཏོང་ལེན་གྱི་ལུ་གུ་བརྒྱུད།
respiratory surface	དབྲུགས་གཏོང་ལེན་གྱི་ངོས།
respiratory tract	དབྲུགས་གཏོང་ལེན་གྱི་མ་ལག།
response	ལན་འདེབས།
resting potential	ངལ་གསོའི་རྒྱས་པ།
resting stage (interphase)	ངལ་གསོའི་གནས་སྐབས།
restriction enzyme	ཚད་བཀག་འཇུ་བྱེད་གཤམ་ཁུ།
result	ཁྱུང་འབྲས།
reticulum	སྐྱུག་ལྗང་རྒྱུག་མཁན་གྱི་གྲོང་ཁོག་གི་བཅད་མིག་གཉིས་པ།
retina	མིག་གི་རྒྱབ་ཡོལ།
retrovirus	སྔོན་ལྡན་གྱི་གནད་དོན་རྟོགས་པའི་དུག་སྲིན།
Rh negative blood	ཨར་ཨེང་མི་མཐུན་པའི་ཁྲག།
Rh positive blood	ཨར་ཨེང་མཐུན་པའི་ཁྲག།
Rhesus factor (Rh factor)	ཁྲག་དམར་ཁྲག་ཕུང་། (ཨར་ཨེང་ཁྲག་ཕུང་།)
rheumatic fever	གྲུམ་ནད་གྱི་ཆམ་པ།
rheumatoid arthritis	རུས་ཚིགས་སྐང་ནད།
rhizoid	ཚི་ཤིང་དང་ཉམ་བུའི་ནང་དུ་ཚ་བ་འདྲ་བའི་དབྱིབས་ཅན་གྱིས་ཟས་བསྟུང་འཇུ་བར་རོགས་བྱེད་པ།
rhizome	ཚི་ཤིང་གི་སྤྲ་ཚ།
rib	རྩེབ་མ།
rib cage	རྩེབ་མའི་དྲ་བ།
riboflavin	ལི་སྤང་དང་སེར་པོའི་མདོག་ཅན་གྱི་བསྟུང་སྒྲན།
ribonucleic acid (RNA)	རུ་ག་ལི་ལིག་སྐྱུར་རྣམས་ཤིག (ཨར་ཨེན་ཨེ།)
ribose	ཀར་བོན་སྟེ་ནག་རྣམས་ཀྱི་རྒྱལ་ཕན་གྱི་ཆ་སྤྲ་ཚང་བའི་མངར་རྣམས་ཤིག།
ribosomal RNA	སྐྱབས་ཕན་ནང་སྐྱེ་མོ་རྒྱུང་དུ་ཕན་པ། ཨར་ཨེན་ཨེ།
ribosome(s)	སྐྱབས་ཕན་ནང་སྐྱེ་མོ་རྒྱུང་དུ་ཕན་པ། (དུ་མ་)
ricketts	བྱིས་པའི་རུས་གཙོང་།
ringing	དྲིལ་སྒྲོག་བཞིན་པ།
ringworm	ཨ་ལོང་གི་དབྱིབས་ཅན་འབྲུ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
rip	ཤིང་སོགས་དཀྱུས་གཤག་གཏོང་བ།
ripped	ཁ་གཤག་བཏང་བ།
risk	ཉེན་ལ།
RNA polymerase	ཨར་ཨན་ཨཱིའུ་བྱེད་གཤེར་ལྷ།
roach	རྩ་ལྷུང་གི་ཉ་ཞིག
Rocky mountain spotted fever	བྲག་རོང་ཅན་དུ་འགྲོ་སྐབས་བྱུང་བའི་ལྷན་སྦྲེའི་གཉན་ཚད།
rodent	ཅིག་སོ་ཅན།
root	རྩ་བ།
root hair	རྩའི་རྩ་བ།
root module	རྩ་བའི་རྩ་ཁྲོན།
root pressure	རྩ་བའི་གཞོན་ཤུགས།
rotation of crops	ལོ་རྟོག་སྐོར་འདེབས།
roughage	དངོས་པོ་མཐེགས་པོ།
roundworm	འབྲུ་སྐོར་དབྱིབས་ཅན།
routine	འཆར་ཅན་གྱི་བྱེད་སྒོ།
rubella	ཞི་དུལ་ནད་གཞི།
rudimentary organ	འཚར་ལོང་མ་ཐུབ་པའི་དབང་པོ།
ruminant	སྐྱུག་ལྡད་རྒྱག་མཁན།
runner	རྒྱག་ཤར་རྒྱག་པ་པོ།
S	
Sabin vaccine	དབང་རྩ་རིངས་པའི་ནད་གྱི་སྒོན་འགོག་སྐྱན་ལབ།
saccharide	ས་རྩུའི་སྒྲིང་པོ་སྟེ་ནག་རྩས་དང་ཡང་རྩུང་གཉིས་གཅིག་གནས་ཤིང་ཚན་གྱི་རྩ་བ།
saccharin	མངར་བཅུད་གྱི།
salamander	རྩངས་པ་མེ་ཐུབ།
saline	བ་ཚྲི།
salinity	བ་ཚྲི་རང་བཞིན་ཅན།
saliva	མཚེལ་མ།
salivary amylase	མཚེལ་མ་འུ་བྱེད་དྲུངས་མ།
salivary gland	མཚེལ་མའི་སྟེན་བྱ།
Salk vaccine	སྒོན་འགོག་སྐྱན་ལབ་གྱི་མིང་འཕར་མ།
salmon	ཉ་སལ་མོན།
salmonella	སིན་འབྲུ་རྒྱག་པའི་དབྱིབས་ཅན།
salt marsh	མཚོ་དོགས་གྱི་ཚུ་ལ།
salt water	ཚུ་ལ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
sample	དཔེ་དབྱིབས།
sand	བྱེ་མ།
sandy soil	བྱེ་མ་ཅན་གྱི་ས།
sanitary	གཙང་སྲ་འཕྲོད་བསྟེན་གྱི།
sap	ཤིང་གི་བྱུངས་བཅུད།
saprophyte	བམ་འཚོ་རྩི་ཤིང་།
saturated fats	སེམ་སྦྱོར་ཟེན་པའི་ཚེལ་ལྷ།
scale	ཚད་གཞི།
scallop	ཉ་ཕྱིས་ཤིག།
scarcity	དཀོན་པའི་རང་བཞིན།
scavenger	བམ་རོ་དང་མི་གཙང་བའི་སློབ་ཆགས།
schizophrenia	གཤིས་སྤྱད་མི་སྣོམ་པའི་སེམས་སྤྱོད།
Schwann's cell	ཆ་མན་ཡི་ཤ་ཤུང་།
science	ཚན་རིག།
scientific method	ཚན་རིག་གི་ལམ་གྱི་ཐབས་ལམ།
scientific theory	ཚན་རིག་གི་ཐབས་ལམ།
scientist	ཚན་རིག་པ།
scion	སྐྱུག་ཕྱན།
sclera	མིག་སྒྲིབ།
sclereid	ཁི་ལེ་རན་ཆ་མའི་སྐྱབས་ཕྱན་ཉུང་དུ་གཏོང་བ།
sclerosis	འཕམ་རྩ་སྐྱངས་པའི་ནད།
scorpion	སྐྱིག་པ་ར་ཅ།
scrotum	སྐྱིག་ཐང་།
scurvy	སྐྱབས་སྤྱད་སྐྱན་མ་འདང་བའི་ནད་ཅིག།
sea anemone	རྒྱང་སྤྱད་མི་ཏྲིག།
sea cucumber	རྒྱ་མཚོའི་ཁི་ར།
sea urchin	རྒྱ་མཚོའི་ཡལ་འམ་ཐེའུ་རང་།
seal	སྐྱོ་ཤར།
sebaceous gland	སྐྱུ་མ་ཚོར་ཚོར་གྱི་མེན་བྱ།
sebum	རྒྱ་རྩིས་སྐྱུ་མ་གར་ཅན།
second filial generation	བྱ་དང་བྱ་མའི་སྐྱེ་འབེལ་གྱི་གནས་སྐབས་གཉིས་པ།
secondary consumer	ལོངས་སྤྱོད་པ་པོ་གཉིས་པ།
secondary mycelium	ཤ་མའི་སྐྱོ་རིགས་གཉིས་པ།
secondary sexual characteristics	ཕོ་མའི་མཚན་མའི་བྱུང་ཚོས་གཉིས་པ།
secondary succession	རྒྱུད་རིམ་གཉིས་པ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
secretin	ལྷོ་འདྲེན་པས་སྐྱུ་ལ་རྒྱས།
secretion	གཤམ་ཁུ་འཇག་ཐོན། ཟགས་ཐོན་གྱི་དངོས་པོ།
sedimentary strata	སྒྲིགས་བསགས་ཀྱི་ས་ཆའི་ཆགས་རིམ།
seed	ས་བོན།
seed dispersal	ས་བོན་ཁ་ཐོར།
seep out	སྐྱུར་འཇོར་བ།
segment	ཐོག་དུམ།
segregation	དབྱེ་འབྱེད།
selection	འདམས་སྐྱུག།
selective breeding	འདམས་ག་ཅན་གྱི་རྒྱུད་སྐྱེལ།
selective permeability	འདམས་ག་ཅན་གྱི་སེམ་ཁུབ་ཏུ་འགོ་བའི་རང་བཞིན།
selective permeable membrane	འདམས་ག་ཅན་གྱི་སེམ་ཁུབ་ཏུ་འགོ་བའི་རང་བཞིན་གྱི་སྒྲིམ་མོ།
self-fertilization	རང་ངོས་ལུང་སྐྱོར་བྱེད་པའི་རང་བཞིན།
self-pollination	རང་ངོས་ཟེགས་རྒྱུ་ལ་སྐྱོར་བྱེད་པའི་རང་བཞིན།
semen	ཐོག་ལ།
semicircular canal	སྐོར་བྱེད་སྐྱུ་གྲུ།
semicircular valve	སྐོར་བྱེད་གཅང་སྐོ།
seminal vesicle	ས་བོན་ཁུ་བའི་སྐང་བ།
seminiferous tubule	སྐྱེག་རིམ་ནང་སྐྱུད་པ་འདྲ་བའི་དབྱིབས་སྐྱ་ཚོགས་ལྗན་པ།
semipermeable membrane	གཤམ་ཁུ་འཐེམ་བྱེད་སྐྱབས་ལྗན་སྒྲིམ་མོ།
sensitivity	ཚོར་བ་སྐྱེན་པའི་རང་བཞིན།
sensitization	སྐྱེན་ཚོར།
sensor	ཚོར་ཤེས་གྱི།
sensory area	ཚོར་ཤེས་གྱི་རྒྱ་ཁྲོན།
sensory nerve fiber	ཚོར་ཤེས་གྱི་དབང་ཅའི་སྐྱ་ཡི་ཉག་མ།
sensory neuron	ཚོར་ཤེས་གྱི་དབང་ཅའི་ལུང་གྲུབ།
sensory receptor	ཚོར་ཤེས་གྱི་ཤེས་རྟོགས་བྱེད་པོ།
separate	ཁ་བཤམ།
septum	གྲུང་གི་བུ་ག་ཉེས་ཁ་བཤམ་གཏོང་བའི་བྱ་སྡོད།
sequence(s)	བང་རིམ་སྐྱེག་པོ། (དུ་མ་)
series	བསྐྱར་རིམ།
serum	ལྷོ་སེམ།
served as	དགོས་མཁོ་སྐྱབ་པ།
sessile	མཚིང་པ་དང་རྗེ་ངར་མེད་པའི་སྐྱོག་ཆགས།
setup	འཇུགས་པ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
sewage	བཙོག་ཆུ།
sex cell	འཁྲིག་སྦྱོང་གི་སྐྱབས་ཕྱན།
sex chromosome	འཁྲིག་སྦྱོང་གི་རིགས་རྒྱན་ཕ་རྒྱུ།
sex hormone	འཁྲིག་སྦྱོང་གི་སྦྱི་མོ།
sex organ	སྦྱོང་བྱེད་དབང་པོ།
sex-linkage inheritance	རིགས་རྒྱན་ནས་འཇགས་པའི་འཁྲིག་སྦྱོང་གི་སྦྱེལ་མཚམས།
sex-linked gene	འཁྲིག་སྦྱོང་གི་སྦྱེལ་མཚམས་ལྡན་པའི་རིགས་རྒྱན་ས་བོན།
sex-linked trait	འཁྲིག་སྦྱོང་གི་སྦྱེལ་མཚམས་ཅན་གྱི་རང་གཤིས།
sexual	འཁྲིག་སྦྱོང་གི།
sexual generation	འཁྲིག་སྦྱོང་གི་སྦྱེ་འཕེལ།
sexual maturity	འཁྲིག་སྦྱོང་གི་སྦྱིན་ཚད།
sexual reproduction	འཁྲིག་སྦྱོང་གི་སྦྱེ་ལྷན་སྦྱེ་འཕེལ།
sexually transmitted diseases	འཁྲིག་སྦྱོང་རྒྱན་ནས་འཕྲོ་བའི་ནད་གཞི་ལག
shark	ཉ་ཚེན་ལྟ།
shore	མཚོ་འགམ།
shortsightedness	རྒྱུང་རིང་མི་མཐོང་བའི་རང་བཞིན་ཅན།
shoulder joint	དབུང་པའི་མཐུད་མཚམས།
shrub(s)	སྦོང་ལྷུ་མ། (དུ་མ་)
Siamese twin	ཐའེ་ཡུལ་མི་མཚོ་མ།
sibling(s)	ཕ་མ་སྐྱན་མཚེད། (དུ་མ་)
sickle cell	ཟོར་བའི་དབྱིབས་ཅན་གྱི་སྐྱབས་ཕྱན།
sickle cell anemia	ཟོར་བའི་དབྱིབས་ཅན་གྱི་སྐྱབས་ཕྱན་སྦྱ་རབ།
side effect	ཞོར་ཕྱོག
significance	གལ་གནད།
simple microscope	ཕ་མཐོང་ཆེ་ཤེལ་དཀྲུས་མ།
simple reflex action	སྦྱོང་འཕྲོའི་བྱེད་ལས་དཀྲུས་མ།
simple sugar (monosaccharide)	མངར་རྒྱུས་དཀྲུས་མ། (མོ་ནོ་ས་ཆ་ར་ཨི།)
single circulation	འཁོར་སྦྱོང་ཐངས་གཅིག་མ།
single-gene trait	རིགས་རྒྱན་ས་བོན་གྱི་ཁྱད་ནུས་གཅིག
Sino-atrial node (S-A node)	རྒྱ་ནག་བྱམས་རའི་མཐུད་མཚམས། །ཞེས།-ཞེ། བྱམས་ར། །
sinus	སྦྲ་རུས་གྱི་སྦྱུག་སྦྱོང་། ལོ་མའི་ཉག་སྦྱོང་།
siphon	སི་སྐྱབས། = མཐོ་སར་བཞག་པའི་སྦྱོང་གི་ནང་ནས་རྒྱ་སྐྱབས་འདྲན་བྱེད་གྱི་ཡོ་ ཆས།
site	ཆགས་ཡུལ།
skeletal muscle	རུས་ཀྱང་གི་ཤ་རྒྱས།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
skeletal system	རུས་ཀྱང་གི་མ་ལག
skeleton	རུས་སྐྱངས།
sketch	སྐྱུ་རིས།
skin	པགས་པ།
skull	སྐྱང་རུས།
sleeping sickness	ཉལ་ནད།
slide	འདྲེད།
sludge	འདམ་རྩལ།
small intestine	རྒྱ་རྩུང་།
smallpox	རིག་དུག་ནད།
smog	དུ་ཞགས། ར་བུན།
smooth muscle	ཤ་རྒྱས་འཇམ་པོ།
sneezing reflex	དབ་སྦྱིད་ཀྱི་སྒྲོག་འགུལ།
soak	གཤེར་ཁུའི་ནང་བངས་པ།
soda	བུལ་ཚླ།
sodium	བུལ་རྩལ།
sodium bicarbonate	བུང་སྡེབ་བུལ་རྩལ་ཕྱི་སྒྲན།
sodium chloride	རྒྱན་ཚླ།
sodium ion	བུལ་རྩལ་གྱི་སྒྲོག་ལྡ་རྩལ་ཕྱན།
soil	ས།
soil conservation	ས་ཉར་ཚགས།
soil depletion	ས་འཛོད་པའི་རང་བཞིན།
soil erosion	ས་ཉེལ།
solar energy	ཉི་འོད་རུས་ལྷགས།
solid bone	རུས་པ་མ་སྒྲགས་པོ།
solute	བཟུར་རྩལ།
solution	རྩལ་སྒྲགས་ཀྱི་ལྷན་མ།
solvent	བཟུར་རྩལ།
somatic	གཟུགས་གཞིའི།
somatic cell	གཟུགས་གཞིའི་སྐབས་ཕྱན།
somatic nervous system	ཕྱི་གཟུགས་དབང་རྩའི་མ་ལག
soot	དུ་དྲིག་བྱུག་པ།
sort	རིགས་དབྱ།
source	འབྱུང་ཁུངས།
specialized	རིགས་གཅིག་རྟེན་འཛིན་བྱེད་པ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
speciation	ཉེ་རིགས་ཐ་དད་གསར་པ་ཆགས་རིམ་གྱི་བྱ་བའི་རང་བཞིན།
species	ཉེ་བའི་རིགས།
species diversity	ཉེ་རིགས་ཀྱི་སྐྱེ་མང་རང་བཞིན།
specific	ངེས་ཅན།
specificity	ཁྱད་ཚོས་ངེས་ཅན་ལྡན་པ།
specimen	དཔེ་མཚོན།
spectacular	མཚར་སྐྱུག་ལྡན་པའི།
spectrum	འཇའ་མདངས།
sperm	ཕོའི་ས་བོན།
sperm duct	ཕོའི་ས་བོན་གྱི་སྐྱུ་གུ།
sperm nuclei	ཕོའི་ས་བོན་སྡིང་པོ།
spermatid	རིགས་རྒྱུན་ས་བོན་གྱི་སྐྱབས་ཕྲན་གང་ཞིག་སྐྱབས་ཕྲན་ཞིག་འགྱུར་ལས་རྒྱབ་པ།
spermatocyte	ཕོའི་རིགས་རྒྱུན་ས་བོན་གྱི་སྐྱབས་ཕྲན།
spermatogenesis	རྒྱུ་འབྲས་ནང་ཕོའི་ས་བོན་རྒྱབ་པའི་བྱ་བའི་རྒྱུ་རིམ།
spermatophyte	ཚེ་ཤིང་གང་ཞིག་ས་བོན་ལས་སོན་ཐིག་མང་བ་ལྡན་པ་ཞིག།
sphincter	བྱ་ག་མཐའ་སྐྱོར་གྱི་ཤ་གནད།
spike	སྟེ་གཟུགས།
spill	ལྷུང་པ།
spinal column	སྐལ་ཚོགས།
spinal cord	སྐལ་ཚོགས་གྱི་རྒྱུས་པ།
spinal nerve	སྐལ་ཚོགས་གྱི་ཚ།
spindle	ཕང་མ།
spindle fiber	ཕང་མའི་སྐྱ་ཡི་ཉལ་མ།
spleen	མཚར་པ།
splice	སྐྱོག་ཐག་སོགས་ཀྱི་སྐྱད་སྡེ་སྐྱས་མཐུད།
splits	ཁ་འགས་པ།
sponge	མཉེན་གཟུགས་སོག་ཆགས།
sponge bone	སོབ་རུས།
spongy layer	སོབ་སོབ་ཅན་གྱི་ཆགས་རིམ།
spongy mesophyll	སོབ་སོབ་ཅན་གྱི་སྟོམས་གནས་ཚེ་ཤིང་།
spongy tissue	སོབ་སོབ་ཅན་གྱི་ཕུང་གྲུབ།
spontaneous generation theory	རང་འགྲུལ་སྐྱེ་འཕེལ་གྱི་རྣམ་གཞག།
spontaneous mutation	རང་འགྲུལ་ཅན་གྱི་འགྱུར་ལྡོག།
sporangium	སོན་ཐིག་གི་སྡོད།
spore	རེ་རལ་དང་ཚུ་ཤ་སོགས་ཀྱི་ས་བོན།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
spore reproduction	སོན་ཐོག་གི་སྐྱེ་འཕེལ།
sporophyte generation	ཚེ་ཤིང་གང་ཞིག་གི་སྐྱེ་རིམ་འཁོར་ལོའི་ནང་གི་སྲ་སྤྱང་མང་ལུན་པའི་སྐབས་ཀྱི་སྐྱེ་འཕེལ།
sporulation	སོན་འབྲུ་སོན་ཐོག་ཆགས་རྒྱའི་བྱ་བའི་རྒྱུ་རིམ།
spot	ཏུགས།
sprain	ཚིགས་འཆུས་པ།
spray	ཟེགས་རྒྱ་གཏོར་བ།
sputum	ལུད་པ།
square	ཤུ་བཞི་མ།
squid	ཉ་མོ་སྐྱག་འཛིན།
stability	བརྟན་ཚུགས།
stable	བརྟན་པོ།
stain	ནག་ཐོག།
staining	ནག་ཐོག་འགོ་བ།
stalk	ཚེ་ཤིང་གི་གཞུང་ཏ།
stamen	ཟེུ་འབྲུ་པོ།
staminate flower	ཡུན་གནས་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་ལུན་པའི་མེ་ཏོག།
staphylococcus	རྒྱུ་པོར་སྐྱེས། = རྒྱུ་འབྲུམ་ཀྱི་རྒྱུ་པོ་ལྟར་སྐྱེ་འཕེལ་བྱེད་པའི་ནད་འབྲུ་པོ་མོའི་རིགས།
starch	འབྲུ་རིགས་ཀྱི་བག་ཚེ།
starfish	ཉ་སྐར་ཚེན།
statement	བསྐྱགས་གཏམ།
steady state	རྒྱུ་བརྟན་པོའི་གནས་སྟངས།
stem	སྐྱེད་པོ།
stereomicroscope	མཐོ་གསལ་གཟུགས་ཅན་གྱི་སྲ་མཐོང་ཆེ་ཤིང་།
stereoscope	སྲ་གཟུགས་དབྱིབས་འགོད་ཡོ་ཆས།
sterile	སྐྱེ་འཕེལ་མི་ལུས་པ།
sterility	སྐྱེ་སྐེལ་མི་ལུས་པའི་རང་བཞིན།
sterilization	སྐྱེ་སྐེལ་འགོག་ཐབས།
sterilizing	སྐྱེ་སྐེལ་འགོག་ཐབས་ཀྱི།
sternum	བྲང་རུས།
steroid	སྐྱེ་ལུན་འདུས་རྫས་ཀྱི་སྐྱེ་ཚན་ཞིག།
stethoscope	བྲང་ཁྲིམ་བརྟག་ཆས།
stigma	མེ་ཏོག་གི་ཀ་འགོ།
stimulate	སྟོབས་སྐྱེད་པ།
stimuli	གཡོ་འགུལ་ཐེབས་བྱེད།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
stimulus	གཡོ་འགུལ་ཐེབས་བྱེད།
stinging cell	ཟ་དུག་གི་སྐྱབས་པོ།
stock	སྔོང་བ།
stolon	སོན་འགྲུལ།
stomach	སྤོད་ལོག།
stomata (stoma)	སྤྱི་པགས་ཀྱི་མི་ཁུང་ངམ་སྤྱ་ག།
stops	བཀག་པ།
storage	ཉར་ཚགས།
storage tissue	གསོག་ཆས་ཀྱི་སྤང་གྲུབ།
strains	རིགས་རྒྱད།
strand	སྐྱའི་ཉག་མ།
stream	རྒྱུག་ཚུ།
streptococcus	སྤ་སྲིན་ལྷགས་ཐ་མ།
streptomycin	སི་ཌི་ཤི་ཤི་མི་སིན།
striated muscle	འབྲུར་རིས་ཅན་གྱི་ཤ་རྒྱས།
strip	ཤིང་ལེབ་ནར་མོ།
strip cropping	ནར་མོར་གཏུབ་པའི་རང་བཞིན།
stroma	དབང་པོའི་སྤང་གྲུབ་ཀྱི་དབྱིབས།
structural formula	དབྱིབས་བཞོད་ཀྱི་སྒྲིབ་ཐབས།
structure	བཟོ་བཞོད།
style	བྱེད་ཚུལ།
subsoil	འོག་ས།
subspecies	ཉེ་རིགས་ཀྱི་ནང་གསེས།
substance	རྒྱ་རྩིས།
substrate	སྤོག་ཆགས་འཛོལ་གནས་བྱེད་སའི་གཞི།
succession	རྒྱུད་རིམ།
sucker	འཛིབ་མཐུན།
sucrase	འཇུ་བྱེད་གཤེར་ཁུའི་གྲངས་ཚད་གང་ཅུང་།
sucrose	སྤར་ཤིང་སོགས་ཀྱི་མངར་རྩིས་དྲུངས་མ།
suction pressure	འཛིབ་རྒྱུ།
sulfa drug	སྒྲོལ་དའི་ཚོ་གའི་ཐེ་ཚན་ཞིག།
sulfur	ཁམས་རྩིས་གང་ཞིག་རྒྱལ་ཕྱོད་མང་གྲངས་བརྒྱ་དུག་ཡོད་པ་ཞིག།
sulfur dioxide	ཁམས་རྩིས་སྤོག་རྒྱུང་གཉིས་ལྡན།
superior vena cava	ལོག་སྤོད་ཀྱི་སྤོད་ཅ།
surface tension	སྤྱི་ངོས་ཀྱི་དངངས་འཛབ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
surgery	གཤམ་བཅོས།
surrogate parent	སྒྲ་ཚབ་པའམ་མ།
surround	མཐའ་བསྐོར་བ།
survival	གནས་སྐྱུ་བ།
survival of the fittest	སྟོབས་ཀྱིས་འཚོ་བ།
survive(d)	གསོན་པོ་གནས་པའམ་གནས་ཟེན་བ།
suspension	གཤེར་ཁྲུའི་ནང་སིམ་བ།
sustainable use	རྒྱུ་འཛིན་སྐྱབ་པའི་བེད་སྤྱོད།
suture	རུས་པའི་རྒྱ་སྐྱབས།
swamp	འདམ་རྩེ།
sweet gland	གཤེར་ཁྲུ་མངར་མོ།
swim-bladder	རྒྱ་རྒྱལ་བྱེད་ཀྱི་རྒྱང་བག།
symbiosis	གཅིག་ཕན་གཅིག་གོགས་ཀྱི་འཚོ་སྤངས།
symbiotic	གཅིག་ཕན་གཅིག་གོགས་ཀྱི་འཚོ་བའི།
sympathetic	ལུས་ཀྱི་རྩའི་མ་ལག་སོགས་མཉམ་འགྲུལ་བྱེད་པ།
sympathetic nervous system	ལུས་རྩ་མཉམ་འགྲུལ་བྱེད་པའི་དབང་རྩའི་མ་ལག།
symptom	ནད་རྟགས།
synapse	དབང་རྩའི་སྤང་སྐྱབ་བར་གྱི་རྒྱུལ་མཚམས།
synthesis	རྩལ་རིགས་སྐྲུབ་སྦྱོར།
synthesize	རྩལ་རིགས་སྐྲུབ་སྦྱོར་བྱེད་པའི།
synthetic circulation	རྩལ་རིགས་སྐྲུབ་སྦྱོར་གྱི་འཁོར་སྦྱོད།
systole	སྟེང་ཁམས་ཀྱི་སྤྱད་སྐྱུམ་བ།
systolic pressure	སྟེང་ཁམས་ཀྱི་སྤྱད་སྐྱུམ་གྱི་གཞོན་ཤུགས།
T	
tadpole	རྩྭ་མོ།
taiga	བྱང་རྩེ་དང་ཉེ་བའི་ཐང་ཤིང་གི་ནགས་ཚལ་ས་ཁུལ།
tail fin	མཇུག་མ་ཅན་གྱི་ཤ་གཤོག།
tanker	སྐྱམ་འདྲེན་གྲུ་གཞིངས།
tap root	འབྲུང་ཁུངས་གཙོ་བོ།
tapeworm	རྒྱ་སྐྱུ་ལེབ་མོ།
tar	ཏར་ལྷན།
taste bud	ཚེར་ར།
taxonomy	སྐྱེ་སྐྱོན་འཚོལ་ཞིབ་དང་མིང་འདོགས་བྱེད་ཀྱི་ཚན་རིག་གི་ཐབས་ལམ།
Tay-Sachs disease	སྐྱད་རྩ་ནད་གི་ཐོག་མའི་རིགས་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བའི་ནད་ཅིག།
technique	བྱེད་ཐབས།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
technology	འཕུལ་ལས་རིག་པ།
telophase	སྐྱབས་ཕྱུག་ཞིག་འགྱུར་གྱི་གནས་སྐབས་མཐའ་མ།
temperate deciduous forest	ཚ་དྲང་གྱི་རྒྱུན་པས་སྤྱང་བའི་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་ནགས་ཚལ།
temperate zone	ཚ་གང་ཚ་སྟོམས་ས་ཁུལ།
temperate inversion	ཚ་གང་ཚ་སྟོམས་གྱི་གོ་ཕྱོག
template	ཡིག་སྒྲིང་བཀོད་དབྱིབས་མ་ཕྱི་རྣམས།
tend to	སློབ་ཕྱོགས་པ།
tendon	ཚུ་བ། ཚུ་རྒྱས་དང་རྒྱས་ཀ།
tentacle	འབྲུ་ཐིག་གྱི་སྐྱུ་ར།
terminal bud	དུས་མཚུགས་གི་ཐེུ།
termite	ཕྱོག་མ་ཤིང་ཟན།
terrace	ས་ཚ་སོགས་སྐྱམ་རིམ་ཅན།
terrestrial	སྐྱམ་སའི།
terrestrial biome	སྐྱིད་ངོས་ས་ཁུལ་གྱི་སྤྱི་ཚོན།
territory	ས་ཁུལ།
test cross	ཚོད་སྒྲུ་ཟེན་པ།
testis	སྟོང་རིལ།
testosterone	དྲག་ཤུལ་ཅན་གྱི་གཤིས་སྟོད།
tetanus	རྒྱས་འཁུམ་ནད།
tetrad	བཞི་ཚོགས།
tetraploid	རྒྱུ་ལག་བཞི་ཕྱེ།
thalassemia	ཕ་གཞིས་ནས་བྱུང་བའི་ནད་གྱི་རིགས་ཤིག
theory	རྣམ་གཞག
theory of use and disuse	བེད་སྤྱོད་བྱེད་དང་མི་བྱེད་པའི་རྣམ་གཞག
therapy	བཅོས་ཐབས།
thermal pollution	དྲོད་ཤུགས་གྱི་བཅོས་སྐྱོབ།
thicker	ཤུག་ཤིས་གྱི་ཚ།
third-level consumer	ཕྱི་ངས་སྤྱོད་པ་པོ་རིམ་པ་གསུམ་པ།
thoracic duct	བྲང་ཁོག་གི་རྒྱ་སྐྱུག
thorax	བྲང་ཁོག
threshold	འགོ་འཇུགས་གྱི་མཚམས།
thrombin	ལུས་པོའི་ནང་གི་འཇུ་བྱེད་གཤེར་ཁུ་གང་ཞིག་ཁྲག་བཀག་བྱེད་པ།
thromboplastin	ལུས་པོའི་ནང་གི་འཇུ་བྱེད་གཤེར་ཁུ་གང་ཞིག་སྤྱི་དཀར་མེད་པར་བཟོ་བ།
thrombosis	སྟོང་ཁམས་གྱི་ཁྲག་རྒྱུ་རྒྱུ་ལྷན་པའི་ཁྲག་ལིང་།
thrombus	ཁྲག་གི་རྩ་སྐྱབས་སྤྱི་ཁྲག་འགག་གི་རྣམ་པ།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
thymine	འགྲུར་རྩིས་ལྡན་ཞིག་ཏེ་ཨེ་ཨེ་ནང་དུ་ཡོད་པ་ཞིག།
thymus gland	བྲང་རྩིས་ཀྱི་རྒྱབ་ཕྱོགས་སུ་གནས་པའི་སྐྱུ་གུ་མེད་པའི་གཤམ་མེན་ཞིག།
thyroid gland	ཨོལ་སྐྱོའི་མེན་བྲ།
thyroid-stimulating hormone (TSH)	ཨོལ་སྐྱོའི་མེན་བྲ་སྟོབས་སྐྱེད་བྱེད་པའི་མེན་བྲའི་སྐྱུ་ལྷན། (ཏི་ཨེ་ཨེ་ཨེ།)
thyroxine	མེན་བྲའི་སྐྱུ་ལྷན་ཞིག།
tibia	རྩེ་ངར་རྩིས་པ་ཆ་བ།
tissue culture	ཕྱང་གྲུབ་བསྐྱེད་སྐྱོང་།
tissue fluid	ཕྱང་གྲུབ་གཤམ་རྩིས།
tissue(s)	ཕྱང་གྲུབ།(དུ་མ་)
tobacco	རྩོ་བ།
ton	ཀི་ལོ་༡༠༠༠་གི་སྒྲིང་ཚད།
tongue rolling	ལྗང་སྐྱོར།
tonsil	ལྗང་མེན་བྲ།
tonsillitis	ལྗང་པ་འགག་པའི་ནད།
tooth decay	སོ་རུལ་བ།
tooth root	སོའི་རྩ་བ།
toothpick	སོ་ཤིང་།
topsoil	ས་སྟོང་།
toxic	དུག་རྩིས་ཀྱི།
toxin(s)	དུག་རྩིས།(དུ་མ་)
trace element	སྐྱེད་དོས་ཀྱི་འདུས་རྩིས་ལྡོ་མོ།
trachea	སྐྱོ་སྐྱུབས།
tracheophyte	རྩ་རྒྱུ་ལྡན་པའི་རྩ་ཤིང་གི་རིགས།
trade-off	ཚོང་ཐོག་བཀག་པ།
traffic	འགྲུལ་འགྲུལ།
trait(s)	རང་གཤིས།(དུ་མ་)
transcription	སྐྱེ་ཡིག་འབྲེལ་སྒྲུབ།
transduction	བརྒྱུད་འགྲེལ་ཡོ་ཆས་ཀྱི་རང་བཞིན།
transfer	འཕོ་འགྲུར་གཏོང་བ།
transfer RNA (t RNA)	ཨེ་ཨེ་ཨེ་ཨེ་འཕོ་འགྲུར་གཏོང་བ། (ཏི་ཨེ་ཨེ་ཨེ།)
transformation	འགྲུར་ཕྱོག།
transfusion	བྲག་གསལ།
transgenic	ཐོག་མའི་བྱུང་རབས་ལ་བཅོས་སྒྲུབ།
translation	ཡིག་སྒྲུབ།
transmission	བརྒྱུད་གཏོང་།

Living Environment Glossary - High School Level

ENGLISH	TIBETAN
transmit	གཞན་ལ་འཕོ་བ།
transpiration	སྒྲིགས་སྒྲུབ་ཕྱིར་འདོན།
transpiration pull	སྒྲིགས་སྒྲུབ་ཕྱིར་འདོན་འཐེན་བ།
transplant	གནས་ཡུལ་སློབ།
transport system	འོར་འདྲེན་མ་ལག།
transverse colon	འཕྲེད་བཅད་རྒྱ་དཀར།
transverse section	འཕྲེད་བཅད་ཀྱི་ཕྱོ་ཚན།
trauma	མས་སྐྱོན།
treatment	བཅོས་ཐབས།
treat	སྐྱོན་བཅོས་བྱེད་བ།
trend	འཕལ་སྐྱོགས།
trial	ཤུལ་ལམ།
triceps	དཔུང་རྒྱབ་ཤ་གནད་སྐྱོ་གསུམ་མ།
trilobite	ཆེས་ལྗང་དུས་ཀྱི་ཤུན་སྐྱོགས་ཅན་གྱི་སྐོག་ཆགས།
translocation	གནས་གཅོག་ནས་གཞན་དུ་སློབ་འདེབས་བྱ་བའི་རང་བཞིན།
triple-beam balance	འོད་མདངས་སུམ་སྒྲུབ་ཀྱི་རྒྱ་མ།
triplet code	སུམ་ཚོགས་ཁྲིམས་ཡིག།
triploid	རིགས་རྒྱན་པ་སྐྱེས་ཆ་གསུམ་ལྡན་གྱི་སྐྱེ་འཕལ།
trophic level	སྐྱེ་ལྡན་གྱི་སྐྱེ་ཚན་གང་ཞིག་གི་ཟས་ཀྱི་རྒྱུད་རིམ་ནང་གི་གནས་སྡངས་ཤིག།
tropical rain forest	ཚ་ཡུལ་ལུལ་གྱི་ཆར་ལྡན་ནགས་ཚལ།
tropical zone	ཚ་ཡུལ་ས་ལུལ།
tropism	སྐྱེ་ལྡན་གྱི་སྐྱེ་འཕལ་ལྟ་བུ་འགྱུར་བ་འགོ་བའི་བྱ་བའི་རང་བཞིན།
trypsin	འཇུ་རྩས་ཀྱི་འཇུ་བྱེད་ཀྱི་གཤེར་ལ།
tuber	སྐྱང་འབྲུར།
tuberculosis	འཇུ་བྱེད་སྐྱོན་ནད་འཇུ་བྱེད།
tubing	རྒྱུ་གུ་རིང་མོ།
tubule	རྒྱུ་གུ་དབྱིབས་ཅན།
tumor	སྐྱན་ནད།
tundra	མཐོ་སྐང་རྩ་བང་།
turbidity	འདམ་རྫོག་གི་རང་བཞིན།
turgid	སྐྱང་སྐྱོས་ཀྱི།
turgor pressure	འདམ་རྫོག་གི་གཞོན་ཤུགས།
Turner's syndrome	ཕུག་རོན་གྱི་མཉམ་འདུས་ནད་རྟགས།
typhoid	རྒྱ་ཚད་ཀྱི་རིམས་ནད།

Living Environment Glossary - High School Level

U	
ulcer	མ་འབྲུམ།
ulna	ལག་ངར་ཚུང་བའི་རུས་པ།
ultracentrifuge	རྒྱུ་པར་དྲག་པའི་འཐེན་ཤུགས།
ultrafiltration	འཚོག་སྐྱོར་དལ་ཁྲབ་འགོ་རུང་།
ultrasound	བརྒྱལ་སྐྱའི་སྐྱོག་པར།
ultraviolet light	སྐྱུག་ཕྱིའི་འོད།
umbilical cord	རྩ་བའི་མཚམས།
umbilicus	རྩ་ཁྲབ།
undergo	སྐྱོང་བ།
unicellular	སྐབས་ཐུན་རྒྱང་ལྡན།
universal recipient	རྒྱ་ཡོངས་ཀྱི་ཐོབ་ས།
unsaturated fats	ཚད་མ་ལོངས་པའི་ཞག་ཚོལ།
uracil	ཡུ་ར་སེལ།
uranium	ཡུ་རེ་ནི་ཡམ།
urban desert	གོང་འཁྲུང་ཁུལ་གྱི་བྱེ་བང་།
urbanization	གོང་འཁྲུང་གྱི་ངོ་བོར་སྐྱར་ལས།
urea	སྐྱེ་ལྡན་གྱི་འདུས་རྒྱུ།
urease	འཇུ་བྱེད་གཤེར་ལ།
ureter	གཅིན་འདྲན་སྐྱུ་གུ།
urethra	གཅིན་ལམ།
uric acid	གཅིན་པའི་སྐྱར་ཚ།
urinary bladder	གཅིན་སྐང་།
urinary system	གཅིན་པའི་མ་ལག།
urine	གཅིན་པ།
uterine lining	མངལ་ནང་གི་བརྩེགས་རིམ།
uterus	མངལ།
utilize	བེད་སྤྱོད་པ།
V	
vacant	སྟོང་པ།
vaccinated	སྟོན་འགོག་སྐྱེན་ཁབ་བརྒྱབས་ཟེན་པ།
vaccination	སྟོན་འགོག་ཁབ་སྐྱེན།
vaccine	སྟོན་འགོག་ཁབ་སྐྱེན་རྒྱག་པ།
vacuole(s)	སྐྱེ་མོ་ཆེ་བ་སྐང་བྱ་ཅན། (དུ་མ་)
vagina	མོ་མཚན།

Living Environment Glossary - High School Level

valid	ལྷན་ལྷན་གྱི་ལྷན་པོ།
valine	ལྷན་པོ་དེའི་ཚོ་ག།
valuable	མིན་ཐང་ཅན།
valve	འདབ་ལྗོ།
vane	རྒྱུ་ལྗོགས་འཇལ་མདའ།
variability	རང་རིགས་ལས་རིགས་མི་མཐུན་པར་འགྱུར་སྒྲིབ་པའི་གནོད།
variable	འགྱུར་ལྡོག།
variable factor	འགྱུར་སྒྲིབ་པའི་རྒྱ།
variation	འགྱུར་ལྡོག།
variegated leaf	ཁ་ཁ་ཅན་གྱི་ལོ་མ།
variety	འདྲ་མིན་ལྡན་ཚོགས།
various	ལྡན་ཚོགས།
vas deferens	ལམས་འདྲན་སྐྱུ་གུ།
vascular bundle	ཚ་མདུད།
vascular cylinder	ཚ་སྐྱུག་གི་ཀ་དུམ།
vascular plant	ཚ་སྐྱུག་གི་ཚི་ཤིང་།
vascular ray	ཚ་སྐྱུག་གི་འོད།
vascular system	ག་གནད་གྱི་མ་ལག།
vascular tissue	ཚ་སྐྱུག་གི་ལུང་གྲུབ།
vasoconstriction	ལག་རྩའི་བཙོར་གཞོན།
vasodilation	ལག་རྩའི་འཕེལ་རྒྱས།
vasopressin	འཇུ་བྱེད་གཤེར་ལྷའི་རིགས།
vector	ལྗོགས་ལྡན་མདའ་རྟོགས།
vegetation	ཚི་ཤིང་།
vegetative propagation	ལྗོ་རིགས་འཕེལ་སྐྱེད།
vein	ལྗོད་ཅ།
vena cava	ལོག་ལྗོད་གྱི་ལྗོད་ཅ།
venereal disease	འཁྲིག་ལྗོད་ལས་བྱུང་བའི་ན་ཚ།
venous flow	ལྗོད་ཚ་རྒྱུག་པ།
ventral	ལྗོད་ལོག་གི།
ventral blood vessel	ལྗོད་ལོག་གི་ལག་རྩ།
ventral nerve cord	ལྗོད་ལོག་གི་དབང་རྩའི་ཚོགས།
ventral root	ལྗོད་ལོག་གི་ཚ་བ།
ventricle	སྐངས་འབྲུར།
venule	ལྗོད་ཚ་རྒྱུ།
Venus flytrap	མ་རྟོག་བྱང་བ་འཛིན།
vertebra(e)	སྐལ་ཚོགས་ཅན། (དུ་མ་)

Living Environment Glossary - High School Level

vertebral column	སྐལ་ཚེགས་ཀྱི་རུ་བསྟར།
vertebrate(s)	སྐལ་ཚེགས་ཅན། (དུ་མ་)
vesicle	མྱ་བུ།
vessel	སྟོད།
vestiges	རྗེས་ཤུལ།
vestigial	རྗེས་ཤུལ་གྱི།
vigorously	ཤུགས་དྲག་ཆེན་པོས།
villi	སྟོ་ཁང།
villus	ཚི་ཤིང་གི་ཕྱི་ངོས་དང་རྒྱ་མཐི་ནང་ངོས་ཀྱི་བ་སྟུ།
viral disease	ལྷན་སྐྱོན་ལེན་ཆོ།
virus	དུག་ཤིན།
viscera	ནང་ཁོལ་རྒྱ་ལོང།
visceral muscle	ནང་ཁོལ་གྱི་ཤ་རྒྱས།
visible spectrum	མཐོང་རུང་བའི་འཇའ་མདངས།
vital	གལ་ཆེན་པོ།
vital capacity	གལ་ཆེད་རྣམ་ཤུགས།
vitamin	བཅུད་སྟེན།
viviparous	མངལ་སྐྱེས་དང་སྦོང་སྐྱེས། གཉིས་སྐྱེས་སོགས་མེན་པའི་དོན།
vocal cords	དྲེ་ཐག།
volume	སྟེ་ཤུགས། ཤོང་ཚད།
voluntary action	རང་འགྲུལ་དུང་སྒངས་ཀྱི་བྱེད་ལས།
voluntary behavior	རང་འགྲུལ་དུང་སྒངས་ཀྱི་གཤེས་སྟོན།
voluntary muscle	རང་འགྲུལ་དུང་སྒངས་ཀྱི་ཤ་རྒྱས།
volunteer	དུང་སྒངས་པ།
W	
waiting	སྐྱུག་བཞིན་པ།
walnut	ལྷོ་ལ།
warm-blooded	ལྷག་དྲོན་མོ་ཅན།
warning coloration	ཉེན་བརྟེན་མཚན་མདོག་སྟེལ་སྟངས།
waste	སྐྱུགས་ཅོ།
water potential	ཚུའི་རྣམ་ཐུན།
water vascular system	ཚུ་རྩ་སྐྱེས་ཀྱི་མ་ལག།
water-cycle	ཚུའི་རྒྱུ་འཁོར།
wavelength	རྒྱུ་ཤུགས་ཀྱི་རིང་ཚད།
wax layer	སྟེ་ཚེལ་གྱི་ཆགས་རིམ།
weasel	ཕྱོ་མོང།
weather	གནམ་གཤེས།

Living Environment Glossary - High School Level

weathering	བྲག་རྩོ་གྲུས་པར་བྱེད་མཁན་གྱི་འཕྲུལ་ཆས་སམ་རྣམས་སྒྱུར་གྱི་བྱ་རིམ་དུ་མ།
web	དྲ་བ།
weed killer	ཚ་ཡུར་མ་འཛོམ་བྱེད།
wetland	ས་ལྗོན་ས།
wet-mount slide	ས་ལྗོན་ཐུན་པའི་རི་ལུང་དམ་རི་ཉེར་ཐེབས་པ།
whale	ཉ་ཚེན་ཐེལ།
wheat	ཤོ།
white blood cell	ཁྲག་ཚའི་སྐྱབས་ཐུན་དཀར་པོ།
white corpuscle	ཐ་སུང་དཀར་པོ།
white matter	རྣམས་དཀར་པོ།
whole blood	ཁྲག་ཡོངས་རྣམས།
whooping cough	སྒྲོ་ནད་ཐེས་པོ།
wildlife conservation	བདག་མེད་སྐྱེ་ཐུན་གཉེར་སྲུང་།
wilt	མ་ཉོག་སོགས་རྙིང་པ།
wind break	རྒྱང་འགོག་ར་བ།
wind erosion	རྒྱང་གི་རིམ་ཟད།
wind pollination	རྒྱང་གི་ཟེགས་རྩལ་སྐྱོད་སྒྱུར།
windpipe	ཞེལ་གྲོང་།
wingspan	གཤོག་པའི་རྒྱ་ཁྲོན།
within	ནང་སོགས་སྟུ།
womb	མངལ།
woody fiber	ནགས་ཚལ་ཅན་གྱི་སྐྱུག་ཐུན།
woody stem	ནགས་ཚལ་ཅན་གྱི་ཐོང་པོ།
woolly mammoth	སྐང་པོ་བལ་བཟང་།
worker bee	ལས་རྩོལ་བྱང་བ།
worm	འབྲུ།
X	
xanthophyll	སྒོན་དུས་ཚེ་ཤིང་གི་ལོ་མ་སེར་པོར་འགྱུར་བྱེད་གྱི་རྣམས།
xanthoproteic test	ཞིག་སན་དོ་སྒྲི་དཀར་གྱི་རིགས་ཤིག
X-chromosome	ཞིག་མི་རིགས་རྒྱན་ཕྲ་རྣམས།
xylem	ཚེ་ཤིང་གི་ཚ་བྲུག།
Y	
Y-chromosome	མ་ལོ་རིགས་རྒྱན་ཕྲ་རྣམས།
yeast	སྐྱར་ཚི།
yeast fermentation	སྐྱར་ཚི་སྐྱལ་སྒྱུར།
yolk	སྐྱ་ངའི་སེར་རིལ།

Living Environment Glossary - High School Level

yolk sac	སྒོ་ངའི་སེར་རིལ་གྱི་སྐྱེ་བགས།
Z	
zonation	གནམ་གཤིས་ཚ་གང་ལས་འབྱེད་པའི་ས་གཞི་ཚན་པའི་ཚན་པ།
zooplankton	མཚོ་དང་ཚུ་སྐྱང་སོགས་ཀྱི་ཚུར་གཡེང་བའི་སྐྱེ་དངོས་ལྡོ་མོ།
zygote	ཐོག་ལེ་བསྐྱས་སྒོང་།